

คณะกรรมการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเครือข่ายคุ้มครองเด็กระดับอำเภอ ของจังหวัดเชียงใหม่

๑. นางมยุรี ยกตรี	ประธานคณะกรรมการ
๒. ศาสตราจารย์นายแพทย์ไพฑูรย์ ณรงค์ชัย	รองประธานคณะกรรมการ
๓. พ.ต.อ. มนต์รี สัมบุญณานนท์	คณะกรรมการ
๔. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทัศนีย์ ปุวรรัตน์	คณะกรรมการ
๕. นายชัยณรงค์ เหลืองวิสัย	คณะกรรมการ
๖. นายธีระรัตน์ บริพันธ์กุล	คณะกรรมการ
๗. พ.ต.ท. หญิง จริย์วรรณ พุทธานุรักษ์	คณะกรรมการ
๘. นางรสสุคนธ์ ทาริยะ	คณะกรรมการและเลขานุการ
๙. นางสาวศิริินดา สอนมาตี	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๐. นางสาวกรรณิกา อุตสาสาร	เจ้าหน้าที่จัดทำคู่มือ

คำขอบคุณ

คู่มือการปฏิบัติงานคุ้มครองเด็กระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้านฉบับนี้ จัดทำขึ้นภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายคุ้มครองเด็กระดับอำเภอ ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ ประจำปี ๒๕๕๔ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นคู่มือและแนวทางในการปฏิบัติงานในการส่งเสริมการคุ้มครองสวัสดิภาพ และการส่งเสริมความประพฤติเด็ก ของคณะอนุกรรมการคุ้มครองเด็กระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน จังหวัดเชียงใหม่ ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖

การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานคุ้มครองเด็กระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้านในครั้งนี้ จะไม่สามารถสำเร็จได้ หากปราศจากการสนับสนุนของหลายท่าน ดังต่อไปนี้คือ

หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ นางนฤมล ปาลวัฒน์ รองผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ฝ่ายสังคม คุณมยุรี ยกตรี พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่ คณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัดเชียงใหม่ และคณะอนุกรรมการระดับอำเภอที่มีส่วนร่วมในการทำคู่มือทุกท่าน คณะทำงานจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานคุ้มครองเด็กระดับอำเภอของจังหวัดเชียงใหม่ จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ใคร่ขอขอบคุณในความร่วมมือร่วมใจของคณะทำงานจัดทำคู่มือคุ้มครองเด็กระดับอำเภอ ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการร่างและพิจารณาคู่มือจนกระทั่งสำเร็จลงด้วยความเรียบร้อย

คณะทำงานฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือฉบับนี้ จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานด้านการคุ้มครองเด็ก และทำให้เด็กทุกคนได้รับการปกป้องคุ้มครองอย่างเท่าเทียมและมีประสิทธิภาพต่อไป

คณะทำงานจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานคุ้มครองเด็ก
ระดับอำเภอของจังหวัดเชียงใหม่
กันยายน ๒๕๕๔

สารบัญ

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑	ที่มาของการจัดทำคู่มือปฏิบัติงาน	๑
๑.๒	กลไกการทำงานช่วยเหลือเด็ก	๒
๑)	คณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ	๒
๒)	คณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด	๕
๓)	คณะกรรมการคุ้มครองเด็กระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน	๙

บทที่ ๒ ความรู้และหลักการทำงานเพื่อช่วยเหลือเด็ก

๒.๑	อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก	๑๑
๒.๒	สาระสำคัญของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖	๑๕
๒.๓	การทารุณกรรมเด็ก	๑๙

บทที่ ๓ การทำงานแบบทีมสหวิชาชีพ กระบวนการทำงานเพื่อช่วยเหลือเด็ก และกรณีศึกษา

๓.๑	การทำงานแบบทีมสหวิชาชีพ	๒๓
๓.๒	กระบวนการช่วยเหลือเบื้องต้น	๓๑
ขั้นตอนที่ ๑	การรับแจ้งเหตุ (Identification)	๓๒
ขั้นตอนที่ ๒	การสืบค้นข้อเท็จจริง (Fact-Finding)	๔๒
ขั้นตอนที่ ๓	การประเมินและวิเคราะห์ปัญหา (Assessment, Diagnosis)	๕๑
ขั้นตอนที่ ๔	การวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหา (Planning)	๕๓
ขั้นตอนที่ ๕	การช่วยเหลือ/คุ้มครอง (Intervention and Treatment)	๕๔
ขั้นตอนที่ ๖	การติดตามและประเมินผล (Follow up, Evaluation)	๕๗
	การป้องกัน (Prevention) การละเมิดสิทธิเด็ก	๕๘

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
๓.๓ กรณีศึกษา	๖๐
๑) เด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์	๖๑
๒) เด็กที่พึงได้รับการคุ้มครอง	๖๓
๓) เด็กที่พึงได้รับการส่งเสริมความประพฤติ	๓๖

บทที่ ๔ บทบาทหน้าที่และเทคนิคการทำงานของทิมสหวิชาชีพ และรายชื่อหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือเด็ก

๔.๑ บทบาทหน้าที่และเทคนิคการทำงานของทิมสหวิชาชีพ	๘๐
๔.๒ รายชื่อหน่วยงานในจังหวัดเชียงใหม่ที่ให้ความช่วยเหลือเด็ก	๘๖
๔.๓ รายชื่อหน่วยงานส่วนท้องถิ่นในแต่ละอำเภอ	๙๑

บทที่ ๕ สิ่งที่ต้องรู้ในการทำงาน

๕.๑ กรณีเด็กเป็นผู้กระทำผิด	๙๓
๕.๒ กรณีมีผู้กระทำความผิดต่อเด็กและเยาวชน	๑๐๑
๕.๓ การคุ้มครองเด็กด้านแรงงาน	๑๐๕

ภาคผนวก: กรณีตัวอย่างกระบวนการทำงานเพื่อให้ความช่วยเหลือเด็ก

๑. เด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์	๑๑๑
๒. เด็กที่พึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ	๑๒๑
๓. เด็กที่พึงได้รับการส่งเสริมความประพฤติ	๑๒๘

บรรณานุกรม

บทที่ ๑

บทนำ

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ที่มาของการจัดทำคู่มือปฏิบัติงาน

คู่มือการปฏิบัติงานคุ้มครองเด็กระดับอำเภอเล่มนี้ จัดทำขึ้นภายใต้แผนพัฒนาจังหวัด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายคุ้มครองเด็กระดับอำเภอของจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายคุ้มครองเด็กไปสู่ระดับอำเภอตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ อันได้แก่

๑. การลดปัญหาสังคม
๒. การป้องกันการกระทำความผิดของเด็กและการละเมิดสิทธิเด็กและเยาวชน
๓. การสร้างระบบการแจ้งข่าว
๔. การช่วยเหลือดูแลเด็กให้มีประสิทธิภาพ
๕. การพัฒนาเครือข่ายคุ้มครองเด็กระดับอำเภอให้มีความเข้มแข็งและสามารถปฏิบัติได้จริงในพื้นที่ระดับอำเภอ ทั้ง ๒๕ อำเภอในจังหวัดเชียงใหม่

ภายในคู่มือเล่มนี้ประกอบไปด้วยความรู้ เทคนิคและทักษะการทำงาน ตลอดจนแนวทางต่างๆ ที่ จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานช่วยเหลือคุ้มครองเด็กทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๑.๒ กลไกการทำงานเพื่อช่วยเหลือเด็ก

กลไกการทำงานเพื่อช่วยเหลือเด็กในประเทศไทย ประกอบด้วยคณะกรรมการคุ้มครองเด็ก ซึ่งแบ่งเป็น ๒ ระดับ ได้แก่ ๑. คณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ และ ๒. คณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด

๑. คณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ

ตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ กำหนดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ ประกอบด้วย กรรมการและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์แต่งตั้งจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีประสบการณ์ในการทำงานที่ทำในวิชาชีพ สังคมสงเคราะห์ ครู จิตวิทยา กฎหมาย แพทย์ ไม่น้อยกว่าเจ็ดปีวิชาชีพละสองคน โดยจะต้องมีผู้แทนจากภาคเอกชนอย่างน้อยวิชาชีพละหนึ่งคน และแต่งตั้งจากผู้มีประสบการณ์ซึ่งมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ในด้านสวัสดิการเด็กมาไม่น้อยกว่าเจ็ดปีอีกสองคน โดยมีรองปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ซึ่งปลัดกระทรวงมอบหมายเป็นกรรมการและเลขานุการ และมีข้าราชการในกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ในการเสนอนโยบาย
และกำหนดมาตรการในเรื่องการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ
และส่งเสริมความประพฤติเด็ก

กลไกการทำงานของคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
เป็นประธานกรรมการ

ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ
เป็นรองประธานกรรมการ

ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ

- ปลัดกระทรวงมหาดไทย
- ปลัดกระทรวงยุติธรรม
- ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
- อัยการสูงสุด
- ผบ. สนง.ตำรวจแห่งชาติ
- อธิบดีกรมการปกครอง
- อธิบดีกรมพัฒนาสังคมฯ
- อธิบดีกรมสุขภาพจิต
- อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชน

ฯ

ผู้ทรงคุณวุฒิจากทุกวิชาชีพด้าน
สังคมสงเคราะห์วิชาชีพ ๒ คน
โดยให้เป็นผู้แทนจากองค์กร
เอกชนวิชาชีพ ๑ คน
และต้องเป็นสตรีไม่น้อยกว่า
๑ ใน ๓ ของจำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ
ที่ได้รับการแต่งตั้งทั้งหมด

ผู้มีประสบการณ์ประจักษ์
ด้านการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก
มาไม่น้อยกว่า ๗ ปี จำนวน ๒ คน

มีรองปลัดกระทรวงการพัฒนา
สังคมฯ ที่ปลัดฯ มอบหมาย
เป็นกรรมการและเลขานุการ

ที่มา: โครงสร้างการทำงานของคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖.

อำนาจและบทบาทหน้าที่คณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ

๑. เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน งบประมาณ และมาตรการในการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็กตาม พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖
๒. เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงและระเบียบ เพื่อปฏิบัติตามพ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖
๓. วางระเบียบโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลังเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจัดหาผลประโยชน์ของกองทุน
๔. วางระเบียบเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๔๓
๕. วางหลักเกณฑ์ในการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่
๖. ให้คำปรึกษา แนะนำ และประสานงานแก่งานหน่วยงานของรัฐและเอกชน ที่ปฏิบัติงานด้านการศึกษา การสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก รวมทั้งมีอำนาจเข้าไปตรวจสอบในสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ สถานพัฒนาและฟื้นฟู สถานพินิจหรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็กทั้งของรัฐและเอกชน
๗. ติดตาม ประเมินผล และตรวจสอบการดำเนินงานของคณะกรรมการคุ้มครองเด็กกรุงเทพมหานครและคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด รวมทั้งให้คำแนะนำและเสนอแนะในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็กในกรุงเทพมหานครและระดับจังหวัด
๘. ดำเนินการอื่นใดที่เกี่ยวกับการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก

๒) คณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด

ตามมาตรา ๑๓/ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ กำหนดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ รองผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นรองประธานกรรมการ อัยการจังหวัด พัฒนาการจังหวัด แรงงานจังหวัด ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด ผู้แทนศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือผู้แทนศาลจังหวัด ในกรณีจังหวัดที่ไม่มีศาลเยาวชนและครอบครัว ผู้แทนสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัด หรือผู้แทนกระทรวงยุติธรรม ซึ่งแต่งตั้งจากข้าราชการในจังหวัดในกรณีที่จังหวัดนั้นไม่มีสถานพินิจ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นกรรมการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัด แต่งตั้งจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีประสบการณ์ในการทำงานที่ทำในวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ ครู จิตวิทยา กฎหมาย แพทย์ วิชาชีพละสองคน โดยจะต้องมีผู้แทนจากภาคเอกชนอย่างน้อยวิชาชีพละหนึ่งคน และแต่งตั้งจากผู้มีประสบการณ์ด้านสวัสดิการเด็กอีกสองคน โดยมีพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นสตรีไม่น้อยกว่าหนึ่งในสาม คณะกรรมการการคุ้มครองเด็กจังหวัดจะแต่งตั้งข้าราชการในจังหวัดนั้นไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการก็ได้

คณะกรรมการคุ้มครองเด็กระดับจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ในการเสนอนโยบาย
การให้คำแนะนำแก่อนุวัยางานที่เกี่ยวข้อง กำหนดมาตรการในเรื่องการสงเคราะห์
การคุ้มครองสวัสดิภาพ และการส่งเสริมความประพฤติเด็กในจังหวัด

อำนาจและบทบาทหน้าที่คณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด

๑. เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน งบประมาณ และมาตรการในการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็กตาม พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖
๒. ให้คำปรึกษา แนะนำ และประสานงานแก่หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่ปฏิบัติงานด้านการศึกษามองเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก รวมทั้งมีอำนาจเข้าไปตรวจสอบในสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ สถานพัฒนาและฟื้นฟู สถานพินิจ หรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็กของรัฐและเอกชนภายในเขตจังหวัด
๓. กำหนดแนวทางการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็กในเขตจังหวัด
๔. จัดหาทุนเพื่อการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็กในเขตจังหวัด และรายงานผลการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดหาทุน และการจัดการทุนต่อคณะกรรมการและคณะกรรมการบริหารกองทุน
๕. ตรวจสอบหรือเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องมาชี้แจงกรณีมีการปฏิบัติต่อเด็กโดยมิชอบ
๖. เรียกเอกสารหรือพยานหลักฐานใดๆ หรือขอคำชี้แจงจากผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการวินิจฉัยในการปฏิบัติหน้าที่ตาม พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖
๗. ติดตาม ประเมินผลและตรวจสอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์ และส่งเสริมความประพฤติเด็กในระดับจังหวัด แล้วรายงานผลต่อคณะกรรมการ
๘. ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

โครงสร้างการทำงานของคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด

ผู้ว่าราชการจังหวัด
เป็นประธานกรรมการ

รองผู้ว่าราชการฯ
ที่ผู้ว่าฯ มอบหมายเป็น
รองประธานกรรมการ

ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ

- ❖ อัยการจังหวัด
- ❖ พัฒนาการจังหวัด
- ❖ ผู้อำนวยการเขตการศึกษาทุกเขต
- ❖ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด
- ❖ ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด
- ❖ ผู้แทนศาลเยาวชนฯ จังหวัด
- ❖ ผู้แทนสถานพินิจหรือ ก.ยุติธรรม
- ❖ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ผู้ทรงคุณวุฒิจากทุกวิชาชีพ

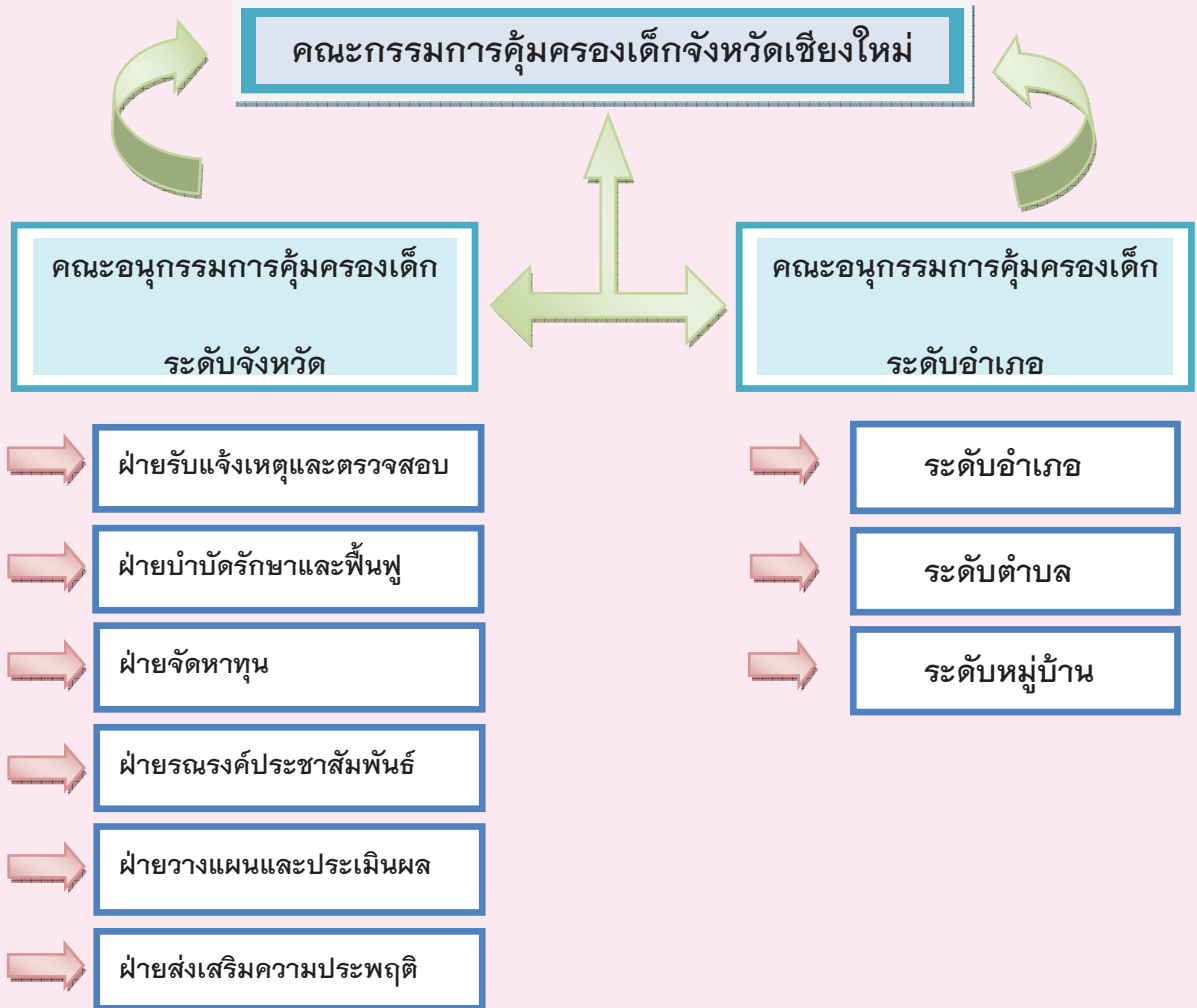
ด้านสังคมสงเคราะห์
วิชาชีพละ ๒ คน
โดยเป็นผู้แทนจากองค์กร
เอกชนวิชาชีพละ ๑ คน
และต้องเป็นสตรี
ไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓

ผู้มีประสบการณ์ประจักษ์
ด้านการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก
จำนวน ๒ คน

พัฒนาสังคมและสวัสดิการ
จังหวัดเป็นเลขานุการ
ให้คณะกรรมการฯ แต่งตั้ง
ข้าราชการในจังหวัดอีก ๒ คน
เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

ที่มา: โครงสร้างการทำงานของคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖.

กลไกการทำงานของคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัดเชียงใหม่

ที่มา: โครงสร้างการทำงานของศูนย์ประสานงานเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี จังหวัดเชียงใหม่.

๓) คณะอนุกรรมการคุ้มครองเด็กระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน

จังหวัดเชียงใหม่ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานด้านการช่วยเหลือคุ้มครองเด็กในระดับพื้นที่ที่ได้รับการช่วยเหลืออย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงได้ดำเนินการนำร่องให้มีคณะอนุกรรมการคุ้มครองเด็กระดับอำเภอขึ้นทั้ง ๒๕ อำเภอ

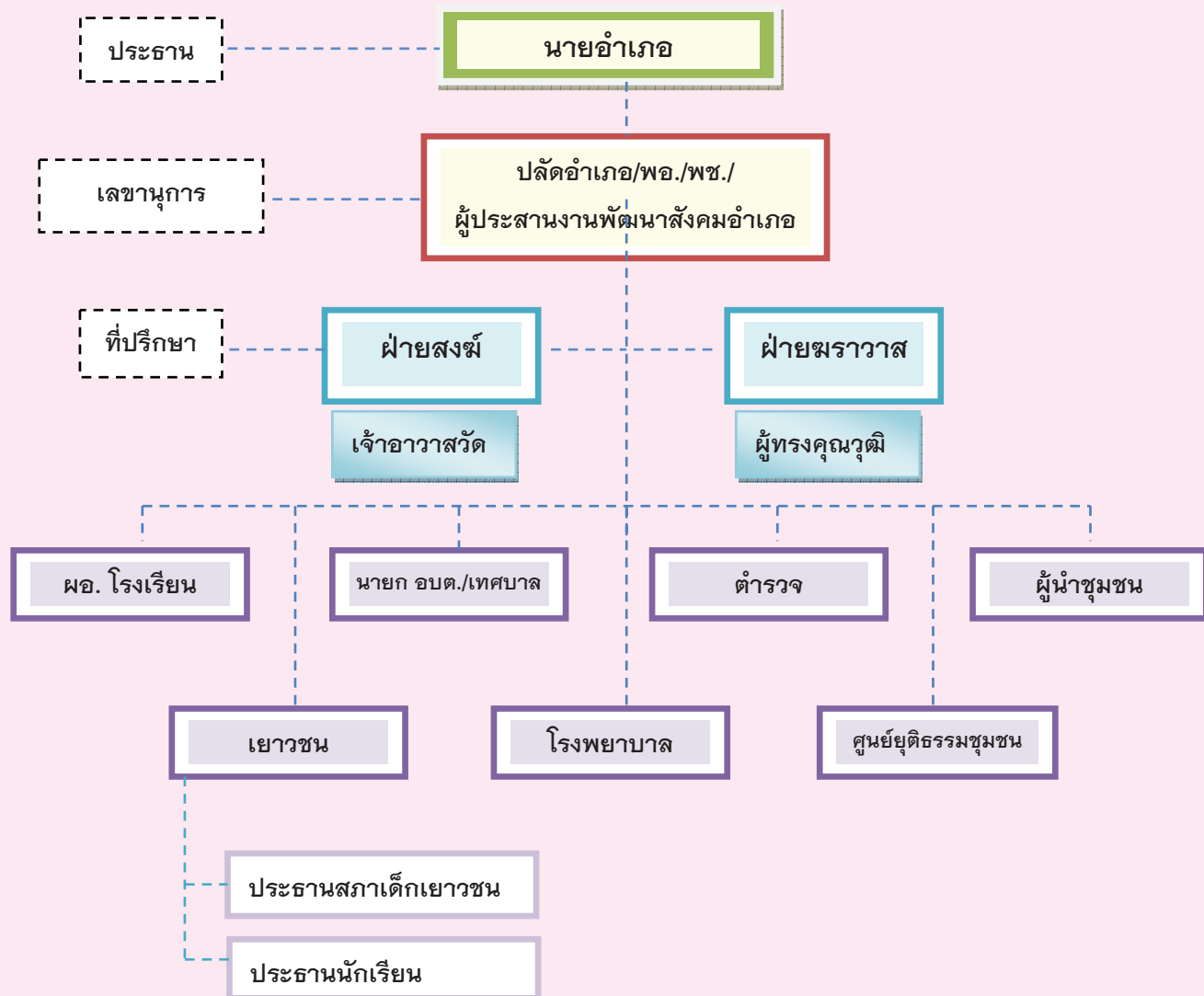
นอกจากนี้ ยังได้มีการจัดตั้งเครือข่ายนำร่องในระดับตำบลขึ้นใน ๖ อำเภอ ได้แก่ ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง, ตำบลสันทราย อำเภอพร้าว, ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว, ตำบลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด, อำเภอแม่สายทุกตำบล และตำบลแม่ข้า อำเภอฝาง ในปัจจุบันอยู่ในระหว่างการดำเนินขยายเครือข่ายการทำงานไปในระดับตำบลให้ครอบคลุมทุกตำบลในจังหวัดเชียงใหม่

อำนาจ และ บทบาทหน้าที่คณะอนุกรรมการคุ้มครองเด็กระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน

๑. เสนอความคิดเห็นต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับแผนงาน งบประมาณและมาตรการในการสงเคราะห์ และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและส่งเสริมความประพฤติเด็กตาม พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖
๒. ให้คำปรึกษา แนะนำ และประสานงานแก่อนุกรรมการของรัฐบาล และเอกชนที่ปฏิบัติงานด้านการศึกษา การสงเคราะห์คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก รวมทั้งมีอำนาจเข้าไปตรวจสอบในสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับเด็ก สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ สถานพัฒนาและฟื้นฟู สถานพินิจ หรือ สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็กของรัฐและเอกชนภายในอำเภอแล้วแต่กรณี
๓. กำหนดแนวทางสงเคราะห์ คุ้มครอง ส่งเสริมฯ ภายในอำเภอของตน แล้วแต่กรณี
๔. จัดหาทุนเพื่อสงเคราะห์ คุ้มครอง ส่งเสริมฯ และรายงานให้คณะกรรมการ
๕. ตรวจสอบหรือเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องมาชี้แจง กรณีที่ปฏิบัติต่อเด็กโดยมิชอบ
๖. เรียกเอกสารหรือพยานหลักฐานใดๆ หรือขอคำชี้แจงจากผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการวินิจฉัยในการปฏิบัติหน้าที่ตาม พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖
๗. ติดตามประเมินผล และตรวจสอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์และส่งเสริมความประพฤติเด็กในอำเภอ แล้วรายงานต่อคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด
๘. ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการคุ้มครองเด็กมอบหมาย

ตัวอย่าง

กลไกการทำงานของคณะอนุกรรมการคุ้มครองเด็กระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน*

* หมายเหตุ: เป็นตัวอย่างโครงสร้างการทำงานของคณะอนุกรรมการคุ้มครองเด็กระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของแต่ละอำเภอ.

บทที่ ๒

ความรู้และหลักการทำงานเพื่อช่วยเหลือเด็ก

บทที่ ๒

ความรู้และหลักการทำงานเพื่อช่วยเหลือเด็ก

๒.๑ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก คือ อะไร???

- ได้รับการรับรองโดยองค์การสหประชาชาติเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๒ ได้กำหนดสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่เด็กทุกคนควรได้รับ
- ให้การคุ้มครองสิทธิโดยกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำที่รัฐบาลจะต้องปฏิบัติตาม ในการให้บริการทางสาธารณสุข การศึกษา กฎหมาย และสังคมแก่เด็กในประเทศของตน
- เป็นสนธิสัญญาทางด้านมนุษยชนที่ได้รับการรับรองอย่างกว้างขวางที่สุด โดยมีประเทศที่ลงนามเป็นภาคีอนุสัญญาแล้วทั้งสิ้น ๑๙๒ ประเทศ

หลักพื้นฐาน ๔ ประการของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก มีอะไรบ้าง???

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก มีตัวบทอยู่ทั้งหมด ๕๔ มาตรา ครอบคลุมสิทธิของเด็กใน ๔ ด้านหลักๆ

คือ

๑. การมีชีวิตอยู่รอด (Survival Rights)
๒. การพัฒนา (Development Rights)
๓. การปกป้องคุ้มครอง (Protection Rights)
๔. การมีส่วนร่วม (Participation Rights)

๑. สิทธิการมีชีวิตอยู่รอด

- สิทธิที่จะมีชีวิต ซึ่งเป็นไปตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ
- หญิงตั้งครรภ์ได้รับวัคซีนป้องกันบาดทะยัก (TT) อาหารพอให้ทารกแรกเกิดมีน้ำหนักมากกว่า ๒,๕๐๐ กรัม
- สิทธิที่จะได้รับวัคซีนป้องกันโรควัณโรค (BCG), วัคซีนป้องกันโรคคอตีบ (DPT), วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอ (OPV) วัคซีนป้องกันโรคหัด และตามโปรแกรมการได้รับวัคซีนแห่งชาติ
- สิทธิที่จะได้รับอาหารพอที่จะพัฒนาตามวัย
- สิทธิที่จะได้รับการป้องกันจากโรค VITAMIN A ขาดสาร iodine และขาดธาตุเหล็ก (IDA)
- สิทธิที่จะได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี
- สิทธิที่จะได้รับการรักษาพยาบาลที่เหมาะสม

เด็กมีสิทธิที่จะได้รับอาหารอย่างเพียงพอ มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์
และอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี

๒. สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา

- สิทธิที่จะได้รับการพัฒนาด้านสมอง
- สิทธิที่จะได้รับการดูแลในศูนย์เด็ก
- สิทธิที่จะได้เข้าเรียนในโรงเรียนประถม
- สิทธิที่จะได้เข้าเรียนมัธยม
- สิทธิที่จะได้รับการศึกษาในวิทยาลัยและหรือมหาวิทยาลัย

เด็กพิการ

ควรได้รับความช่วยเหลือด้านการศึกษาและวิชาชีพเพื่อจะสามารถพึ่งตัวเองได้

๓. สิทธิด้านการปกป้อง เด็กต้องได้รับการคุ้มครองคือ

- เด็กที่ถูกพรากไปจากครอบครัว
- เด็กที่พิการทางร่างกายและจิตใจ
- แรงงานเด็ก
- เด็กที่ถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศ
- เด็กที่ถูกลักพา
- เด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรม ฯลฯ

มาตรา ๑๙ เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากการถูกทำร้าย การถูกบังคับ โดยใช้ความรุนแรง หรือการกระทำอันมิชอบ และผู้ใหญ่ไม่ควรใช้เด็กเป็นเครื่องมือหาผลประโยชน์ใดๆ ทั้งสิ้น

มาตรา ๑๑ เด็กๆ ไม่ควรจะถูกผู้ใหญ่นำไปต่างประเทศแล้วไม่นำกลับมา เช่น นำไปขายให้คนชาติอื่น ถึงแม้พ่อแม่จะยินยอมก็ตาม จะต้องถูกลงทะเบียนตามกฎหมาย

มาตรา ๓๒ ผู้ใหญ่ไม่ควรรังแกเด็กในด้านสุขภาพอนามัยหรือการพัฒนาทางด้านร่างกาย สมอง และจิตใจ เช่น แยกของหนักๆ ทำงานทั้งวันไม่ให้พักผ่อน เป็นต้น

มาตรา ๓๓ เด็กมีสิทธิได้รับการคุ้มครองให้ห่างไกลจากสิ่งเสพติด เด็กต้องได้รับการป้องกันจากการเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด ผู้ใหญ่ต้องไม่ใช้เด็กไปซื้อไปขาย

มาตรา ๓๗ เด็กไม่ควรจะถูกลงโทษด้วยความรุนแรงหรือถูกดำเนินให้ได้รับความอับอายต่อหน้าผู้อื่น และต้องไม่ถูกกระทำในลักษณะที่โหดร้ายทารุณแม้ว่าเด็กจะกระทำผิด ผู้ใหญ่ต้องให้ความกรุณาและปฏิบัติต่อเขาอย่างมีมนุษยธรรม

๔. สิทธิที่จะมีส่วนร่วม

เด็กมีเสรีภาพในการแสดงออก รวมถึงเสรีภาพที่จะแสวงหา ได้รับ หรือถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสาร และความคิดทุกลักษณะโดยไม่ถูกจำกัดโดยเขตแดน ไม่ว่าจะโดยวาจา ลายลักษณ์อักษร หรือ การตีพิมพ์ ในรูปของศิลปะหรือผ่านสื่ออื่นใดตามที่เด็กเลือก

- เด็กมีสิทธิที่จะได้รับและเผยแพร่ข้อมูล เพื่อแสดงความคิดเห็นของตนอย่างเสรี ตราบใดที่ไม่เป็นการละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น
- สื่อมวลชนมีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นของเขาอย่างสร้างสรรค์
- เด็กมีสิทธิที่จะได้รับและเผยแพร่ข้อมูล เพื่อแสดงความคิดเห็นของตนอย่างเสรี ตราบใดที่ไม่เป็นการละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น
- สื่อมวลชนมีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นของเขาอย่างสร้างสรรค์

มาตรา ๑๓ เด็กๆ มีสิทธิที่จะได้แสดงความคิดเห็นของตัวเอง และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เหมาะสม ให้เด็กได้คิดและแสดงออกอย่างถูกต้อง

๒.๒ สารสำคัญของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖

เด็กหมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า
สิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่
บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

หลักการสำคัญของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ คือ

การระดมทรัพยากรทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมดูแล ปกป้อง คุ้มครองเด็กโดยอาศัยการดำเนินงานแบบสหวิชาชีพเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก

วางระบบการสงเคราะห์คุ้มครองสวัสดิภาพ และการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา และส่งเสริมหน้าที่ความรับผิดชอบของครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชน ในการร่วมมือกันคุ้มครองเด็ก โดยไม่พึ่งทรัพยากรจากภาครัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว

เด็กที่ควรได้รับการช่วยเหลือคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ มี ๓ กลุ่ม คือ

เด็กที่พึ่งได้รับการสงเคราะห์

เด็กที่พึ่งได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ

เด็กที่พึ่งได้รับการส่งเสริมความประพฤติ

สิทธิเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ คือ

มาตรา ๒๓ ผู้ปกครองต้องให้การอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนและพัฒนาเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแลของตน ตามสมควรแก่ชนบทรรมนิยมประเพณี และ วัฒนธรรมแห่งท้องถิ่น แต่ทั้งนี้ต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ปกครองต้องคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแลของตนมิให้ตกอยู่ในภาวะอันน่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ

ผู้ปกครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก หมายถึงใครบ้าง ???

- บิดา มารดา ไม่ว่าจะสมรสกันโดยชอบหรือไม่
- พ่อเลี้ยง แม่เลี้ยง
- ผู้อนุบาล
- ผู้รับบุตรบุญธรรม
- ผู้ปกครองตามประมวลกฎหมายแพ่งฯ
- ผู้ปกครองสวัสดิภาพ
- นายจ้าง
- บุคคลใดที่รับเด็กไว้อุปการะเลี้ยงดูหรือเด็กอาศัยอยู่ด้วย

ห้ามกระทำต่อเด็กดังต่อไปนี้ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

มาตรา ๒๖

ภายใต้บทบังคับตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการ ดังต่อไปนี้

๑. กระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมต่อร่างกายหรือจิตใจของเด็ก
๒. จงใจหรือละเลยมิให้สิ่งจำเป็นแก่การดำรงชีวิตหรือการรักษาพยาบาลแก่เด็กที่อยู่ในความดูแลของตน จนน่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจของเด็ก
๓. บังคับ ชูเชิญ ชักจูง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กประพฤติตนไม่สมควร หรือน่าจะทำให้เด็กมีความประพฤติดีเสี่ยงต่อการกระทำผิด
๔. โฆษณาทางสื่อมวลชนหรือเผยแพร่ด้วยประการใด เพื่อรับเด็กหรือยกเด็กให้แก่บุคคลอื่นที่มีใช้ญาติของเด็ก เว้นแต่เป็นการกระทำของทางราชการหรือได้รับอนุญาตจากทางราชการแล้ว
๕. บังคับ ชูเชิญ ใช้ ชักจูง ยุยง ส่งเสริม หรือกระทำด้วยประการใดให้เด็กไปเป็นขอทาน เด็กเร่ร่อน หรือใช้เด็กเป็นเครื่องมือในการขอทานหรือการกระทำผิด หรือกระทำด้วยประการใดอันเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเด็ก
๖. ใช้ จ้าง หรือวานเด็กให้ทำงานหรือกระทำการอันอาจเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจมีผลกระทบต่อการเจริญเติบโต หรือขัดขวางต่อพัฒนาการของเด็ก
๗. บังคับ ชูเชิญ ใช้ ชักจูง ยุยง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กเล่นกีฬาหรือให้กระทำการใด เพื่อแสวงหาประโยชน์ทางการค้าอันมีลักษณะเป็นการขัดขวางต่อการเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของเด็กหรือมีลักษณะเป็นการทารุณกรรมต่อเด็ก
๘. ใช้หรือยินยอมให้เด็กเล่นการพนันไม่ว่าชนิดใดหรือเข้าไปในสถานที่เล่นการพนัน สถานค้าประเวณี หรือสถานที่ที่ห้ามมิให้เด็กเข้า
๙. บังคับ ชูเชิญ ใช้ ชักจูง ยุยง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กแสดงหรือกระทำการอันมีลักษณะลามกอนาจาร ไม่ว่าจะเป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งค่าตอบแทนหรือเพื่อการใด
๑๐. จำหน่าย แลกเปลี่ยน หรือให้สุราหรืออบุหรี่แก่เด็ก เว้นแต่การปฏิบัติทางการแพทย์

“พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖” กำหนดการปฏิบัติต่อเด็กอย่างไรบ้าง ???

ห้ามมิให้ผู้ใดทารุณกรรม ละเลย บังคับขู่เข็ญ
หาประโยชน์โดยมิชอบ จ้างงานที่เป็นอันตราย
ใช้ให้กระทำการอันมิควร
และจำหน่ายสุราหรือบุหรี่ให้เด็ก

ผู้ปกครองต้องให้การ
อุปการะเลี้ยงดูเด็กในปกครอง
ไม่ต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนด

ผู้ปกครองต้องไม่ทอดทิ้ง
ละทิ้ง ละเลย ขัดขวาง
พัฒนาการและเลี้ยงดู
เด็กโดยมิชอบ

การปฏิบัติต่อเด็ก

คำนึงถึงประโยชน์สูงสุด
ของเด็กเป็นสำคัญ
และไม่ให้เลือกปฏิบัติ
โดยไม่เป็นธรรม

ผู้ใดพบเด็กที่จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือ
จะต้องให้การช่วยเหลือเบื้องต้น
และแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบ

ให้หัวหน้าส่วนราชการ
ฝ่ายปกครองในพื้นที่
และผู้บริหารองค์กรปกครองท้องถิ่น
มีอำนาจเสมือนพนักงานเจ้าหน้าที่

เป้าหมายในการทำงานเพื่อช่วยเหลือเด็ก (Help them to help themselves)

๑. ช่วยเหลือให้เด็กปลอดภัยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ
๒. ช่วยเหลือให้เด็กมีการปรับตัวที่ดีกับครอบครัวและสิ่งแวดล้อมรอบตัว โรงเรียน เพื่อน หรือคนในชุมชน สังคม
๓. ช่วยเหลือให้เด็กทำหน้าที่ของตนเองได้ ให้เด็กมีพัฒนาการที่เป็นปกติไปตามวัย ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
๔. ช่วยเหลือให้เด็กมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นให้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี เหมาะสม และมีครอบครัวที่อบอุ่น ได้รับการดูแลเอาใจใส่ มีการศึกษาที่เหมาะสม มีงานที่ดีทำ และปลอดภัยจากภัยอันตรายต่างๆ

๒.๓ การทารุณกรรมเด็ก

การทารุณกรรมเด็ก หมายถึง การกระทำหรือละเว้นการกระทำด้วยประการใดๆ จนเป็นเหตุให้เด็กเสื่อมเสียเสรีภาพหรือเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ การกระทำผิดทางเพศต่อเด็ก การใช้เด็กให้กระทำหรือประพฤตินในลักษณะที่น่าจะเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจหรือขัดต่อกฎหมาย หรือศีลธรรมอันดี ทั้งนี้ ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

ประเภทของการทารุณกรรม

การทารุณกรรมสามารถแบ่งออกได้เป็น ๔ ประเภท ได้แก่

๑. การล่วงเกินทางเพศ (Sexual Abuse)

หมายถึง การลวนลามบริเวณส่วนตัวของเด็ก การแสดงพฤติกรรมทางเพศให้เด็กดูโดยเจตนา การอวดอวัยวะเพศ การให้เด็กดูสื่อต่างๆ เช่น หนังสือ รูปภาพ วีดีโอเทป ภาพยนตร์ ฯลฯ ที่แสดงถึงเรื่องเพศ การบังคับให้เด็กเปลือยกายโดยไม่ได้จับต้องร่างกายเด็ก การให้เด็กถอดเสื้อผ้าเพื่อถ่ายรูป บันทึกวีดีโอเทป การแอบดูเด็กในห้องน้ำหรือห้องนอน การจับต้อง กอด จูบ ล้วง ควักหรือสอดใส่ด้วยมือ หรืออวัยวะเพศบริเวณช่องคลอด ทวารหนัก หรือปาก หรือการให้เด็กทำสิ่งต่างๆ ดังกล่าวเพื่อตอบสนองความต้องการทางเพศของผู้กระทำ ตลอดจนถึงการล่อลวง บังคับ ช่มชู้ ให้เด็กขายบริการทางเพศเพื่อแลกเปลี่ยนกับเงินหรือผลประโยชน์ทางอื่น ฯลฯ

๒. การทำร้ายร่างกาย (Physical Abuse)

หมายถึง การกระทำให้เกิดการบาดเจ็บทางร่างกายโดยเจตนา เช่น การเสียนตอย่างรุนแรงเกินเหตุผล ชกต่อย เตะ หยิก ตบด้วยมือ หรืออวัยวะอื่น หรือโดยใช้วัตถุต่างๆ เป็นเครื่องมือ การใช้ไฟ จี้ น้ำร้อนลวก จับโยนหรือเขย่าแรงๆ รวมถึงการกักขังผูกมัด

๓. การทำร้ายจิตใจ (Emotional Abuse)

หมายถึง การแสดงไม่ยอมรับ วิพากษ์วิจารณ์ เยาะเย้ย ดูถูกเหยียดหยาม เกลียดชัง แกล้งบอกว่าเด็กไม่ใช่ลูกจริงๆ การเรียกร้องหรือกดดันให้เด็กทำสิ่งต่างๆ ที่เกินวัยและความสามารถที่วัยนั้นจะทำได้ การบอกเด็กบ่อยๆ ว่าเป็นคนไม่ดี ไม่มีค่า เป็นตัวนำโชคร้ายมาสู่ครอบครัว ตลอดจนถึงการจำกัดการควบคุมการใช้ชีวิตอย่างเข้มงวด เคร่งครัดเกินเหตุผล เช่น จำกัด ควบคุมการคบเพื่อน การทำงาน การไปโรงเรียน การชมเชยจิตใจ การทำลายของรัก การข่มขู่ คุกคามความปลอดภัย บังคับให้ดูความรุนแรง การทำเช่นนี้ติดต่อกันนานๆ หรือ ซ้ำๆ การทารุณจิตใจเช่นนี้มักพบว่าเกิดร่วมกับการทารุณร่างกายหรือทารุณทางเพศเสมอ

๔. การปล่อยปละละเลย (Neglect)

หมายถึง การที่บิดา มารดา หรือผู้ดูแลเด็กละเลย ไม่ตอบสนองความต้องการในปัจจุบันพื้นฐาน สำหรับการมีชีวิตและสุขภาพของเด็ก เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค ในกรณีเด็กแรกเกิดอาจพบว่า เด็กน้ำหนักขึ้นไม่เร็วเท่าที่ควร เพราะขาดปัจจัยทางสังคมและจิตใจ เช่น การสร้างความผูกพันกับบิดามารดา การให้นมให้อาหารไม่เพียงพอ การขาดความรักความอบอุ่น การเลี้ยงดูที่ขาดประสิทธิภาพ เป็นต้น การละเลยนี้อาจเป็นการละเลย ทั้งการละเลยโดยเจตนา และการละเลยโดยพลอเรือ เนื่องจากการขาดความรับผิดชอบ ขาดความรู้ หรือหมกมุ่นกับเรื่องอื่นๆ เช่น การทำงานอาชีพ เล่นการพนัน ใช้ยาเสพติด ก็ได้

ดังนั้น ในการทำงานช่วยเหลือเด็กด้วยโอกาสและเด็กที่ถูกละเมิดสิทธิ
จะต้องเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็ก ว่ามีความแตกต่างหลากหลาย
และจะต้องมองปัญหาเหล่านั้นอย่างเป็นระบบ
มีกระบวนการวางแผนและช่วยเหลืออย่างเหมาะสม
และเกิดเครือข่ายการทำงานช่วยเหลือกัน

เราจะทราบได้อย่างไรว่าเด็กถูกทารุณกรรม?

ข้อบ่งชี้ทางด้านร่างกาย

รอยฟกช้ำ ภาวะการณ์ขาดน้ำ รอยบาด รอย
ฉีกขาด ถลอก แผลน้ำร้อนลวก แผลไหม้
กระดูกหัก สุขอนามัยไม่ดี การบาดเจ็บที่ศีรษะ
การได้รับสารพิษ การบาดเจ็บภายในช่องท้อง
การบาดเจ็บที่อวัยวะเพศ โรคติดต่อทาง
เพศสัมพันธ์ การตั้งครรภ์ ถูกรัดคอ อุตุปาก
ร่างกายไม่เจริญเติบโต ขาดสารอาหาร

ข้อบ่งชี้ทางผู้ปกครอง ครอบครัวและ ผู้ดูแลเด็ก

มีการใช้ความรุนแรงในครอบครัว มี
ความคาดหวังเกินจริง คุกคาม นกกลัว
กดขี่ ทอดทิ้งละเลย การเลี้ยงดูที่ไม่
สม่ำเสมอ มีภาวะพึ่งพิง แยกตัวจาก
สังคม หนี มีการล้อเลียน ปกปิด
ความลับ ถูกปฏิเสธ

ข้อบ่งชี้ทางพฤติกรรมเด็ก

ก้าวร้าว ถดถอย แยกตัว กลัว
ซึมเศร้า ใช้สารเสพติด ต่อต้าน
รับผิดชอบเกินวัย ย้ำคิดย้ำทำ มี
พฤติกรรมทางเพศไม่สมวัย

ข้อบ่งชี้ทางพัฒนาการ

พัฒนาการช้าทุกส่วน
พัฒนาการช้าเฉพาะจุด
พัฒนาการผิดปกติ

ข้อควรพึงระวัง

- ข้อบ่งชี้บางประการอาจเจาะจงว่าเป็นการทารุณกรรม เช่น การตั้งครรภ์ บาดแผลที่อวัยวะเพศ การติดโรคทางเพศสัมพันธ์ หรือการบาดเจ็บบางตำแหน่ง
- ข้อบ่งชี้บางประการไม่เฉพาะเจาะจงว่ามีเหตุจากการทารุณกรรมเท่านั้น อาจเกิดจากสาเหตุอื่น ได้ ดังนั้นข้อบ่งชี้ทุกประการควรได้รับการตรวจสอบ ประกอบกับข้อเท็จจริงแวดล้อมอื่น ๆ

เด็กที่อยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการถูกทารุณกรรม

- ➡ ครอบครัวที่มีประวัติการใช้ความรุนแรงมาก่อน
- ➡ มีพ่อแม่ที่เฉยเมย ไม่อดทน หรือกังวลเกี่ยวกับเด็กมากเกินไป
- ➡ พ่อ แม่แยกกันอยู่ หรือหย่าร้างกัน
- ➡ ครอบครัวมีปัญหาทางเศรษฐกิจ-สังคม เช่น ตกงาน
- ➡ พ่อแม่มีประวัติการเจ็บป่วยทางจิต หรือติดสุรา ติดยาเสพติด ปัญญาอ่อน
- ➡ พ่อแม่ถูกทารุณมาก่อน
- ➡ เด็กคลอดก่อนกำหนด น้ำหนักน้อย
- ➡ เด็กถูกแยกจากแม่มานานมากกว่า ๒๔ ชั่วโมง ติดต่อกันหลังคลอด
- ➡ แม่อายุน้อยกว่า ๒๑ ปี ขณะคลอดลูก หรือทั้งพ่อและแม่ยังไม่มีความเป็นผู้ใหญ่พอ
- ➡ มีพ่อเลี้ยง หรือ แม่เลี้ยงอยู่ในบ้าน
- ➡ เด็กคลอดห่างกันไม่เกิน ๑๘ เดือน (มีลูกถี่เกินไป) หรือเป็นเด็กฝาแฝด
- ➡ เด็กพิการหรือปัญญาอ่อน

ลักษณะของการทารุณกรรมเด็กมีความแตกต่างกัน

ดังนั้น ผู้ที่ทำงานคุ้มครองเด็กจึงควรตระหนักถึงความเสี่ยงที่เด็กจะได้รับเพื่อทำการติดตามเฝ้าระวัง รวมถึงการประสานการทำงานเพื่อให้เด็กได้รับการคุ้มครองอย่างทันท่วงที

บทที่ ๓

การทำงานแบบทีมสหวิชาชีพ กระบวนการ
ทำงานเพื่อช่วยเหลือเด็ก และกรณีศึกษา

บทที่ ๓

การทำงานแบบทีมสหวิชาชีพ กระบวนการทำงาน เพื่อช่วยเหลือเด็ก และกรณีศึกษา

๓.๑ การทำงานแบบทีมสหวิชาชีพ

หมายถึง การปฏิบัติร่วมกันของหลายสาขาวิชาชีพ ในกระบวนการช่วยเหลือคุ้มครอง ป้องกันแก้ไข ปัญหา ของกลุ่มเป้าหมายเดียวกันเพื่อให้สามารถจัดการปัญหาได้อย่างรอบด้าน มีประสิทธิภาพ และตรงกับความต้องการและถูกต้องเหมาะสมกับสภาพปัญหาสาเหตุ

ในทุกกระบวนการทำงานเพื่อช่วยเหลือเด็กทีมสหวิชาชีพจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอน สาขาวิชาชีพที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการทำงานแบบสหวิชาชีพ ได้แก่

๑. บุคลากรด้านการแพทย์

ได้แก่ นิติพยาธิแพทย์ แพทย์เวชปฏิบัติทั่วไป กุมารแพทย์ สูตินารีแพทย์ จิตแพทย์ นักจิตวิทยา พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์

บทบาท

- เน้นการดูแลบำบัดรักษา ฟื้นฟู ช่วยเหลือทั้งด้านสภาพจิตใจ/สังคม ครอบครั
- รวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ เมื่อดำเนินการทางกฎหมายและเข้าไปเป็นพยานในชั้นศาล

๒. บุคลากรด้านกฎหมาย

ได้แก่ ตำรวจ อัยการ ผู้พิพากษา ทนาย

บทบาท: ทำหน้าที่ดำเนินการตั้งแต่การสอบสวน

- รวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ
- ดำเนินการทางกระบวนการพิจารณาคดี
- การลงโทษผู้กระทำผิด

๓. บุคลากรด้านการพิทักษ์สิทธิเด็ก (Child Protection Service)

ได้แก่ นักสังคมสงเคราะห์ พนักงานสวัสดิการเด็ก พนักงานเจ้าหน้าที่สงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ครูนักการศึกษา องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน

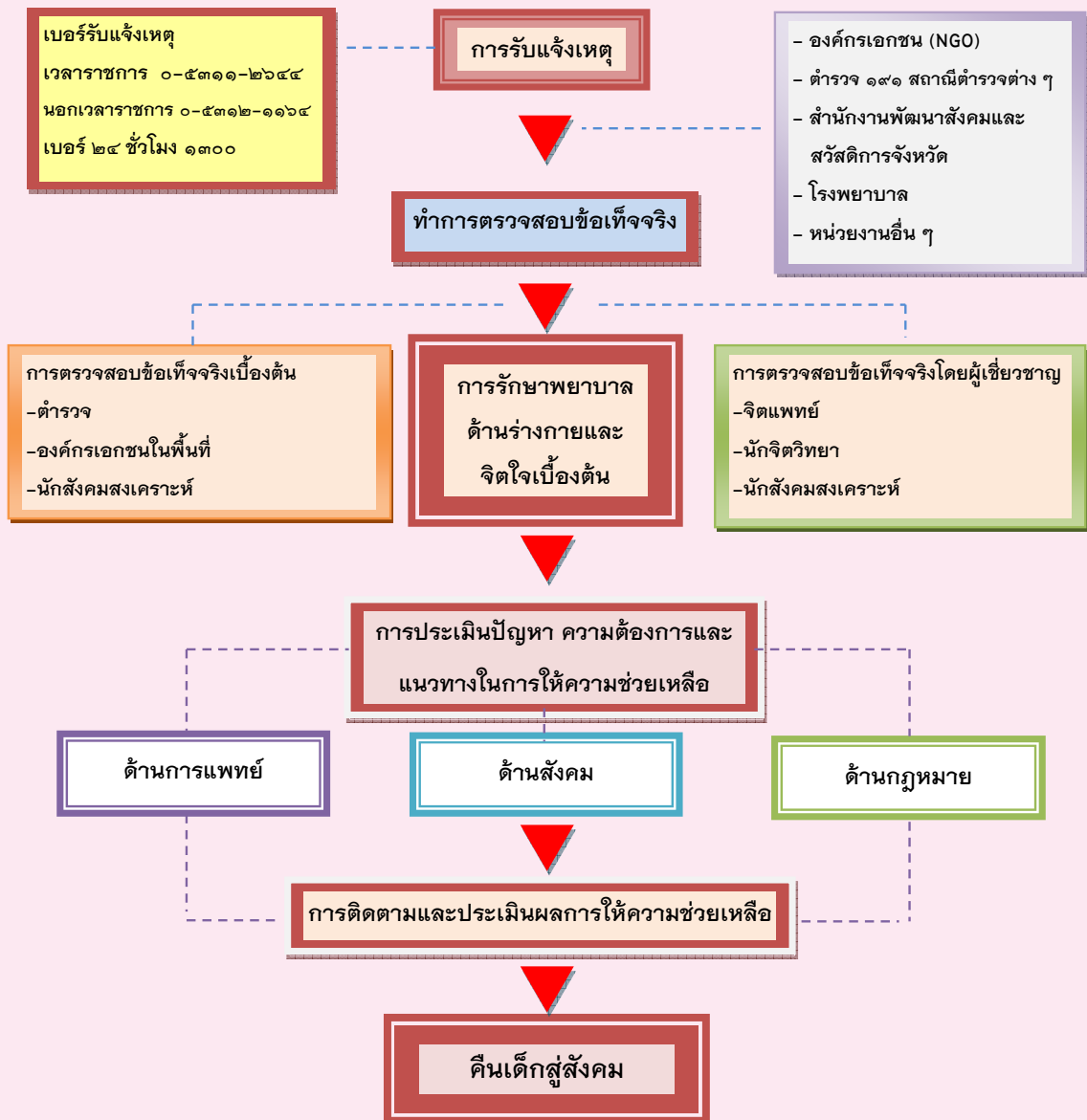
บทบาท

- ทำงานด้านแทรกแซงช่วยเหลือเด็กและครอบครัว
- ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ

สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการปฏิบัติงานร่วมกันของทีมสหวิชาชีพ

- ให้ยึดหลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก ซึ่งอาจทำให้ต้องตัดสินใจเลือกวิธีการที่ขัดแย้งกับความต้องการของพ่อแม่และครอบครัวของเด็ก อย่างไรก็ตาม การคุ้มครองเด็กคือหน้าที่หลักของการปฏิบัติงาน
- เด็กๆ ย่อมเจริญเติบโตได้ดีที่สุดเมื่อได้อยู่กับครอบครัวที่ปลอดภัย ดังนั้นจึงต้องทุ่มเทการทำงานทั้งหมดเพื่อให้เด็กๆ คงอยู่ครอบครัวและชุมชน สำหรับการส่งเด็กเข้ารับการเลี้ยงดูในสถานสงเคราะห์นั้นถือเป็นทางเลือกสุดท้ายเท่านั้น
- ควรร่วมมือกันเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับกรณีของเด็กอย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะการประวิงเวลา การลังเล และการประนีประนอม ล้วนแต่จะทำให้ทุกฝ่ายสับสน อีกทั้งยังอาจทำให้เด็กประสบภาวะเสี่ยงเพิ่มขึ้น
- ปฏิบัติงานร่วมกับเด็กและครอบครัวของเด็ก โดยปรึกษาหารือร่วมกัน เพื่อสร้างความไว้วางใจและความร่วมต่อกัน โดยปกติหากครอบครัวของเด็กเข้าใจถึงเหตุผลของวิธีการและแผนช่วยเหลือระยะยาวที่ถูกนำมาใช้ พวกเขา ก็มักจะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี
- การปฏิบัติงานด้านคุ้มครองเด็กที่ดี จะต้องประกอบด้วยความเป็นพันธมิตรระหว่างหน่วยงาน การประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ ความสำเร็จของผลงาน และความน่าเชื่อถือในการปฏิบัติ

กระบวนการทำงานรูปแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือเด็ก

ที่มา : ศูนย์ประสานงานเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี จังหวัดเชียงใหม่

หลักการงานเบื้องต้นของทีมสหวิชาชีพ

หลักการงานเบื้องต้นเป็นสิ่งที่ผู้ปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือเด็ก ต้องยึดเอาหลักไว้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ ไม่มีปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน และช่วยให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ได้

หลักการยอมรับ

หมายถึง การยอมรับในคุณค่าและศักดิ์ศรีของคนทุกคน ไม่มีการปฏิเสธหรือเลือกปฏิบัติ แบ่งแยกสถานะ เพราะการทำงานต้องอาศัยสัมพันธภาพที่ดี ความไว้วางใจในการทำงาน จึงจะเกิดความร่วมมือที่นำไปสู่ผลสำเร็จ และผู้ปฏิบัติงานต้องพยายามทำความเข้าใจความคิด ความรู้สึก และเหตุผลของเด็กที่ประสบปัญหาให้มากที่สุด

หลักการตัดสินใจด้วยตนเอง

หมายถึง การเคารพสิทธิในความเป็นมนุษย์ เชื่อกันว่าทุกคนมีความสามารถคิดและตัดสินใจได้ด้วยตนเอง และให้โอกาสเด็กหรือผู้ประสบปัญหามีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหาต่าง ๆ หรือเลือกวิธีการแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง ไม่ใช้กำหนดจากผู้ปฏิบัติงานเพียงอย่างเดียว ยกเว้นบางกรณีที่ไม่สามารถตัดสินใจเองได้ เช่น ผู้พิการทางสมอง

หลักการรักษาความลับ

ถือเป็นหลักปฏิบัติสำคัญในการทำงาน การรักษาความลับของเด็กหรือผู้ประสบปัญหาทำให้เกิดความไว้วางใจต่อกัน และเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการช่วยเหลือ เพราะจะทำให้ได้ข้อเท็จจริงหรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์มากขึ้น ซึ่งอาจมีการตกลงกันในบางเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเล่าให้ทีมงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อการดำเนินการต่อ หรือวิเคราะห์ปัญหา

หลักความแตกต่างระหว่างบุคคล

ต้องยึดหลักว่าคนทุกคนมีภูมิหลัง บุคลิกภาพ ความเป็นตัวของตัวเอง ลักษณะนิสัย กิริยาท่าทาง ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ประสบการณ์ แตกต่างกัน ทำให้ทุกคนไม่เหมือนกัน แม้ว่าประสบปัญหาเช่นเดียวกันแต่ความต้องการช่วยเหลือหรือรับบริการแตกต่างกันได้ การให้ความช่วยเหลือจึงต้องเริ่มที่ความเข้าใจสภาพที่เป็นอยู่ของแต่ละคน

หลักการมีส่วนร่วม

คือ การทำงานร่วมกันระหว่างผู้ปฏิบัติและผู้รับบริการหรือผู้ประสบปัญหา ญาติ ครอบครัว ชุมชน ตั้งแต่การค้นหาสาเหตุ การเผชิญปัญหา ยอมรับ ตระหนักปัญหา และวางแผนแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ทำให้เกิดการยอมรับและภูมิใจในความสามารถของตนเอง

การประชุมทีมสหวิชาชีพ

หมายถึง การประชุมปรึกษาหารือของคณะทำงานทีมหนึ่ง (อาจจะเป็นบุคลากรในองค์กร หรือ บุคลากรภายนอกองค์กรก็ได้) เพื่อร่วมกันระดมสมอง วิเคราะห์ปัญหาและหาหนทางในการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน

วัตถุประสงค์ของการประชุมทีมสหวิชาชีพ

๑. การค้นหาข้อเท็จจริง
๒. การประเมินสถานะด้านกาย จิต และสังคมของเด็ก และครอบครัว
๓. ประเมินความต้องการจำเป็นที่จะรับบริการของเด็กและครอบครัว
๔. จัดลำดับความสำคัญของการให้บริการ
๕. จัดทำกระบวนการให้บริการ
๖. วางแผนการให้บริการและแบ่งงานรับผิดชอบ
๗. ติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผน
๘. การประเมินความสำเร็จและความล้มเหลวในการให้บริการ
๙. ประเมินสถานะด้านกาย จิต และสังคมของเด็กและครอบครัว เพื่อยุติการให้บริการ หรือส่งต่อความรับผิดชอบ

ลักษณะของการประชุมรายกรณี (Case Conference)

๑. การนำทีมงานมาระดมสมองร่วมกัน ทั้งทีมงานในองค์กร หรือนอกองค์กร เพื่อให้สามารถมองปัญหาที่มีทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมของผู้ประสบปัญหาได้อย่างรอบด้าน
๒. มีการนัดหมาย ข้อตกลง วัน เวลาประชุม
๓. ออกหนังสือเชิญประชุม/ มีวาระการประชุม มีการรายงานการประชุม
๔. มีการกำหนดตำแหน่งผู้ร่วมประชุม เช่น ประธาน เลขานุการ คณะกรรมการร่วมประชุม
๕. มีการกำหนดหลักการและวัตถุประสงค์การประชุมรายกรณี แต่ละครั้ง
๖. ข้อมูลที่เลือกนำมาประชุมจะต้องน่าเชื่อถือ มีการกลั่นกรองสามารถตรวจสอบได้
๗. ความร่วมมือร่วมใจ ประสานงาน ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีความสำคัญมากที่สุดในการทำประชุมรายกรณี
๘. ควรยึดถือจรรยาบรรณทางวิชาชีพ เคารพในเกียรติศักดิ์ศรีของเด็ก ข้อมูลจะเป็นความลับและไม่ค้นหาเด็กและครอบครัว
๙. ทีมงานจะต้องอดทน อดกลั้น ใจกว้าง ใจเย็น บางครั้งอาจขัดแย้งคิดเห็นไม่ตรงกัน
๑๐. การประชุมรายกรณีมีประโยชน์สูงสุดอยู่ที่เด็ก มิใช่ทีมงาน

การจัดเตรียมเอกสาร

๑. วาระการประชุม
๒. ประวัติของเด็ก
๓. ประวัติครอบครัว และผังครอบครัว (family tree)
๔. สภาพปัญหาปัจจุบันของเด็ก
๕. การดำเนินการช่วยเหลือที่ผ่านมา
๖. ปัญหา อุปสรรค
๗. ความต้องการแก้ไขปัญหามาจากที่ประชุม/ผู้รับผิดชอบ
๘. ดำเนินการประชุม/สรุปการประชุม

ตัวอย่างระเบียบวาระการประชุมรายการนี้

ระเบียบวาระการประชุมรายการนี้ (Case Conference) ครั้งที่

วันที่.....

เวลา.....

ณ ห้องประชุม.....

- ระเบียบวาระที่ ๑** ชี้แจงวัตถุประสงค์การ Conference (ประเมินสถานะของเด็กในด้านต่างๆ เพื่อหาแนวทางด้านการคุ้มครอง บำบัดฟื้นฟู และคืนสู่สังคม)
- ระเบียบวาระที่ ๒** นำเสนอข้อมูล (สืบค้นข้อเท็จจริงและประเมินสถานะของเด็ก)
๑. สถานะทางร่างกาย
 ๒. สถานะทางจิตใจ
 ๓. สถานะทางสังคม
 - (๑) ครอบครัว
 - (๒) เศรษฐกิจ
 - (๓) กฎหมาย
- ระเบียบวาระที่ ๓** การวางแผน/แนวทางช่วยเหลือ (จัดลำดับความสำคัญของการให้บริการ)
๑. ระยะเร่งด่วน
 ๒. ระยะสั้น
 ๓. ระยะยาว
 ๔. ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง และรับผิดชอบ
- ระเบียบวาระที่ ๔** ติดตามผลและประเมินผลดำเนินการ
๑. หน่วยงานหรือบุคคลที่รับผิดชอบดำเนินการ
 ๒. รายงานผลการดำเนินการ
 ๓. พิจารณาดำเนินการว่าเป็นไปตามมติหรือไม่
 ๔. หากไม่เป็นไปตามมติ ค้นหาสาเหตุ
 ๕. หากเป็นไปตามมติ ประเมินความสำเร็จที่ดำเนินการ
 ๖. หากไม่บรรลุเป้าหมาย ทบทวนกระบวนการทำงานของทีมทุกขั้นตอน

แนวทางในการทำงานเป็นทีมสหวิชาชีพ

- จะต้องมีการกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของตนเอง มีการยอมรับให้ชัดเจน
- บุคลากรในทีมต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน
- จะต้องยอมรับฟังความคิดเห็นของแต่ละฝ่ายเมื่อมีข้อถกเถียง
- ควรมีการเขียนแนวทางการประสานงานของทีมให้ชัดเจน

ปัจจัยที่สำคัญของการทำงานแบบสหวิชาชีพ

- การค้นหาและระบุขอบเขตปัญหา
- ระบุทรัพยากรที่ทีมมีอยู่หรือที่ประสานงานหาได้
- จัดให้มีแนวทาง (Guideline) ของการประสานงานของแต่ละคนในทีมในการติดต่อกับเด็กและครอบครัว
- มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการทำงานของทีมให้ชัดเจน
- มีการวางแผนแนวทางการช่วยเหลือประสานงานอย่างเป็นระบบ

ข้อควรพิจารณาในการทำงานเป็นทีมสหวิชาชีพ

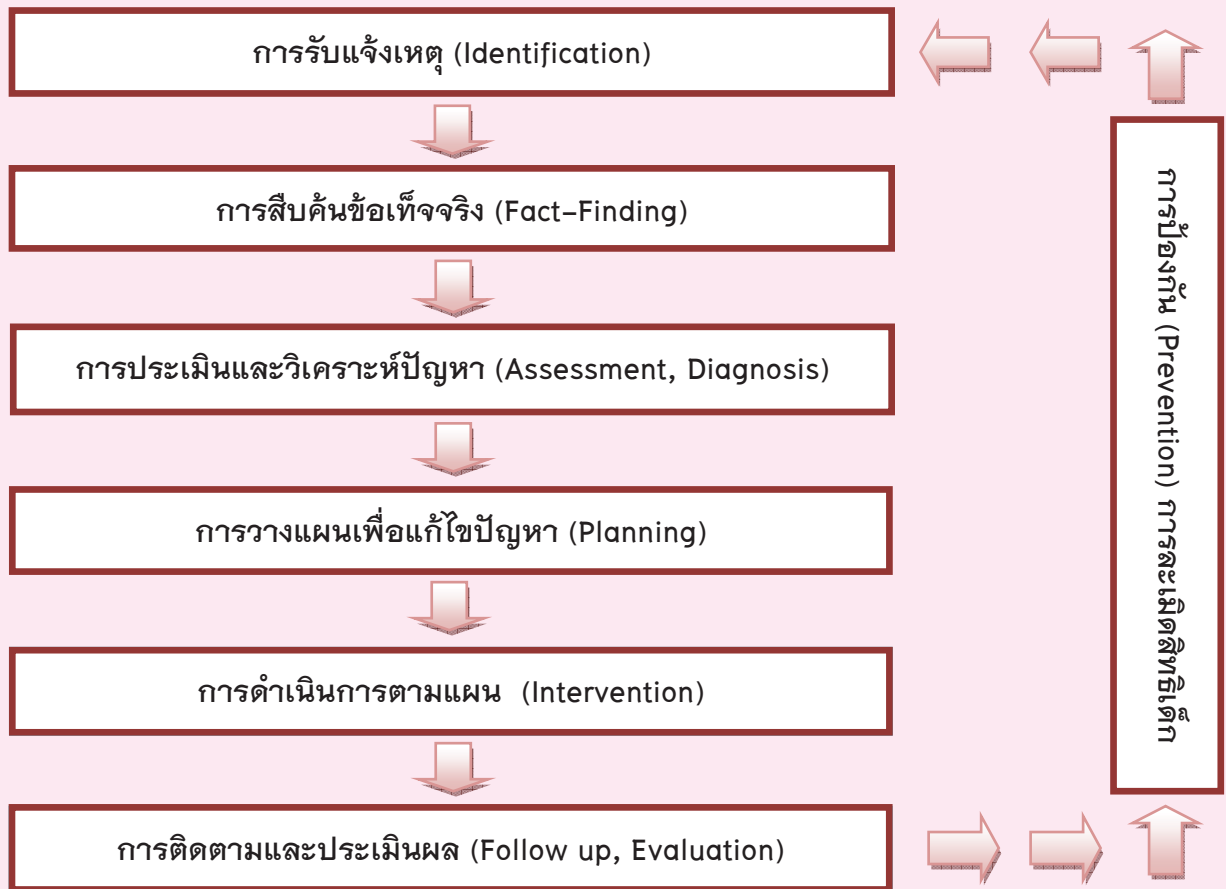
- ควรมีความรู้ความเข้าใจในปัญหาได้ร่วมกัน (อบรม, ชำนาญ)
- ควรได้รับการสนับสนุนจากองค์กรด้านนโยบายการทำงานเป็นทีม
- การใช้ภาษาที่เข้าใจร่วมกัน ในการทำงาน เช่น ศัพท์วิชาการ Referral, Counseling, Diagnosis ฯลฯ
- การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงาน เช่น ข้อมูลไม่ชัดเจน ขาดการประสานงาน เด็กและครอบครัวไม่ให้ความร่วมมือ

ปัญหาและทางออกในการทำงานแบบสหวิชาชีพ

- ควรจัดให้มีการประชุมอย่างสม่ำเสมอ
- สร้างความเข้าใจว่าทุกคนในทีมเท่าเทียมกัน
- กำหนดขั้นตอนแนวทางการทำงานให้ชัดเจน
- ทำคู่มือและข้อตกลง (Protocols) ในการทำงาน
- จัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพทีมงาน

๓.๒ กระบวนการทำงานเพื่อช่วยเหลือเด็ก

กระบวนการทำงานเพื่อช่วยเหลือเด็กมี ๖ ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ ๑ การรับแจ้งเหตุ (Identification)

การรับแจ้งเหตุเป็นกระบวนการขั้นแรกของการทำงานเพื่อช่วยเหลือเด็ก ซึ่งมีการละเมิด ละเลย ทอดทิ้ง แสวงประโยชน์ และใช้ความรุนแรงต่อเด็กเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทั้งในบ้าน ชุมชน โรงเรียน และสถานที่ทำงาน บางกรณีเป็นการละเมิดที่เห็นได้ชัด แต่บางกรณี เด็กๆ อาจต้องทนทุกข์อย่างเงียบๆ ในสภาวะการถูกละเมิดอันโหดร้ายและซ่อนเร้นจากโลกภายนอก จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องทำให้การละเมิดทุกกรณีรับรู้ และยิ่งกว่านั้น คือ ต้องมีการให้ความช่วยเหลือโดยผู้มีหน้าที่คุ้มครองเด็ก

การประสพเหตุและการได้รับแจ้งเหตุ

การประสพเหตุ

หมายถึง การที่บุคคลหนึ่งได้พบเห็น หรือสงสัยว่าเด็กอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการละเมิด ละเลย ทอดทิ้ง หรือแสวงประโยชน์

การได้รับแจ้งเหตุ

หมายถึง การที่เด็กคนหนึ่งหรือบุคคลคนหนึ่งบอกกับคนอื่นว่า เขารู้หรือสงสัยว่าเด็กคนหนึ่งกำลังอยู่ในภาวะเสี่ยงหรือกำลังถูกละเมิด ละเลยทอดทิ้ง หรือแสวงประโยชน์ หรือการที่เด็กเปิดเผยเหตุละเมิดที่เกิดขึ้นกับตนเองต่อบุคคลอื่น

การแจ้ง หรือรายงานเมื่อพบเห็นพฤติกรรมเด็กถูกทารุณกรรม

ไม่ต้องรับผิดทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางปกครอง หากได้กระทำไปโดยสุจริต (มาตรา ๔๑)

การประสบหรือได้รับแจ้งเหตุที่ชัดเจนว่าเป็นกรณีละเมิด ละเลยทอดทิ้ง หรือแสวงประโยชน์

มีหลายกรณีที่เข้าข่ายต้องรายงานหรือแจ้งเหตุอย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น

๑. เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานเป็นผู้ประสบเหตุนั้นด้วยตนเอง
๒. มีเด็กมาแจ้งหรือบอกเล่าถึงเหตุละเมิดแก่เจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นเหตุที่เกิดกับตนเองหรือเกิดกับเด็กคนอื่นๆ
๓. มีบุคคลที่สาม (ทั้งที่ระบุตัวได้และไม่ได้) มาแจ้งเหตุของการละเมิดหรือละเลยทอดทิ้งซึ่งเกิดขึ้นจริง

อย่างไรก็ตาม มีบางกรณีที่ไม่มีกรแจ้งเหตุอย่างเป็นทางการ แต่มีกรณีแวดล้อมซึ่งบ่งชี้ว่าเด็กคนนั้นอยู่ในภาวะเสี่ยงหรือได้ตกเป็นเหยื่อของการละเมิด ละเลยทอดทิ้ง หรือแสวงประโยชน์ ตัวอย่างเช่น

๑. เด็กมีรอยชำรุดผิดปกติตามร่างกาย มีกระดูกหัก หรือมีอาการแรกเริ่มของโรคติดต่อทางเพศ
๒. เด็กมีร่างกายอ่อนแอและมีสภาพขาดสารอาหาร แต่กลับไม่ได้รับการตรวจรักษาทางการแพทย์
๓. เด็กใช้ชีวิตอยู่ตามถนน หรือทำงานในสภาพแวดล้อมที่เป็นอันตราย ซึ่งรวมถึงงานบริการทางเพศ

การประสบหรือได้รับแจ้งเหตุที่ไม่ชัดเจนว่าเป็นกรณีละเมิด ละเลยทอดทิ้ง หรือแสวงประโยชน์

ในบางกรณีอาจไม่ชัดเจนว่าเด็กกำลังถูกละเมิด ละเลยทอดทิ้ง หรือแสวงประโยชน์ โดยทั่วไปมักได้รับข้อมูลลักษณะนี้ โดย

๑. บุคคลที่สามบอกเล่าถึงความห่วงใยเกี่ยวกับเด็กคนหนึ่ง โดยปราศจากหลักฐานหรือพยานรู้เห็น
๒. มีข่าวลือในชุมชนหรือโรงเรียน ถึงสภาพปัญหาของเด็กคนหนึ่ง
หรืออาจมีสิ่งบอกเหตุว่าเด็กคนนั้นกำลังประสบภาวะยากลำบาก เช่น
๑. เด็กคนนั้นแสดงอาการปลีกตัวจากสังคม หรือแสดงกริยารุนแรงและก้าวร้าว เด็กอาจแสดงพฤติกรรมทางเพศซึ่งไม่เหมาะสมสอดคล้องกับอายุ
๒. เด็กคนนั้นออกจากโรงเรียน หรือแยกตัวจากกิจกรรมทางสังคมโดยฉับพลัน

ความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของเด็กคนนั้นอาจเกิดขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไปจนสังเกตเห็นได้ยาก อาจไม่มีเหตุการณ์เพียงเหตุการณ์เดียวที่จะเป็นตัวบอกเหตุ แต่เป็นการค่อยๆ สะสมเพิ่มพูนจากหลายเหตุปัจจัย ในกรณีเช่นนี้สิ่งที่สำคัญยิ่ง ก็คือ บุคคล ครอบครัว และชุมชนที่เกี่ยวข้องจะต้องสังเกตเห็นสัญญาณเหล่านี้ และรับรู้ถึงอาหารและพฤติกรรมต่างๆ ของเด็กที่อยู่ในภาวะถูกละเมิดหรือละเลยทอดทิ้ง

การประเมินความเสี่ยงเบื้องต้น

ในการรับแจ้งเหตุ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ บัญญัติให้ผู้ใดสงสัยหรือรู้ว่าเด็กกำลังตกอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการถูกละเมิด ละเลยทอดทิ้ง แสวงประโยชน์ และถูกใช้ความรุนแรง จะต้องมีหน้าที่ตามกฎหมายในการให้ความช่วยเหลือ และแจ้งเหตุโดยไม่ชักช้า โดยจะต้องทำการประเมินความเสี่ยงเบื้องต้นที่เกิดขึ้นกับเด็กคนนั้นๆ

ระดับของภาวะเสี่ยง

ระดับของภาวะเสี่ยงแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ คือ

๑. ภาวะเสี่ยงต่ำ
๒. ภาวะเสี่ยงสูง
๓. ภาวะเสี่ยงฉุกเฉิน

ใครเป็นผู้ประเมินความเสี่ยงเบื้องต้น???

๑. การประเมินความเสี่ยงและตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น

- เจ้าพนักงานตำรวจ
- องค์กรเอกชนในพื้นที่
- นักสังคมสงเคราะห์

๒. การประเมินความเสี่ยงและตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยผู้เชี่ยวชาญ

- กุมารแพทย์ นิติแพทย์ แพทย์ทั่วไป
- นักจิตวิทยา จิตแพทย์ พยาบาล
- นักสังคมสงเคราะห์

๑. ภาวะเสี่ยงต่ำ

นิยาม

เด็กไม่ได้กำลังเผชิญกับภัยของการละเมิด ละเลยทอดทิ้ง หรือแสวงประโยชน์ในขณะนั้น

ตัวอย่าง

มีครอบครัวที่ประสบปัญหาด้านการเงินเนื่องจากการตกงานหรือครอบครัวแตกแยก ส่งผลให้เด็กไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่โดยไม่เจตนา อีกทั้งยังมีความตึงเครียดในครอบครัวมากขึ้น รวมถึงการใช้วาจาทำร้ายข่มขู่กัน การใช้กำลัง หรือการใช้สารเสพติด

ในกรณีเช่นนี้ เด็กย่อมตกอยู่ในภาวะเสี่ยงหากสถานการณ์ลุกลามมากขึ้น ดังนั้น ครอบครัวนี้จึงต้องได้รับการสนับสนุนและสงเคราะห์ให้สามารถผ่อนคลายภาวะยากลำบากนั้นไปได้

วิธีปฏิบัติ

ภาวะเสี่ยงต่ำไม่ใช่ภาวะที่ “ไม่ต้องดำเนินการใดๆ” ทั้งนี้การที่ผู้ประเมินได้ระบุว่า มีความเป็นไปได้ที่เด็กจะเสี่ยงกับการถูกละเมิดหรือแสวงประโยชน์ ก็บ่งชี้ว่าเด็กคนนั้นอยู่ในภาวะที่น่าห่วงใย การปฏิบัติสำหรับความเสี่ยงต่ำจะต้องสอดคล้องกับลักษณะของปัญหา และให้พิจารณาถึงความเชื่อมโยงและรูปแบบของเหตุการณ์ต่างๆ ที่เคยเกิดขึ้นมาก่อนอย่างถี่ถ้วน

ผู้พบเหตุจะต้องทำการจดบันทึกเพื่อติดตามสถานการณ์ของเด็กมีความก้าวหน้าหรือถดถอยอย่างไร และเพื่อให้ทำการประเมินภาวะเสี่ยงในอนาคตได้โดยไม่มีอคติ

ให้ดำเนินการภายใน ๗ วัน

๒. ภาวะเสี่ยงสูง

นิยาม

มีเด็กอยู่ในภาวะเสี่ยง หรือเป็นเหยื่อ การละเมิด ละเลยทอดทิ้ง และแสวงประโยชน์ ซึ่งน่าจะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ที่ดี และพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจของเด็กคนนั้น

ตัวอย่าง

๑. เด็กที่อยู่ในภาวะถูกทำร้ายทางเพศโดยสมาชิกในครอบครัว หรือเพื่อน
๒. เด็กที่อยู่ในภาวะถูกผู้ใหญ่อุชกต่อย เตะ หรือใช้ไฟจี้
๓. เด็กที่ไม่ได้รับการดูแลด้านร่างกาย จนต้องดูแลตนเองในด้านนี้ก่อนถึงวัยอันควร
๔. เด็กที่อยู่ในภาวะต้องขอทานตามถนน หนีออกจากบ้าน หรือขาดผู้เลี้ยงดู
๕. เด็กที่มีแนวโน้มจะถูกค้ามนุษย์ หรือขายให้ทำงานบริการทางเพศ
๖. เด็กที่ถูกบังคับให้ทำงานในสถานที่อันตรายและกดขี่แรงงาน
๗. เด็กที่ถูกเลี้ยงดูอย่างโหดร้าย ขู่ตะคอก กักขังโดดเดี่ยว และเป็นทุกข์เนื่องจากขาดความรักความเข้าใจ
๘. เด็กที่ครอบครัวได้รับผลกระทบอย่างร้ายแรงจากปัญหาการใช้สิ่งเสพติดและสุรา

วิธีปฏิบัติ

เด็กที่ประสบ (หรือถูกระบุว่าประสบ) กับภาวะใดภาวะหนึ่งย่อมเข้าข่ายประสบภาวะเสี่ยงสูง นั่นคือ เสี่ยงกับการบาดเจ็บอย่างร้ายแรง หรืออาจถึงขั้นเสียชีวิต

ให้ผู้รับแจ้งเหตุ พนักงานเจ้าหน้าที่ นักสังคมสงเคราะห์ดำเนินการให้ความช่วยเหลือภายใน ๒๔

ชั่วโมง

๓. ภาวะเสี่ยงฉุกเฉิน

นิยาม

เด็กอยู่ในภาวะเสี่ยงที่ร้ายแรงและฉับพลันมากจนต้องให้การช่วยเหลือทันที เพราะหากล่าช้าเด็กจะมีอันตรายและอาจเป็นภัยต่อความอยู่รอดของเด็ก หรือถ้าไม่ให้การช่วยเหลือทันทีก็อาจตามหาตัวเด็กไม่พบเด็ก

ตัวอย่าง

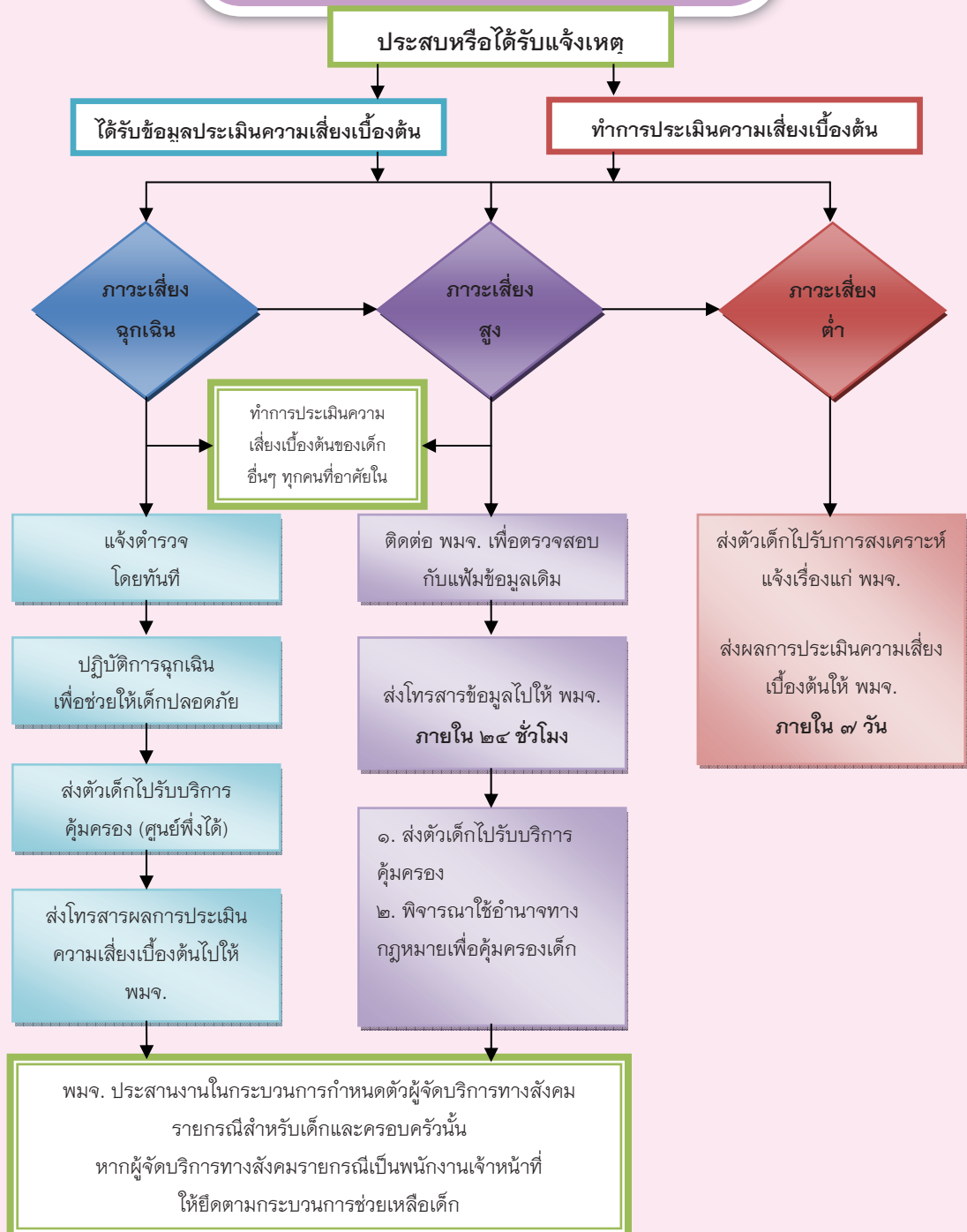
๑. เด็กตกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่กำลังมีการใช้ความรุนแรง
๒. กำลังมีการเตรียมการเพื่อขาย/ค้าเด็กไปเป็นแรงงานหรือขอตาน
๓. มีเด็กเสียชีวิตด้วยสาเหตุที่น่าสงสัย โดยในบ้านนั้นมีเด็กคนอื่นอาศัยอยู่ด้วย หรือมีเด็กบาดเจ็บอย่างรุนแรงด้วยสาเหตุที่ไม่ใช่อุบัติเหตุ
๔. มีเด็กถูกทำร้ายทางเพศอย่างร้ายแรง ซึ่งรวมถึงการถูกข่มขืนหรือบังคับให้ค้าประเวณี
๕. มีเด็กที่ไม่อาจดูแลให้ตนเองปลอดภัยได้เนื่องจากความอ่อนวัย ขาดประสบการณ์ หรือการใช้สารเสพติด โดยเฉพาะเด็กเร่ร่อน หรือเด็กที่ขาดผู้เลี้ยงดู

วิธีปฏิบัติ

การแก้ปัญหาฉุกเฉินมักจะต้องได้รับการสนับสนุนจากตำรวจ โดยอาจต้องแยกตัวเด็กออกจากสภาพแวดล้อมปัจจุบัน และนำไปไว้ในสถานที่ปลอดภัย

ให้ดำเนินการช่วยเหลือเด็กทันทีที่ตามความจำเป็น

กระบวนการประเมินความเสี่ยงเบื้องต้น

ตัวอย่าง รายงานการรับแจ้งเหตุเบื้องต้น

รายงานการรับแจ้งเหตุเบื้องต้น

เลขที่...../.....

วันที่รับแจ้ง.....

กรณี ☐ ล้วงเกิน ☐ ทารุณฯ ☐ โสเภณี ☐ แรงงาน ☐ หาย-ลักพา ☐ ทอดทิ้ง/ละเลย ☐ ขอรทาน
☐ เด็กกระทำความผิด ☐ ปัญหาครอบครัว ☐ แย่งอำนาจปกครอง ☐ อื่น ๆ ระบุ.....

ชื่อผู้แจ้ง.....อาชีพ.....ความสัมพันธ์กับเด็ก.....

ที่อยู่ผู้แจ้ง.....โทรศัพท์.....

ชื่อผู้รับแจ้ง.....ตำแหน่ง.....

รับแจ้งโดย ☐ มาด้วยตนเอง ☐ โทรศัพท์ ☐ จดหมาย นสพ. ☐ อื่น ๆ ระบุ.....

ชื่อ-นามสกุลผู้เสียหาย.....ชื่อเล่น.....เพศ.....อายุ.....ปี

วันเดือนปีเกิด.....หรือปีเกิดโดยประมาณ.....เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....

ศาสนา.....เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน.....

การศึกษา ☐ ในระบบ

☐ กำลังศึกษาอยู่ชั้น..... ☐ จบการศึกษาชั้น.....

☐ นอกกระบบ ระบุ.....

☐ ยังไม่ถึงเกณฑ์การศึกษา

☐ ไม่ได้รับการศึกษา

ชื่อโรงเรียน.....ที่ตั้งโรงเรียน.....

.....โทรศัพท์.....

ครูประจำชั้นปัจจุบันชื่อ.....

บิดาชื่อ.....อายุ.....ปี อาชีพ.....การศึกษา.....

มารดาชื่อ.....อายุ.....ปี อาชีพ.....การศึกษา.....

สถานภาพ ☐ อยู่ด้วยกัน (จดทะเบียนสมรส/ไม่ได้จดทะเบียน) ☐ หย่าร้าง

☐ บิดาเสียชีวิต

☐ มารดาเสียชีวิต

ที่อยู่.....โทรศัพท์.....

บิดาเลี้ยงชื่อ.....อายุ.....ปี อาชีพ.....การศึกษา.....

มารดาเลี้ยงชื่อ.....อายุ.....ปี อาชีพ.....การศึกษา.....

ที่อยู่.....โทรศัพท์.....

ผู้ปกครองชื่อ.....อายุ.....ปี อาชีพ.....การศึกษา.....

ที่อยู่.....โทรศัพท์.....

เด็กอาศัยอยู่กับใคร ระบุชื่อ-สกุล.....ความสัมพันธ์กับเด็ก.....

ที่อยู่ปัจจุบัน.....โทรศัพท์.....

สถานที่ใกล้เคียง.....

ลักษณะชุมชนและสภาพแวดล้อม.....

ความสัมพันธ์ของครอบครัวกับเพื่อนบ้าน.....

.....ที่อยู่.....

บุคคลที่เด็กสนิทมากที่สุดชื่อ-สกุล.....ที่อยู่.....

.....ความสัมพันธ์กับเด็ก.....

ชื่อ-สกุลผู้กระทำ.....เพศ.....อายุ.....ปี วันเดือนปีเกิด/ปีเกิด

โดยประมาณ.....อาชีพ.....เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....ศาสนา.....

ความสัมพันธ์กับเด็ก ☐ บิดา ☐ มารดา ☐ บิดาเลี้ยง ☐ มารดาเลี้ยง ☐ ปู่ ☐ ย่า ☐ ตา ☐ ยาย

☐ ลุง ☐ ป้า ☐ น้า ☐ อา ☐ พี่ ☐ น้อง ☐ ลูกพี่ลูกน้อง ☐ ผู้อุปการะ

☐ คู่นอน/แฟนของพ่อหรือแม่ ☐ คนแปลกหน้า (ไม่เคยเห็นมาก่อน)

☐ ระบุ.....

☐ คนรู้จัก ระบุ..... ☐ ครู ระบุ.....

☐ เป็นบุคคลที่สนิท/มีอิทธิพลต่อคนในครอบครัว ระบุ.....

สภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

.....

.....

.....

.....

.....

วันเดือนปีที่เกิดเหตุ.....เวลา.....ลักษณะสถานที่เกิดเหตุ.....

ที่อยู่ที่เกิดเหตุ.....
 แจ้งความที่.....ข้อหา.....
 เจ้าของคดีชื่อ.....ที่อยู่/โทรศัพท์.....
 ความต้องการให้ช่วยเหลือ.....

บุคคลที่เกี่ยวข้อง/ให้ข้อมูลเพิ่มเติม

1. ชื่อ-สกุล.....ที่อยู่/โทรศัพท์.....
2. ชื่อ-สกุล.....ที่อยู่/โทรศัพท์.....

แผนที่ที่อยู่เด็กและครอบครัว

ลักษณะภายในบ้าน.....

 ลักษณะภายนอกบ้าน.....

 ลักษณะชุมชน/สิ่งแวดล้อม.....

 สิ่งที่ได้สังเกตเห็นได้ชัด.....

ขั้นตอนที่ ๒ การสืบค้นข้อเท็จจริง (Fact-finding)

การสืบค้นข้อเท็จจริง คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นและเกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสังเกต การเยี่ยมบ้าน เอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้อง กระบวนการนี้ถือว่าสำคัญในการค้นหาว่าใครคือบุคคลที่เดือดร้อน/ต้องการความช่วยเหลือ มีปัญหาอะไร สาเหตุเกิดจากอะไร และต้องการความช่วยเหลืออะไรบ้าง

การสัมภาษณ์ควรจะต้องสัมภาษณ์บุคคล ดังต่อไปนี้

๑. ตัวเด็ก (Client)
๒. ครอบครัวของเด็ก (Client-system)
๓. บุคคลแวดล้อมอื่นๆ (Sub-system) เช่น โรงพยาบาล โรงเรียน ชุมชนและเครือข่าย

หัวข้อในการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็นประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้ คือ

๑. ประวัติเด็ก
 - สุขภาพกายและสุขภาพจิต ประวัติการคลอด โรคประจำตัว
 - การเลี้ยงดู ผู้ดูแล อุปการะ
 - ประวัติการศึกษา ผลการเรียน
 - ความสัมพันธ์ในครอบครัว
 - ทักษะคิดต่อเรื่องที่เกิดขึ้น

๒. ประวัติบิดามารดา เช่นเดียวกับข้อ ๑.
๓. สภาพครอบครัวและแผนผังครอบครัวเด็ก (family tree)
๔. ข้อมูลผู้กระทำผิด ความสัมพันธ์กับเด็ก
๕. ลักษณะของการละเมิดเด็ก สภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
๖. อาการบาดเจ็บที่เกิดขึ้นกับเด็ก
๗. การดำเนินการในเรื่องกฎหมาย หลักฐานทางคดี
๘. การดำเนินการทางการแพทย์ ผลการตรวจร่างกายเด็ก
๙. การดำเนินการขั้นต่อไป ปัญหาอุปสรรค

เทคนิคที่ใช้ในการสืบค้นข้อเท็จจริง

๑) เทคนิคการสัมภาษณ์ (Interview)

เทคนิคการสัมภาษณ์ เป็นเทคนิคที่มีความสำคัญอย่างมาก ผู้สัมภาษณ์ต้องมีการเตรียมตัวก่อนการสัมภาษณ์ มีการสร้างความคุ้นเคยกับเด็ก การซักถามรายละเอียดสำคัญต่างๆ การประเมินความน่าเชื่อถือได้ของสิ่งที่เด็กเล่าให้ฟัง ตลอดจนการยุติการสัมภาษณ์ ดังนี้

๑. การเตรียมตัวก่อนการสัมภาษณ์

ควรสัมภาษณ์ผู้แจ้งเหตุก่อน แบบตัวต่อตัว ไม่ใช้การพูดทางโทรศัพท์ ซึ่งการพบกันจะทำให้ได้ข้อมูลมากกว่า และเป็นการทำความรู้จักกับผู้แจ้งเหตุได้ดีกว่า ควรสัมภาษณ์ให้เร็วที่สุดหลังจากที่ทราบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น โดยมีทักษะที่จำเป็น คือ

- เลือกสถานที่ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ให้มีความเป็นส่วนตัว มีการรบกวนน้อยที่สุด ไม่มีความกดดันจากพ่อแม่
- พิจารณาว่าควรอัดเทป หรือถ่ายวิดีโอ หรือเพียงจดบันทึก
- สัมภาษณ์เด็กโดยไม่มีบุคคลอื่นอยู่ในห้องด้วย (ถ้าทำได้)

- หากจำเป็นต้องสัมภาษณ์มากกว่าหนึ่งครั้ง (อาจต้องทำถึงสองหรือสามครั้ง) ควรทำโดยผู้สัมภาษณ์คนเดิมหรือทีมเดิม
- กรณีที่ผู้สัมภาษณ์เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ ควรพยายามไม่แต่งรูปแบบในขณะสัมภาษณ์ เพราะผู้กระทำมักจะหลอกเด็กว่าถ้าไปฟ้องใคร เด็กจะถูกตำรวจจับ ทำให้เด็กไม่กล้าพูดกับคนที่แต่งรูปแบบ
- ไม่สัมภาษณ์เด็กตรงกับเวลาที่เด็กต้องนอนกลางวัน

๒. การสร้างความคุ้นเคย

- แนะนำตัวเอง นั่งในระดับสายตาเด็ก (เช่น นั่งบนพื้น) พูดคุยเรื่องโรงเรียน เล่นเกม ระบายสี โดยไม่ต้องกลัวว่าเสื้อผ้าเด็กจะเปื้อน เล่าให้เด็กฟังว่าผู้สัมภาษณ์เป็นใคร ทำงานอะไร ต้องทำอะไรบ้าง
- ถามเด็กว่า “รู้หรือเปล่าว่าผู้สัมภาษณ์มาทำอะไรในสถานที่ที่ใช้สัมภาษณ์?” พยายามให้เวลาเด็กมากๆ ที่จะเปิดเผยเรื่อง ถ้าเด็กยังไม่พูดให้บอกว่า “มีบางคนเขาเป็นห่วงหนูนะ” หรืออ้างคำพูดที่เด็กใช้บอกผู้แจ้งเหตุ บางครั้งการพูดโดยสมมุติว่าพูดผ่านโทรศัพท์ของเล่น ก็อาจจะช่วยให้เด็กได้ตอบได้ง่ายขึ้น
- ควรบอกกับเด็กว่า ผู้สัมภาษณ์พบเด็กมามากและเหตุการณ์แบบนี้ไม่ได้เกิดขึ้นกับเด็กเพียงคนเดียว
- พยายามใช้คำพูดที่เด็กใช้ เช่น ถ้าเด็กบอกว่ามีปัญหาที่บ้านก็ให้ถามต่อว่า “มีปัญหาที่บ้านหรือ? เป็นปัญหาแบบไหนล่ะ?” หรือแม้แต่เด็กใช้คำผิดๆ ก็ควรใช้ตาม ไม่ควรไปแก้ไข เช่น “หนูบอกว่าเขาจับกะบั้ง (อวัยวะเพศ) เหมอ?” (แต่ควรตรวจสอบให้แน่ใจว่า คำพูดที่เด็กใช้นั้นหมายถึงอะไร เช่น ให้ชี้บางส่วนของภาพเปลือยกาย หรือตุ๊กตา)
- พยายามหาโอกาสบอกเด็กให้รู้ว่า ผู้สัมภาษณ์เข้าใจว่าเด็กอาจจะกลัวหรือไม่สบายใจที่ต้องมาอยู่ที่ที่ใช้สัมภาษณ์ ควรพยายามให้ความมั่นใจกับเด็ก เช่น พูดว่า “ลุงเข้าใจว่าหนูคงจะลำบากใจ แต่ลุงยินดีที่จะรับฟังและช่วยเหลือนะ”
- พยายามพูดถึงตอนที่เกิดเหตุการณ์ขึ้นครั้งแรกก่อน เพราะการถามเช่นนี้จะดูน่ากลัวน้อยกว่าหรือทำให้เด็กลำบากใจที่จะพูดน้อยกว่าการพูดถึงเหตุการณ์ครั้งสุดท้าย และยังจะช่วยให้เห็นลำดับของเหตุการณ์ได้ดีกว่าด้วย

- อย่าใช้คำถามนำ เช่น “แล้วเขาดึงกางเกงหนูลงหรือเปล่า?” เพราะเด็กจะตอบคำถามว่าใช่หรือไม่ใช่เท่านั้น แต่ควรถามเด็กด้วยคำถามปลายเปิด เช่น “แล้วเกิดอะไรขึ้นหลังจากนั้น?” เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลมากกว่า
- การวางแผนผังหรือสถานที่เกิดเหตุอาจจะช่วยให้เด็กอธิบายได้ง่ายขึ้น หรือถ้ามีการใช้ตุ๊กตาประกอบในการอธิบาย ก็อาจให้เด็กใช้ห้องทั้งหมดเป็นฉากจำลองเหตุการณ์ได้
- หากต้องการทราบว่า ผู้กระทำพยายามบอกให้เด็กรักษาเรื่องที่เกิดขึ้นให้เป็นความลับหรือไม่ แม้ว่าเด็กจะบอกว่าไม่ได้บอกใครเลยเกี่ยวกับเรื่องนี้ ควรถามเด็กว่า “คุณแม่ของหนูว่ายังไงเกี่ยวกับเรื่องนี้บ้าง?” “คุณครูล่ะ?” เด็กอาจจะบอกว่า “หนูไม่เคยบอกใครเลยเพราะต้องการรักษาความลับ” ซึ่งจะทำให้รู้ว่าผู้กระทำใช้วิธีใดในการหลอกลวงเด็ก
- อย่าสัมผัสและต้องตัวเด็ก นอกเสียจากว่าเด็กจะสัมผัสผู้สัมภาษณ์ก่อน และการสัมผัสนั้นต้องเป็นไปอย่างเหมาะสมเท่านั้น

๓. การซักถามรายละเอียด

- พยายามอย่าแสดงปฏิกิริยาแบบตกใจหรือหัวงอเกินควร เพียงบอกรับ “ครับ” “ค่ะ” หรือ ผงกศีรษะก็เพียงพอแล้ว
- อย่าตัดสินบนหรือให้ของรางวัลเด็กเพื่อให้พูด เช่น ให้ขนมหรือลูกอม
- หากสงสัยว่าเด็กอาจจะโกหก อย่างกล่าวโทษเด็ก เพียงแต่พูดว่า “ลองบอกบ้างไหมอีกครั้งสิ คราวนี้เอาเฉพาะส่วนที่เกิดขึ้นจริงๆ นะ”
- ใช้การพูดทบทวนประโยคของเด็กซ้ำหรือสะท้อนอารมณ์ให้เด็กเห็นว่า ขณะนั้นผู้สัมภาษณ์กำลังตั้งใจฟังและเข้าใจสิ่งที่เด็กเล่า

๔. การประเมินความน่าเชื่อถือได้ของสิ่งที่เด็กเล่าให้ฟัง

- พ่อแม่มักแม่จะเป็นผู้ยืนยันความน่าเชื่อถือของเด็กไม่ได้ นอกจากว่าเขาจะสารภาพเองว่า เขาเป็นผู้กระทำ หรือเป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์ หรือยืนยันว่าเด็กเคยเปิดเผยเรื่องนี้กับเขามาก่อน
- การประเมินว่ามีการกระทำทารุณกรรมซ้ำๆ หรือไม่ ให้ถามเด็กว่า ผู้กระทำมีโอกาสอยู่กับเด็กตามลำพังระยะเวลาหนึ่งหรือไม่ ถ้ามีโอกาส ก็มีความเป็นไปได้สูงว่าเด็กอาจถูกละเมิดหลายครั้งติดต่อกัน

- ลำดับความรุนแรงของการล่งละเมิดทางเพศ มักเริ่มด้วยการสัมผัสอย่างผิวเผินแล้วค่อยๆ ไกล่ชิดมากขึ้นเรื่อยๆ หรือไม่
- เด็กควรจะสามารถบอกรายละเอียดของพฤติกรรมทางเพศของผู้กระทำได้
- เด็กควรจะสามารถบอกรายละเอียดได้ว่า ขณะเกิดเหตุการณ์นั้น สถานการณ์แวดล้อมเป็นอย่างไร เช่น “มันเป็นงานวันเกิดของน้ำสมศรี” “ตุ๊ตู่ได้ลูกหมาตัวใหม่” “ป๊อแมมาเที่ยววันนั้น”
- ผู้สัมภาษณ์มักจะสังเกตได้ว่า เด็กได้รับการข่มขู่ให้พูดหรือไม่ โดยพิจารณาได้จากการที่เด็กจะพูดประโยคเดิมซ้ำๆ หรือการใช้ศัพท์ยากเกินวัยของเด็ก หรือหากการทารุณกรรมทางเพศเกิดขึ้นอย่างฉับพลันและมีการใช้ความรุนแรง เด็กอาจจะจำรายละเอียดของพฤติกรรมทางเพศของผู้กระทำและสถานการณ์แวดล้อมไม่ได้

๕. การยุติสัมภาษณ์

- ควรยกย่องชมเชยเด็กที่สามารถเล่าเหตุการณ์ได้ ย้ำให้เด็กเข้าใจอีกครั้งว่า ความผิดอยู่ที่ผู้กระทำไม่ใช่อยู่ที่เด็ก
- อธิบายขั้นตอนต่อไปว่าจะเกิดอะไรขึ้น แต่ไม่ควรอธิบายไปไกลๆ เช่น ๖ เดือนหลังจากนี้จะเป็นอย่างไร นอกเสียจากว่าเด็กจะถาม
- ทบทวนบันทึกที่จดไว้ขณะสัมภาษณ์ โดยพูดให้เด็กฟังและช่วยตรวจว่ามีอะไรผิดพลาดหรือไม่

๒) เทคนิคการสังเกต (Observation)

กิริยาอาการ พฤติกรรม บุคลิกภาพ ความเสียหายและโรคภัยไข้เจ็บที่มองเห็นได้ด้วยตา ได้แก่

- สุขภาพกาย เช่น ไม่เคยรับวัคซีน เป็นหวัดเรื้อรัง ขาดสารอาหาร
- ความเสียหายที่เกิดจากการถูกรังแก เช่น กระตุกหัก กระตุกร้าว บาดแผลตามร่างกาย โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การตั้งครรภ์
- สุขอนามัย เช่น ฟันผุ กลิ่นตัว เป็นเหา มีชีโซล
- พัฒนาการด้านร่างกายช้าหรือผิดปกติ
- พัฒนาการด้านสติปัญญาผิดปกติไม่สมวัย
- ความเสียหายด้านจิตใจ
- พฤติกรรมที่ผิดปกติ เช่น เหม่อลอย ก้าวร้าว ซ้ำ ร้องกวนโยเย

- ปัญหาสุขภาพจิตที่ผิดปกติ เช่น หวาดระแวง เครียด ซึมเศร้า อารมณ์แปรปรวน
- พัฒนาการอารมณ์จิตใจที่ผิดปกติ เช่น ปัญหาการควบคุมตนเอง

๓) เทคนิคการเยี่ยมบ้าน (Home Visit)

การเยี่ยมบ้านเป็นทักษะมีความสำคัญมากสำหรับการค้นหาข้อเท็จจริงในขั้นตอนแรก และมีความสำคัญในทุกขั้นตอนของกระบวนการปฏิบัติงาน

เป้าหมายของการเยี่ยมบ้าน คือ

- รู้จักและเข้าใจเด็กและครอบครัวในสภาวะแวดล้อมทางสังคม ที่มีผลต่อการเติบโตและมีพัฒนาการรอบด้านอย่างเหมาะสมกับวัย (ค้นหาข้อเท็จจริง)
- สร้างและพัฒนาสัมพันธภาพ ระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับเด็กและผู้ปกครองบนพื้นฐานบรรยากาศอย่างไม่เป็นทางการ และเป็นมิตร
- จัดโปรแกรมฟื้นฟู แก้ไข พัฒนาและส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างเหมาะสม
- ติดตามประเมินผลของโปรแกรมที่จัด ตลอดจนพัฒนาการดำเนินงานอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

ทักษะที่จำเป็นในการเยี่ยมบ้าน

- การเป็นผู้สนทนาที่ดี เช่น ถาม ได้ตอบ และฟังอย่างตั้งใจ สร้างบรรยากาศเป็นกันเองในกรณียังไม่คุ้นเคย
- การสร้างสัมพันธภาพ เช่น ยิ้ม ทักทาย จริงใจและเข้าใจวัฒนธรรมความเชื่อของแต่ละคน
- ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรง และสัมภาษณ์ตามประเด็นที่ต้องการตามวัตถุประสงค์ของการเยี่ยมบ้าน
- การระดมทรัพยากร เช่น
 - (๑) การสำรวจ ค้นหา (หน่วยงาน บุคลากร)ในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง ในการสงเคราะห์และคุ้มครองเด็ก
 - (๒) สร้างสัมพันธภาพและทำความรู้จักหน่วยงานและบริการของหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง
 - (๓) มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงานที่เป็นเครือข่าย
 - (๔) กระตุ้นและชักจูงบุคคลหรือหน่วยงานที่ไม่เป็นทางการเข้าสู่กระบวนการสงเคราะห์และคุ้มครองเด็ก
- การประสานงานและร่วมมือการทำงานแบบภาคีในรูปทีมสหวิชาชีพ

เครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการสงเคราะห์และคุ้มครองเด็กในชุมชน

- (๑) เจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุข ซึ่งรวมถึง อาสาสมัครสาธารณสุข ผดุงครรภ์ และพยาบาลประจำชุมชน
- (๒) เจ้าหน้าที่ตำรวจชุมชน
- (๓) ครูทั้งในและนอกระบบโรงเรียน
- (๔) เจ้าหน้าที่ฝ่ายสวัสดิการสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (๕) องค์กรชุมชน องค์กรด้านศาสนา และองค์กรพัฒนาเอกชน
- (๖) ชุมชนลัทธิชาตินิยม และกลุ่มผู้อพยพ
- (๗) กลุ่มสตรี ชมรมผู้สูงอายุ และชมรมอื่นๆ ในชุมชน
- (๘) ผู้นำชุมชนทั้งแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ
- (๙) ผู้นำทางศาสนาในชุมชน
- (๑๐) อาสาสมัครสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

หลังการเยี่ยมบ้านจะต้องจัดบันทึกทันที ข้อมูลที่ควรบันทึก ได้แก่

➤ สภาพภายนอก

- (๑) ข้อมูลสภาพที่พิกอาศัย เช่น ลักษณะตัวบ้าน จำนวนห้อง ความสะอาดรอบทั้งภายในและภายนอกตัวบ้าน
- (๒) ที่ตั้งในชุมชน ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน เครือญาติ
- (๓) การย้ายถิ่น ความสะดวกในการคมนาคม
- (๔) สถาบันต่าง ๆ ในชุมชน

➤ สภาพภายในครอบครัว

- (๑) สภาพทางเศรษฐกิจของครัวเรือน เช่น ฐานะดี-ยากจน รายได้ของครอบครัว
- (๒) ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว
- (๓) สุขภาพอนามัยของสมาชิกในครัวเรือน
- (๔) ข้อสังเกต ข้อมูลอื่นๆ ที่คิดว่าเป็นประโยชน์

๔) เทคนิคการจัดบันทึก

ผู้สัมภาษณ์จำเป็นต้องจัดบันทึก ซึ่งจะนำมาใช้จัดทำรายงาน ในตอนเริ่มต้นสัมภาษณ์ ควรอธิบายให้เด็ก/ครอบครัวทราบว่าจำเป็นต้องจัดบันทึกไปด้วย

แม้ว่าการจัดบันทึกจะมีความจำเป็น แต่ก็อาจจะส่งผลกระทบต่อการใช้สื่อสาร เพราะการจัดบันทึกมากเกินไปทำให้ผู้สัมภาษณ์ขาดความสนใจในการสังเกตและการรับฟัง เด็กอาจจะรู้สึกว่าถูกทอดทิ้งเนื่องจากผู้สัมภาษณ์ไม่ได้ใส่ใจอย่างเต็มที่ในขณะที่จัดบันทึก ในทางตรงข้าม ถ้าหากจัดบันทึกน้อยเกินไป เด็กอาจจะรู้สึกว่าผู้สัมภาษณ์ให้ความสำคัญกับคำตอบบางอย่างมากกว่าคำตอบอื่นๆ บางครั้งเด็กมักจะคาดหวังว่าผู้สัมภาษณ์จะจัดบันทึก และจะรู้สึกสับสนหากไม่ทำ

บางครั้งบันทึกที่ได้จัดไว้อาจจะถูกใช้โดยผู้ให้ความช่วยเหลือเด็กจากหน่วยงานอื่น จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องเขียนให้อ่านออกได้ง่าย และไม่ใช้คำย่อมากเกินไป ซึ่งจะทำให้คนอื่นไม่สามารถทำความเข้าใจได้ และบางครั้งถ้าผู้สัมภาษณ์เลือกใช้เครื่องบันทึกเสียงเป็นสิ่งที่ต้องระวังเพราะจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกไม่สะดวกใจที่จะพูด

๕) เอกสารสำคัญ (Documents)

ข้อมูลของเด็กสามารถค้นหาจากเอกสารสำคัญต่างๆ ได้แก่

- ใบสูติบัตร
- ทะเบียนบ้าน
- บัตรประจำตัวประชาชน
- หลักฐานการศึกษา
- ประวัติการรักษาพยาบาล ฯลฯ

เอกสารต่างๆ เหล่านี้สามารถให้ข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็ก ครอบครัว และผู้กระทำผิดได้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือเด็ก ไม่ต้องสอบถามรายละเอียดที่ปรากฏในเอกสาร และควรเก็บรวบรวมไว้เพื่อเป็นหลักฐาน และจัดทำข้อมูลประวัติของเด็ก

ข้อมูลต่างๆ ของเด็กและครอบครัว
ต้องเก็บรักษาเป็นความลับ
แต่สามารถเปิดเผยในที่มสหวิชาชีพ
เพื่อให้ความช่วยเหลือเด็ก
ตามความจำเป็นได้ครับ

ขั้นตอนที่ ๓ การประเมินและวิเคราะห์ปัญหา (Assessment, Diagnosis)

การประเมินเพื่อการช่วยเหลือเป็นการประเมินสภาพทางร่างกาย จิตใจ สังคม ของเด็กเพื่อการช่วยเหลือทั้งทางสังคม ทางกายภาพและทางกฎหมาย และเพื่อการบำบัดฟื้นฟูและส่งเสริมสังคมในที่สุด ทั้งนี้ต้องไม่ใช้การประเมินโดยอาศัยความคิดเห็นส่วนตัวหรือความคิดเห็นของวิชาชีพเดียว แต่ต้องเป็นการประเมินโดยทีมสหวิชาชีพ

การประชุมทีมสหวิชาชีพเพื่อประเมินและวิเคราะห์ปัญหา มีประเด็นต่อไปนี้ คือ

๑. การประเมินตัวเด็ก

๑) ด้านร่างกาย

- การประเมินตัวเด็กจะต้องประเมินด้านสุขภาพกายของเด็ก โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับพัฒนาการทั้ง ๕ ด้านของเด็กตามอายุ เช่น สมอ ง ตา หู คอ ช่องปาก ฟัน กล้ามเนื้อมัดใหญ่ กล้ามเนื้อมัดเล็ก ผม เล็บ ผิวหนัง กระดูก ฯลฯ
- ให้พิจารณาอาการบาดเจ็บทางกายที่เด็กได้รับ หรือร่องรอยการถูกละเมิดทางเพศ โดยดูจากผลการตรวจของแพทย์กุมารเวช หรือแพทย์สูตินารีเวช ว่ามีความรุนแรงเพียงใด อย่างไร เพื่อการรักษาบำบัดทางร่างกาย โดยเฉพาะโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
- กรณีที่เด็กถูกละเมิดทางเพศมาต้องให้แพทย์ตรวจรักษาชั้นสูงตรให้ด้วยในขั้นตอนที่นักสังคมสงเคราะห์หรือผู้รับแจ้งเหตุส่งเด็กมาตรวจร่างกายในครั้งแรก เพื่อมิให้เด็กต้องถูกตรวจซ้ำหลายครั้ง
- ควรสอบถามประวัติการมีโรคประจำตัวของเด็กเพื่อการประเมินและการบำบัดรักษาด้วย

๒) ด้านสุขภาพจิตของเด็ก ให้ประเมินโดยฝ่ายจิตเวช เช่น

- ผลการตรวจประเมินความสามารถทางสติปัญญา (IQ)
- ผลการตรวจประเมินความสามารถทางอารมณ์ (EQ) และความเครียดของเด็ก
- ผลการจัดกิจกรรมจิตบำบัด (ถ้ามี) ทั้งเฉพาะรายหรือกลุ่ม
- สรุปผลด้านบุคลิกภาพของเด็ก

๓) **ด้านสังคม** ให้ประเมินประเด็นต่างๆ เช่น

- ความสัมพันธ์ของเด็กกับครอบครัว ประวัติเด็กและครอบครัว ประวัติบิดามารดา
- ผลการเรียนรู้ของเด็ก พฤติกรรมของเด็กในโรงเรียน การคบเพื่อน ความเห็นของครูประจำชั้น
- ประเมินสภาวะครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา ทั้งด้านบวกและด้านลบ
- ประเมินระบบการเกื้อหนุนทางสังคม (Supporting Systems) เช่น เครือญาติ

๒. **การประเมินครอบครัว** มีประเด็นที่ต้องพิจารณา ได้แก่

- ทักษะการเป็นพ่อแม่ หรือผู้ดูแล การจัดการกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น
- บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกในครอบครัวเป็นไปตามบทบาทที่ควรจะเป็นหรือไม่ ไม่ควรยึดบรรทัดฐานของสังคม
- การเป็นแบบอย่างที่ดีของคนในครอบครัว และของพ่อแม่
- การสื่อสารของครอบครัว ว่ามีปฏิสัมพันธ์กันหรือมีความใกล้ชิดกันมากน้อยเพียงใด
- ความผูกพันที่เกิดขึ้นในครอบครัว
- เศรษฐกิจ รายได้ของครอบครัวเป็นอย่างไร มีความพร้อมเพียงใด
- จำนวนสมาชิกในครอบครัว (ถ้ามีสมาชิกมาก อาจมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ)

๓. **การสนับสนุนทางสังคม**

- ข้อมูลจากการเยี่ยมบ้าน เพื่อประเมินว่าเครือญาติมีส่วนช่วยเหลือเด็กหรือไม่
- องค์กรท้องถิ่น ชุมชน มีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด
- บริการทางสวัสดิการสังคมโดยรวมที่มีต่อเด็กมากน้อยเพียงใด และคนในชุมชนรับรู้ต่อสวัสดิการสังคมที่มีเหล่านั้นมากน้อยเพียงใด

ขั้นตอนที่ ๔ การวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหา (Planning)

การวางแผนช่วยเหลือเด็กเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างบุคคลและหน่วยงานต่างๆ เพื่อวางแผนทั้งระยะวิกฤติ ระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้หลักประกันว่าเด็กจะปลอดภัยและได้รับการคุ้มครอง กระบวนการนี้เป็นการคิดค้นอย่างสร้างสรรค์เพื่อหาวิธีแก้ปัญหายั่งยืน โดยอาจจัดทำร่างแผนการขึ้นก่อน เพื่อแก้ไขปรับปรุงในขั้นการประชุมรายกรณี (Case conference) หรืออาจจัดทำแผนขึ้นจากผลสรุปของการประชุมรายกรณีก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเร่งด่วนของกรณีนั้นๆ

การวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาคควรจะต้องให้เด็กและครอบครัวมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในทีมสหวิชาชีพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม โดยจะต้องมีการวางแผนด้านวิธีการทรัพยากรที่จะใช้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือ รวมทั้งมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ความช่วยเหลือเด็ก

การวางแผนการช่วยเหลือ ระยะวิกฤติ ระยะสั้น ระยะยาว ในประเด็นดังต่อไปนี้

๑. ด้านการคุ้มครอง
๒. การบำบัดฟื้นฟู
 - ด้านร่างกาย
 - ด้านจิตใจ
 - ด้านสังคม
๓. การคืนสู่สังคม
๔. การป้องกัน

ตัวอย่าง: การวางแผนเพื่อช่วยเหลือเด็กถูกกระทำชำเรา

- **ระยะเร่งด่วน** : รีบส่งไปรักษายังโรงพยาบาล ดำเนินการเก็บหลักฐานทางคดีความ
- **ระยะสั้น** : ช่วยให้คำปรึกษาบำบัดทางด้านจิตใจ
- **ระยะยาว** : ฟื้นฟูสภาพจิตใจ และการปรับตัวให้เข้ากับสังคม ครอบครัว การเรียน

ขั้นตอนที่ ๕ การดำเนินการตามแผน (Intervention)

๑. การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

หลักการสำคัญที่ต้องคำนึงในการปฏิบัติงานคุ้มครองเด็ก คือ การแยกเด็กอาจส่งผลกระทบต่อกระตือรือร้นจิตใจของเด็กได้มาก จึงควรใช้เมื่อไม่มีวิธีอื่นให้เลือกแล้วเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม เด็กอาจรู้สึกพอใจที่ได้รับการนำตัวออกจากสถานที่ที่เป็นอันตรายต่อเด็ก เช่น กรณีเด็กถูกละเมิดจากบุคคลในครอบครัว แต่ในขณะเดียวกัน เด็กก็อาจรู้สึกขัดแย้งและต่อต้านอย่างรุนแรงต่อการแยกตัวเด็กออกจากครอบครัว

ดังนั้นในการให้ความช่วยเหลือเด็กจะต้องคำนึงถึงหลักการที่จะช่วยลดผลกระทบต่อความรู้สึกของเด็ก คือ

- การแยกตัวเด็กจะต้องมุ่งสร้างความปลอดภัยให้แก่เด็กเป็นระยะเวลาสั้นๆ ดังนั้น จึงควรจัดหาผู้เลี้ยงดูเด็กในลักษณะชั่วคราวเท่านั้น
- หากเด็กยังอาศัยอยู่ที่บ้านของตนเอง ให้หาวิธีทำให้บ้านเป็นสถานที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก แทนการแยกตัวเด็กออกมาทันที เช่น ให้พิจารณาว่าจะแยกตัวผู้ละเมิดออกมาแทนตัวเด็กได้หรือไม่
- ให้พยายามขอความเห็นชอบจากพ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กก่อนจะดำเนินการ ทั้งนี้เพื่อลดความรู้สึกโกรธและสับสนของครอบครัว
- ให้แจ้งเตือนล่วงหน้าแก่หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือเด็กเท่าที่จะเป็นไปได้เพื่อให้มีความพร้อม และให้ส่งข้อมูลที่จำเป็นไปให้หน่วยงานนั้นเพื่อจะได้ไม่ต้องสอบถามเด็กซ้ำอีก
- หากเด็กถูกแยกตัวออกจากครอบครัวแล้ว ให้ดำเนินการเพื่อให้เด็กคงมีการติดต่อใกล้ชิดกับครอบครัว เพื่อนๆ และโรงเรียนเท่าที่จะเป็นไปได้

การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กโดยการแยกเด็กมี ๔ ลักษณะ คือ

(๑) การแยกเด็กชั่วคราว

เป็นการคุ้มครองเด็กโดยแยกเด็กจากครอบครัวที่มีความเสี่ยงต่อการละเมิดเด็ก หรืออยู่ระหว่างการสืบค้นและพิสูจน์ทราบว่าผู้กระทำเป็นใคร เด็กถูกกระทำด้วยวิธีใด และผลกระทบที่มีต่อเด็กมีอย่างไร จึงต้องมีการแยกเด็กไว้ในที่ปลอดภัยชั่วคราว มิให้ถูกละเมิดซ้ำ โดยเฉพาะผู้กระทำเป็นผู้มีอิทธิพล ต้องรีบให้ความคุ้มครองแก่เด็กเพื่อมิให้ถูกข่มขู่ คุกคาม หรือติดสินบนเพื่อให้เด็กเปลี่ยนคำให้การหรือเพื่อสืบค้นข้อเท็จจริงจากตัวเด็ก และเพื่อการประเมินสภาพทางร่างกาย จิตใจ และสังคมของเด็ก เด็กอาจต้องถูกนำมาอยู่ในบ้านพักฉุกเฉินเพื่อเข้ารับการประเมินและคุ้มครองเป็นเวลาไม่เกิน ๑ เดือน หรืออยู่ในความดูแลของครอบครัวทดแทน เป็นการชั่วคราว

(๒) การแยกเด็กจากผู้กระทำ

เป็นการแยกผู้กระทำเพื่อมิให้กระทำต่อเด็กซ้ำ โดยใช้กระบวนการทางกฎหมาย การแจ้งความร้องทุกข์ เพื่อให้ตำรวจดำเนินการสืบสวนสอบสวน และจับกุมผู้กระทำผิดมาดำเนินการตามกฎหมาย และเตรียมการสอบปากคำเด็กและรวบรวมหลักฐาน เพื่อส่งสำนวนอัยการ ในกรณีนี้ เด็กอาจจะไม่ต้องแยกจากครอบครัวหรือที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมเดิม แต่ผู้คุ้มครองเด็กจะต้องทำงานกับผู้ปกครองเด็ก โรงเรียน ชุมชน เพื่อให้มีการดูแลเด็กอย่างถูกต้อง เหมาะสม และมีการจัดสภาพสิ่งแวดล้อมที่มีต่อตัวเด็ก

(๓) การแยกเด็กระยะยาว

เป็นการคุ้มครองเด็กในระยะยาว เนื่องจากพิสูจน์ทราบแล้วว่าครอบครัวไม่สามารถดูแลเด็ก และมีการทารุณกรรมเด็กอย่างรุนแรงเป็นอันตรายต่อสุขภาพและจิตของเด็ก และไม่มีความสามารถที่จะดูแลเด็กต่อไปได้ เช่น ถูกคุมขัง ทุพพลภาพ หรือมีโรคจิตเวช จึงควรให้เด็กได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม เพื่อให้เด็กได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่องและได้รับการพัฒนาที่สมควรแก่วัย เช่น การศึกษา การสาธารณสุข และอาชีพ ซึ่งอาจเป็นการแยกเด็กเข้าดูแลในครอบครัวอุปถัมภ์ การรับบุตรบุญธรรม และการให้เด็กอยู่ในความปกครองดูแลของญาติที่มีความสามารถและมีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะดูแลได้

(๔) การส่งเด็กเข้าสถานสงเคราะห์

เป็นกรณีที่เด็กมีการเจ็บป่วยทางร่างกายและจิตใจ มีปัญหาทางพฤติกรรม ต้องเข้ารับการรักษาบำบัดต่อเนื่อง และครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่ของตนเองได้ ทั้งยังไม่สามารถจัดสิ่งแวดล้อมทางสังคม ชุมชนให้กับเด็กอย่างเหมาะสมได้ จึงต้องแยกเด็กเข้าไว้ในสถานสงเคราะห์ที่เป็นลักษณะสถานบำบัดในระยะยาว

บันทึกข้อตกลง

เขียนที่.....

วันที่.....

เรียน พนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ. คุ่มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖

ข้าพเจ้า.....อายุ.....ปี สัญชาติ.....
ภูมิลำเนา.....
เป็นผู้ปกครองของ เด็กชาย/ เด็กหญิง.....เกี่ยวข้องกับ.....
ได้เข้าพบพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ. คุ่มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ ที่.....
เพื่อรับคำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการปรับพฤติกรรมและการเลี้ยงดูเด็ก และร่วมหารือแนวทางการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในปกครองของ
ข้าพเจ้า ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้วางข้อตกลง ดังต่อไปนี้

.....
.....
.....
.....
.....

โดยข้าพเจ้าจะปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ได้ร่วมหารือกับพนักงานเจ้าหน้าที่อย่างเคร่งครัด ถ้าละเลยไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของ
พนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ. คุ่มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ พนักงานเจ้าหน้าที่ฯ มีอำนาจจับเด็กไปดูแลยังสถานที่ที่เหมาะสมต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ลงชื่อ.....ผู้ปกครอง
(.....)

ลงชื่อ.....พนักงานเจ้าหน้าที่
(.....)

ลงชื่อ.....พยาน
(.....)

๒. การคืนเด็กสู่สังคม (Social Re-Integration)

การคืนเด็กสู่สังคม คือ การปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมทางสังคมของเด็ก เช่น ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน เพื่อสามารถรองรับเด็กให้อยู่ร่วมกับสังคมอย่างปกติ มีขั้นตอน คือ

➤ การเตรียมครอบครัวเด็ก

การส่งเด็กคืนสู่ครอบครัวต้องมีการเตรียมความพร้อมให้กับครอบครัวในการดูแลรักษา การปฏิบัติต่อเด็กทางกาย จิตใจ สังคม ในกรณีที่ผู้ปกครองละเมิดต่อเด็กต้องมีการทำ กิจกรรม เช่น ค่ายเด็กและครอบครัว การให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครอบครัว การปรับ สิ่งแวดล้อมที่เป็นอันตรายต่อเด็ก รวมทั้งเตรียมให้ระบบเครือญาติมาสนับสนุนดูแลเด็ก อย่างต่อเนื่อง

➤ การเตรียมชุมชน

การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบำบัดฟื้นฟูเด็ก ไม่ซ้ำเติมเด็กหรือตอกย้ำ นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อเด็ก ชักจูง หรือสถานที่ที่เสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิเด็ก หรือการสนับสนุนทางด้านทุน อาชีพต่อเด็กและครอบครัว โดยดูปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เช่น

- การจัดสภาพแวดล้อมทางวัตถุที่เป็นอันตรายต่อเด็ก
- การจัดสภาพแวดล้อมทางบุคคลอันตราย มิให้บุคคลที่เป็นอันตรายเข้าถึงตัวเด็ก
- การทำให้ชุมชน โรงเรียนเป็นมิตรกับเด็ก มีการเฝ้าระวังและป้องกันอย่างเป็นระบบและมีแผนการงบประมาณรองรับ

ขั้นตอนที่ ๖ การติดตามและประเมินผล (Follow up, Evaluation)

การติดตามและประเมินผล คือ การรวบรวมข้อมูลด้านผลลัพธ์และปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ว่าประสบผลสำเร็จหรือไม่ มากน้อยเพียงใด รวมทั้งตรวจสอบว่าเด็กหรือครอบครัวสามารถพึ่งพาตนเองหรือใช้ชีวิตอย่างปกติสุขหรือไม่ และประเมินการทำงานของทิมสหวิชาชีพว่ามีข้อผิดพลาดอย่างไร ยังมีปัญหาหรือผลกระทบอื่นอีกหรือไม่ เพื่อใช้สำหรับการดำเนินงานต่อไป

การป้องกัน (Prevention) การละเมิดสิทธิเด็ก

การทำงานเพื่อช่วยเหลือคุ้มครองเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรเริ่มจากการให้ความสำคัญต่อการป้องกันการละเมิดสิทธิเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเฝ้าระวังในชุมชนที่เป็นสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก เพื่อให้มีปัญหาคาความรุนแรงต่างๆ เกิดขึ้นกับเด็กทั้งทางด้านการร่างกาย จิตใจ และสังคม

เราจะสามารถป้องกันการละเมิดสิทธิเด็กได้อย่างไร ???

- ส่งเสริมให้พ่อแม่ ผู้ปกครองให้มีความรู้เรื่องการเลี้ยงลูกให้ได้ตามมาตรฐานขั้นต่ำในการเลี้ยงดูเด็ก
- ทำให้คนในชุมชนมีทัศนคติที่ดีต่อเด็ก เข้าใจสิทธิเด็ก หน้าที่พ่อแม่ หน้าที่ประชาชน / ชุมชนที่มีต่อเด็ก / เยาวชน
- ให้ความรู้แก่คนในชุมชนว่า การละเมิดสิทธิเด็กคืออะไร ประชาชนช่วยเหลือเด็กที่ถูกละเมิดสิทธิได้อย่างไร จะแจ้งเหตุต่อใครได้บ้าง
- ประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนในท้องถิ่นได้รับรู้ปัญหาเด็กที่ต้องแก้ไข
- จัดอาสาสมัครชุมชนเฝ้าระวัง คอยเตือนภัยที่อาจเกิดขึ้นกับเด็ก / เยาวชน
- ใช้วิทยุชุมชน / หอกระจายข่าว / ศาลากลางบ้านให้เป็นแหล่งเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก / เยาวชน
- ฯลฯ

ผู้ปฏิบัติงานควรส่งเสริมให้ภายในชุมชนมีกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ของเด็ก โดยให้ความสำคัญทั้งจากตัวเด็กเอง พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

เด็ก

- จัดเวทีให้เด็กและเยาวชนได้พบปะแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นและแสดงออก
- จัดพื้นที่กีฬา ดนตรี ศิลปะสำหรับเด็กและเยาวชน
- จัดให้มีสถานรับเลี้ยงเด็ก
- จัดให้มีห้องสมุดสำหรับเด็กและเยาวชน
- จัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วม
- จัดอบรมเด็กในการป้องกันตนเองจากการถูกละเมิดทางเพศ

พ่อ แม่ ผู้ปกครอง

- เสริมสร้างค่านิยมที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิต
- ให้ความรู้และให้คำปรึกษาที่ถูกต้องแก่เด็ก รู้จักการปฏิเสธ การคบเพื่อน
- ส่งเสริมให้เด็กใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น เล่นกีฬา ดนตรี
- ให้เวลากับเด็กเพื่อร่วมทำกิจกรรมธรรมชาติของครอบครัว
- ต้องก้าวทันเหตุการณ์และกระแสนิยมเพื่อลดช่องว่างระหว่างวัย

ชุมชน

- ร่วมกันสอดส่องดูแล ให้ความช่วยเหลือ และหาทางป้องกันปัญหาในชุมชนท้องถิ่นของตนเอง ความรับผิดชอบต่อสังคม
- ตระหนักถึงความเหมาะสมและคุณประโยชน์ในการใช้สื่อโดยลดภาพข่าวที่เป็นลักษณะของการยั่วยุการสร้างสรรค์สังคม
- สถานประกอบการ ร้านค้า ต้องให้ความร่วมมือในการจดจำนายบุรี/เหล่าให้กับเด็ก งดการใช้แรงงานเด็ก

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- รมรณรงค์สร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง สถานบริการต่างๆ ให้ความร่วมมือกันปกป้องดูแล และเฝ้าระวัง

๓.๓ กรณีศึกษา:

เด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์ การคุ้มครองสวัสดิภาพ และการส่งเสริมความประพฤติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ แบ่งวิธีการช่วยเหลือคุ้มครองเด็กออกเป็น ๓ วิธีการตามกลุ่มเด็ก คือ

๑. เด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์
๒. เด็กที่พึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ
๓. เด็กที่พึงได้รับการส่งเสริมความประพฤติ

๑. เด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์

ประเภทของเด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์

๑. เด็กเร่ร่อน หรือเด็กกำพร้า เด็กเร่ร่อน คือ เด็กที่ไม่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองหรือมีแต่ไม่เลี้ยงดูหรือไม่สามารถเลี้ยงดูได้ จนเป็นเหตุให้เด็กต้องเร่ร่อนไปในที่ต่างๆ หรือเด็กที่มีพฤติกรรมใช้ชีวิตเร่ร่อนจนน่าจะเกิดอันตรายต่อสวัสดิภาพของตนเอง ส่วนเด็กกำพร้า คือ เด็กที่บิดาหรือมารดาเสียชีวิต เด็กที่ไม่ปรากฏบิดามารดาหรือไม่สามารถสืบหาบิดามารดาได้

๒. เด็กที่ถูกทอดทิ้งหรือพลัดหลง ณ ที่ใดที่หนึ่ง

๓. เด็กที่ผู้ปกครองไม่สามารถอุปการะเลี้ยงดูได้ด้วยเหตุใดๆ เช่น ถูกจำคุก กักขัง พิกการ ทุกพลภาพ เจ็บป่วยเรื้อรัง ยาจน เป็นผู้เยาว์ หย่า ถูกทิ้งร้าง เป็นโรคจิต หรือโรคประสาท

๔. เด็กที่ผู้ปกครองมีพฤติกรรมหรือประกอบอาชีพไม่เหมาะสมอันอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางร่างกายหรือจิตใจของเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแล

๕. เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูโดยมิชอบ ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำหรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ถูกทารุณกรรม หรือตกอยู่ในภาวะอื่นใดอันอาจเป็นเหตุให้เด็กมีความประพฤติเสื่อมเสียในทางศีลธรรมอันดีหรือเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ

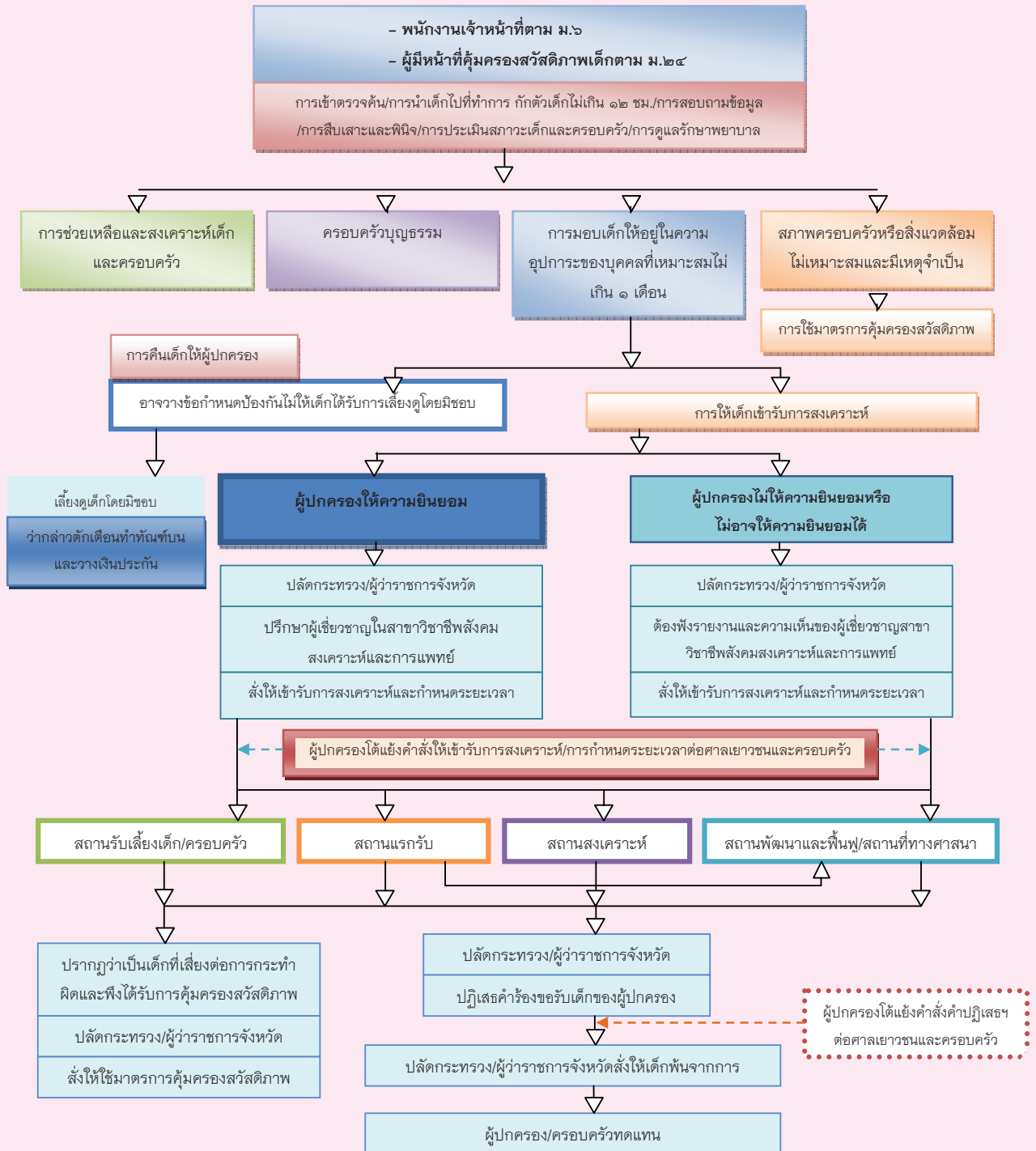
๖. เด็กพิกการ หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย สมอง สติปัญญาหรือจิตใจ ไม่ว่าความบกพร่องนั้นจะมีมาแต่กำเนิดหรือเกิดขึ้นภายหลัง

๗. เด็กที่อยู่ในสภาพยากลำบาก หมายถึง เด็กที่อยู่ในครอบครัวยากจนหรือบิดามารดาหย่าร้าง ทิ้งร้าง ถูกคุมขัง หรือแยกกันอยู่และได้รับความลำบาก หรือเด็กที่ต้องรับภาระหน้าที่ในครอบครัวเกินวัย หรือกำลังความสามารถและสติปัญญาหรือเด็กที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้

๘. เด็กที่อยู่ในสภาพที่จำต้องได้รับการสงเคราะห์ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง คือ เด็กซึ่งกระทำผิดหรือต้องว่ากระทำผิด หรือเด็กซึ่งได้รับความเสียหายจากการทำความผิดทางอาญา ที่ศาล พนักงานอัยการ หรือพนักงานสอบสวนเห็นว่าตามพฤติการณ์หรือสภาพแวดล้อมจำต้องได้รับการสงเคราะห์^๑

^๑ กฎกระทรวง กำหนดเด็กที่อยู่ในสภาพที่จำต้องได้รับการสงเคราะห์ พ.ศ.๒๕๔๙

แผนผังการทำงานเพื่อช่วยเหลือเด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์

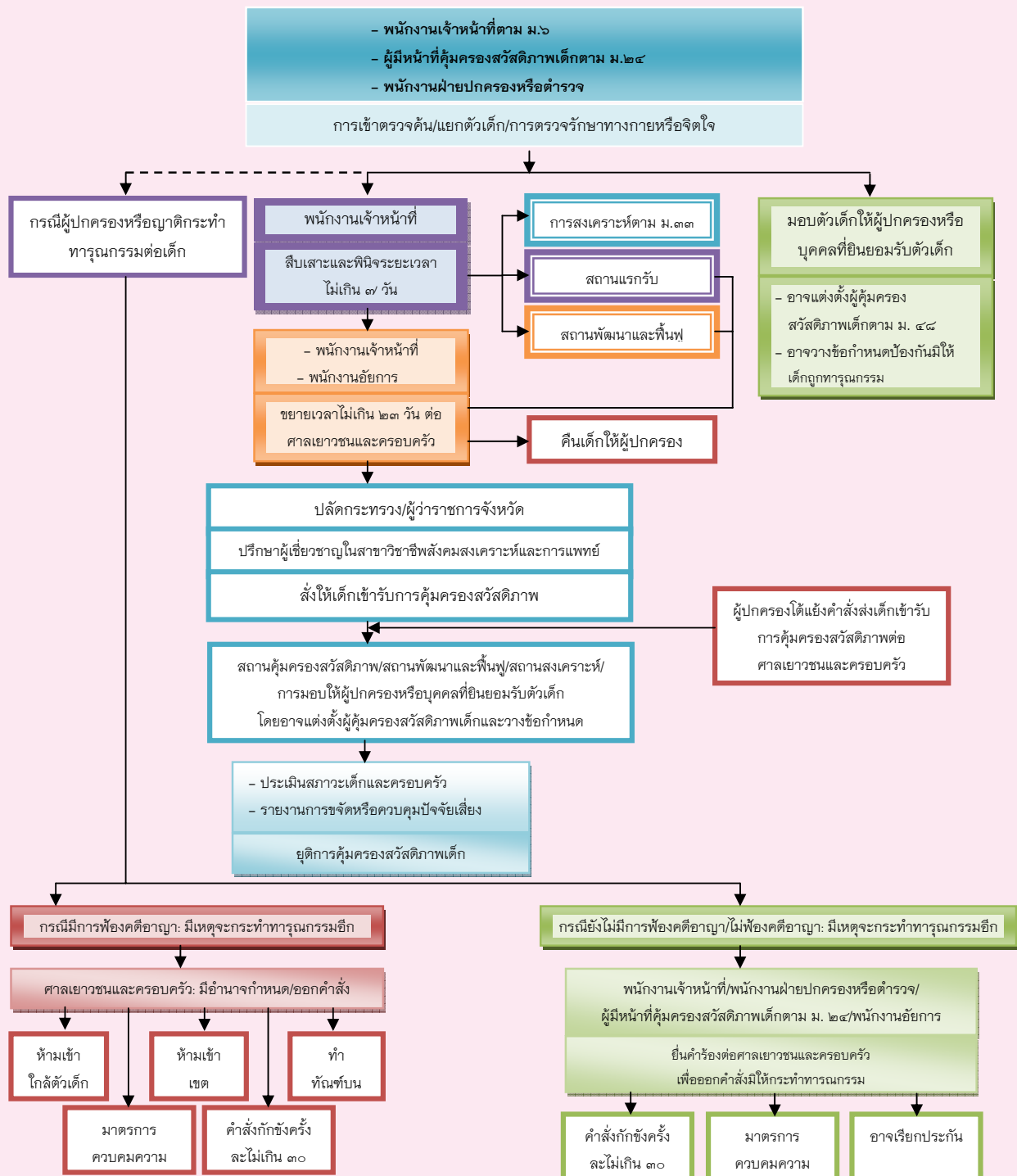

๒. เด็กที่พึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ

เด็กที่พึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ ได้แก่

- ๑) **เด็กที่ถูกทารุณกรรม** คือ เด็กที่ถูกกระทำหรือละเว้นการกระทำด้วยประการใดๆ จนเป็นเหตุให้เด็กเสื่อมเสียเสรีภาพหรือเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ การกระทำผิดทางเพศต่อเด็ก การใช้เด็กให้กระทำหรือประพฤตินในลักษณะที่น่าจะเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจหรือขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี ทั้งนี้ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม
- ๒) **เด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด** หมายถึง เด็กที่ประพฤติตนไม่สมควรเด็กที่ประกอบอาชีพหรือคบหาสมาคมกับบุคคลที่น่าจะชักนำไปในทางกระทำผิดกฎหมายและขัดต่อศีลธรรมอันดีหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่อันอาจชักนำไปในทางเสียหาย
- ๓) **เด็กที่อยู่ในสภาพที่จำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ** คือ
 - (๑) เด็กที่ต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด แต่อายุยังไม่ถึงเกณฑ์ต้องรับโทษทางอาญา (อายุไม่เกิน ๑๐ ปี)
 - (๒) เด็กที่ศาลหรือผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนส่งมารับการคุ้มครองสวัสดิภาพ และไม่มีผู้ปกครองหรือผู้ให้การอุปการะเลี้ยงดู หรือมีแต่ไม่อยู่ในสภาพที่จะให้การดูแลเอาใจใส่ต่อเด็กได้
 - (๓) เด็กที่ประกอบอาชีพที่น่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายและจิตใจ หรือประกอบอาชีพในบริเวณที่เสี่ยงอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ
 - (๔) เด็กที่อาศัยอยู่กับบุคคลที่มีพฤติกรรมที่น่าสงสัยว่าประกอบอาชีพไม่สุจริตหรือหลอกลวงประชาชน

แผนผังการทำงานเพื่อช่วยเหลือเด็กที่พึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ

การคุ้มครองเด็กที่พึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ

มาตรา ๒๔ ปลัดกระทรวง ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้อำนวยการเขต นายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ หรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ไม่ว่าเด็กจะมีผู้ปกครองหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งมีอำนาจและหน้าที่ดูแลและตรวจสอบสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ สถานพัฒนาและฟื้นฟู และสถานพินิจที่ตั้งอยู่ในเขตอำนาจ แล้วรายงานผลการตรวจสอบต่อคณะกรรมการ คณะกรรมการคุ้มครองเด็กกรุงเทพมหานคร หรือคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด แล้วแต่กรณี เพื่อทราบ และให้มีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖

คณะกรรมการคุ้มครองเด็กอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน มีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) เยี่ยมเยียน ให้คำปรึกษา แนะนำ และตักเตือนเกี่ยวกับเรื่องความประพฤติ การศึกษา และการประกอบอาชีพแก่เด็กที่อยู่ในกำกับดูแล
- (๒) เยี่ยมเยียน ให้คำปรึกษา และแนะนำแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับเรื่องการอบรมสั่งสอนและเลี้ยงดูเด็กที่อยู่ในกำกับดูแล
- (๓) จัดทำรายงานและความเห็นเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของเด็กและของผู้ปกครอง เสนอต่อ ปลัดกระทรวง ผู้ว่าราชการจังหวัด พนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้ปกครองสวัสดิภาพ คณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด เพื่อดำเนินการต่อไป

พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(๑) เข้าไปในเคหสถาน สถานที่ใดๆ หรือยานพาหนะใดๆ ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกเพื่อตรวจค้น ในกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความทารุณกรรมเด็ก มีการกักขัง หรือเลี้ยงดูโดยมิชอบ แต่ในกรณีมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากไม่ดำเนินการในทันที เด็กอาจได้รับอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ หรือถูกนำพาไปสถานที่อื่นซึ่งยากแก่การติดตามช่วยเหลือ ก็ให้มีอำนาจเข้าไปในเวลาหลังพระอาทิตย์ตกได้

(๒) ชักถามเด็กเมื่อมีเหตุสงสัยอันควรว่าเด็กจำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพ ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่การสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กอาจนำตัวเด็กไปยังที่ทำการของพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัว รวมทั้งบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ ทั้งนี้ จะต้องกระทำโดยมิชักช้า แต่ไม่ว่ากรณีใดๆ จะกักตัวเด็กไว้นานเกินกว่าสิบสองชั่วโมงไม่ได้ เมื่อพ้นระยะเวลาดังกล่าวให้ปฏิบัติตาม (๖) ระหว่างที่เด็กอยู่ในความดูแลจะต้องให้การอุปการะเลี้ยงดูและหากเจ็บป่วยจะต้องให้การรักษาพยาบาล

(๓) มีหนังสือเรียกผู้ปกครอง หรือบุคคลอื่นใดมาให้ถ้อยคำหรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ความประพฤติ สุขภาพ และความสัมพันธ์ในครอบครัวของเด็ก

(๔) ออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้ปกครองเด็ก นายจ้างหรือผู้ประกอบการ เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ที่เด็กทำงานหรือเคยทำงาน อาศัยหรือเคยอาศัยอยู่ เจ้าของหรือผู้ครอบครอง หรือผู้ดูแลสถานศึกษาที่เด็กกำลังศึกษาหรือเคยศึกษา หรือผู้ปกครองสวัสดิภาพ ส่งเอกสารหรือหลักฐานเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ การศึกษา การทำงาน หรือความประพฤติของเด็กมาให้

(๕) เข้าไปในสถานที่อยู่อาศัยของผู้ปกครอง สถานที่ประกอบการของนายจ้างของเด็ก สถานศึกษาของเด็ก หรือสถานที่ที่เด็กมีความเกี่ยวข้องด้วย ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกเพื่อสอบถามบุคคลที่อยู่ในที่นั้นๆ และรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐานเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ความสัมพันธ์ในครอบครัว การเลี้ยงดู อุปนิสัย และความประพฤติของเด็ก

(๖) มอบตัวเด็กให้แก่ผู้ปกครองพร้อมกับแนะนำหรือชักชวนผู้ปกครองให้ดูแลและอุปการะเลี้ยงดูเด็กในทางที่ถูกต้อง เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาในทางที่เหมาะสม

(๗) ทำรายงานเกี่ยวกับตัวเด็กเพื่อมอบให้แก่สถานแรกรับ ในกรณีมีการส่งเด็กไปยังสถานแรกรับหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อมีการร้องขอ

การคุ้มครองเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด

เด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดมักมีพฤติกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑) เด็กที่ประพฤติตนไม่สมควร

ได้แก่ เด็กที่มีพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปนี้

๑. ประพฤติตนเกเรหรือซ่มเหงรังแกผู้อื่น
๒. มั่วสุมในลักษณะที่ก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่น
๓. เล่นการพนันหรือมั่วสุมในวงการเล่น
๔. เสพสุรา สูบบุหรี่ เสพยาเสพติดให้โทษหรือของมีนเมาอย่างอื่น เข้าไปในสถานที่เฉพาะเพื่อ
การจำหน่ายหรือดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์
๕. เข้าไปในสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ
๖. ซื้อหรือขายบริการทางเพศ เข้าไปในสถานการค้าประเวณีหรือเกี่ยวข้องกับการค้าประเวณี
ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี
๗. ประพฤติตนไปในทางชั่วช้า หรือส่อไปในทางลามกอนาจารในที่สาธารณะ
๘. ต่อต้านหรือท้าทายคำสั่งสอนของผู้ปกครองจนผู้ปกครองไม่อาจอบรมสั่งสอนได้
๙. ไม่เข้าเรียนในโรงเรียนหรือสถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับ

๒) เด็กที่ประกอบอาชีพที่น่าจะชักนำไปในทางกระทำผิดกฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรมอันดี

ได้แก่ เด็กที่ประกอบอาชีพ

๑. ขอดานหรือกระทำการส่งไปในทางขอดาน โดยลำพังหรือโดยมีผู้บังคับ ชักนำ ยุยง หรือ
ส่งเสริม
๒. ประกอบอาชีพหรือกระทำการใดอันเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือขัด
ต่อศีลธรรมอันดี

๓) เด็กที่คบหาสมาคมกับบุคคลที่น่าจะชักนำไปในทางกระทำผิดกฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรมอันดี

ได้แก่เด็กที่คบหาสมาคมกับบุคคล ดังต่อไปนี้

๑. บุคคลหรือกลุ่มคนที่รวมตัวกันมั่วสุม เพื่อก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่นหรือกระทำการอันขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี
๒. บุคคลที่ประกอบอาชีพที่ขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี

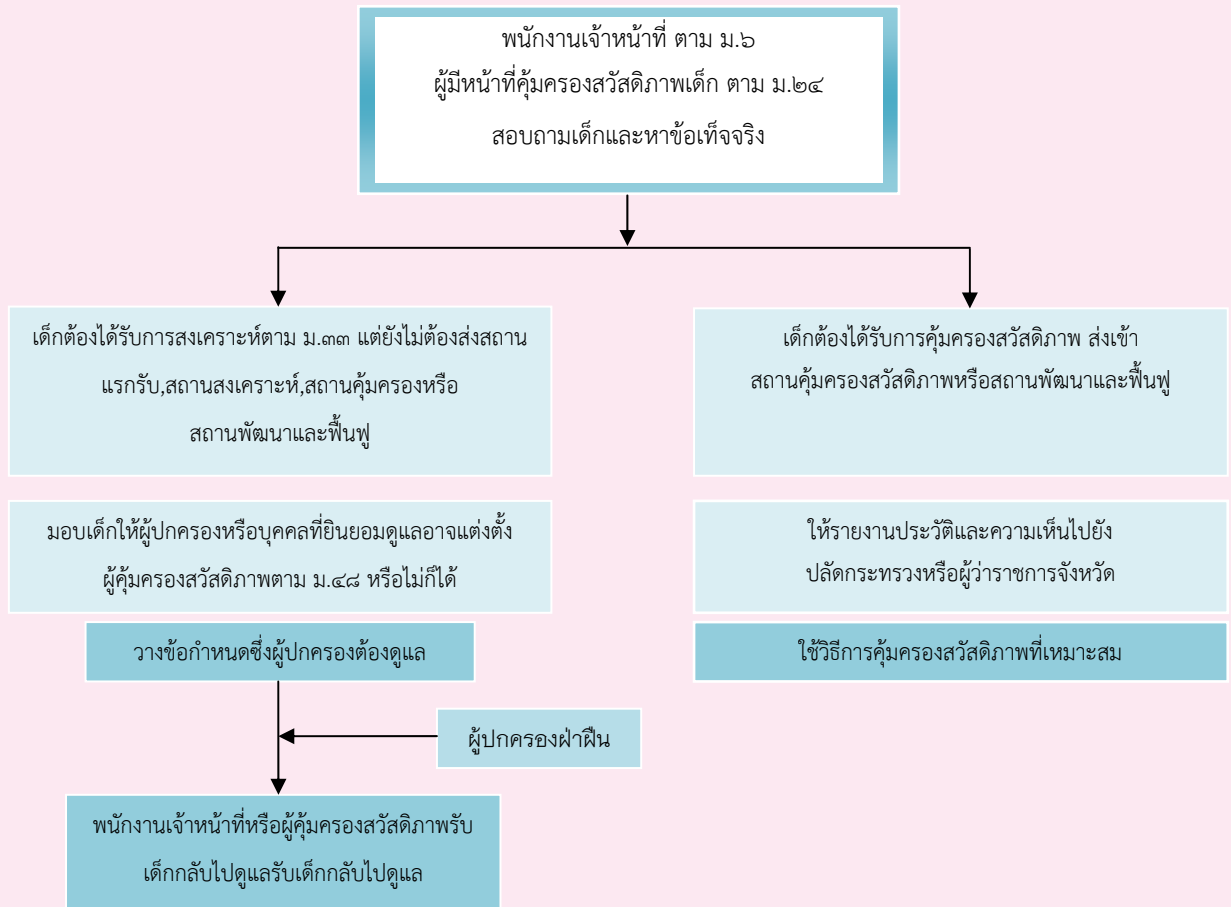
๔) เด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่อันอาจชักนำไปในทางเสียหาย

ได้แก่ เด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่ดังต่อไปนี้

๑. เด็กที่อาศัยอยู่กับบุคคลที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษหรือให้บริการทางเพศ
๒. เด็กที่เร่ร่อนไปตามสถานที่ต่างๆ โดยไม่มีที่พำนักอาศัยเป็นหลักแหล่งที่แน่นอน
๓. ถูกทอดทิ้งหรือถูกปล่อยปละละเลยให้อยู่ในสภาพแวดล้อมอันอาจชักนำไปในทางเสียหาย

แผนผังการทำงานเพื่อช่วยเหลือเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำ

แนวทางในการปฏิบัติงานเมื่อตรวจพบเด็กในสถานที่เสี่ยง

การดำเนินการ	แนวทางปฏิบัติ	เอกสารที่เกี่ยวข้อง
พบครั้งที่ ๑ พบเด็กเสี่ยงต่อการกระทำผิด	๑. พาเด็กไปยังสถานีตำรวจในพื้นที่ เพื่อ สอบประวัติเด็กและขอหลักฐานประจำตัว เด็ก ๒. ว่ากล่าวตักเตือนเด็กและผู้ปกครอง(ตาม ม. ๔๕ พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖) ๓. ทำหนังสือเรียกผู้ปกครอง ๔. บันทึกเป็นหลักฐานตามแบบบันทึก ข้อเท็จจริง	๑. แบบสอบประวัติ ๒. แบบบันทึกเป็นหลักฐาน ๓. แบบรายงานผลการปฏิบัติงานตรวจสอบสถาน บริการจังหวัดเชียงใหม่ ๔. แบบเรียกผู้ปกครองของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖
พบครั้งที่ ๒ พบเด็กฝ่าฝืนหรือกระทำความผิด	๑. พาเด็กไปยังสถานีตำรวจในพื้นที่ เพื่อ สอบประวัติเด็กและขอหลักฐานประจำตัว เด็ก ๒. เรียกผู้ปกครองมาประชุมหารือพร้อมกับ เด็ก ๓. เด็กทำบันทึกข้อตกลง เกี่ยวกับการ ทำงานบริการสังคมและทำงานตาม ข้อตกลง ผู้ปกครองทำบันทึกข้อตกลง การวางข้อกำหนดเพื่อป้องกันไม่ให้เด็ก กระทำความผิดอีก ๔. ผู้ปกครองวางเงินประกัน	๑. แบบบันทึกข้อตกลงสำหรับเด็ก ๒. แบบบันทึกข้อตกลงสำหรับผู้ปกครอง
พบครั้งที่ ๓ หรือมากกว่า พบเด็กฝ่าฝืนหรือกระทำความผิดอีก	๑. ทำตามขั้นตอนเหมือนครั้งที่ ๒ เพิ่มเวลา การทำงานบริการสังคมของเด็กมากขึ้น ๒. ริบเงินประกันของผู้ปกครองส่งเข้า กองทุนคุ้มครองเด็กคุ้มครองเด็ก ๓. ทีมสหวิชาชีพประชุมหารือเป็นรายกรณี เพื่อประเมินและหาแนวทางดำเนินการ	๑. แบบบันทึกการทำงานบริการสังคม

การบันทึกแบบรายงานผลการปฏิบัติงานเมื่อตรวจพบเด็กในสถานที่เสี่ยงและการตรวจสอบสถาน
บริการทุกชุดนั้น ควรจะมีพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ ร่วมด้วยทุกครั้งเพื่อลง
นามในแบบรายงานและบันทึกความเห็นแนวทางที่จะดำเนินการที่เหมาะสมหรือการส่งต่อ

แบบบันทึกข้อมูลเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด

๑. ประวัติบุคคล

๑.๑ ชื่อ (ต.ช./ต.ญ./นาย/นางสาว.).....นามสกุล.....อายุ.....ปี
เลขที่บัตรประชาชน.....วัน/เดือน/ปี เกิด.....เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....
ศาสนา.....

๑.๒ ที่อยู่

- ตามทะเบียนบ้าน บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ซอย.....ถนน.....ตำบล/แขวง.....
อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....เบอร์โทรศัพท์.....
- ปัจจุบัน บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ซอย.....ถนน.....ตำบล/แขวง.....
อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....เบอร์โทรศัพท์.....

๑.๓ บิดาชื่อ นาย.....อายุ.....ปี เบอร์โทรศัพท์.....
มารดาชื่อ นางสาว/นาง.....อายุ.....ปี เบอร์โทรศัพท์.....
ผู้ปกครอง ชื่อ.....อายุ.....ปี บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ซอย.....
ถนน.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....
เบอร์โทรศัพท์.....

๑.๔ การศึกษา/อาชีพ

จบการศึกษา ระดับ...../กำลังเรียน ชั้น.....

โรงเรียน/วิทยาลัย/...../อาชีพ.....รายได้.....บาท/เดือน

๒. มีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด ตามกฎกระทรวง (การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์) ว่าด้วยการกำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด พ.ศ. ๒๕๔๙ ดังนี้

.....
.....
.....

(ลงชื่อ).....ผู้สอบข้อเท็จจริง
(.....)

(ลงชื่อ).....เด็ก
(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....สถานที่.....
ชื่อ-นามสกุล ผู้สอบข้อเท็จจริง.....ตำแหน่ง.....โทรศัพท์.....
หน่วยงาน.....

(สำหรับผู้ปกครอง ครั้งที่ ๑)

แบบบันทึกข้อเท็จจริง

เขียนที่.....

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.

เมื่อวันที่..... เวลา..... น. สถานที่.....
พนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ. คุ่มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ ชื่อ..... นามสกุล.....
ได้พบ(ด.ช./ด.ญ./นาย/นางสาว)..... นามสกุล..... อายุ.....ปี
เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน..... อยู่บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ถนน.....
ตรอก/ซอย..... แขวง/ตำบล..... จังหวัด..... โทรศัพท์.....
ซึ่งเป็น..... ของ (นาย/น.ส./นาง)..... นามสกุล..... อายุ.....ปี
เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน..... อยู่บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ถนน..... ตรอก/ซอย.....
แขวง/ตำบล..... จังหวัด..... โทรศัพท์..... ได้มีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำ
ความผิด ดังต่อไปนี้

.....
.....
.....
.....

พนักงานเจ้าหน้าที่จึงได้เรียกตัว (นาย/น.ส./นาง)..... นามสกุล.....
ซึ่งเป็นผู้ปกครองของ (ด.ช./ด.ญ./นาย/นางสาว)..... นามสกุล.....
มารับทราบพฤติกรรมที่เกิดขึ้น และได้ร่วมกันหาแนวทางในการเลี้ยงดูเด็กหรือผู้ที่อยู่ในความปกครองดูแลเพื่อให้ประพฤติดนที่เสี่ยงต่อการ
กระทำความผิดซ้ำ พร้อมนี้จึงบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

ลงชื่อ.....ผู้ปกครอง

(.....)

ลงชื่อ.....เด็ก

(.....)

ลงชื่อ.....พนักงานเจ้าหน้าที่

(.....)

ลงชื่อ.....พยาน

(.....)

บันทึกข้อตกลง

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

เรียน พนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ. คุ่มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖

ข้าพเจ้า (ด.ช./ด.ญ./นาย/นางสาว).....นามสกุล.....
เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ. อายุ.....ปี อยู่บ้านเลขที่..... หมู่ที่.....ถนน.....
ตรอก/ซอย.....แขวง/ตำบล.....จังหวัด.....
เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน..... โทรศัพท์.....

ตามที่ข้าพเจ้ามีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด ตามกฎกระทรวง (การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์) ว่าด้วยการ
กำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด พ.ศ. ๒๕๔๙ เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.สถานที่
.....ขอทำบันทึกข้อตกลงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ. คุ่มครองเด็ก
พ.ศ. ๒๕๔๙) ดังต่อไปนี้

(๑) จะไม่มีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดฯ อีก

(๒) หากมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด และพนักงานเจ้าหน้าที่ฯ ไปพบอีก

ข้าพเจ้ายินยอมที่จะทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณะประโยชน์ ตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่ฯ จะกำหนดต่อไป

ลงชื่อ.....ผู้ให้สัญญา

(.....)

ลงชื่อ.....พนักงานเจ้าหน้าที่

(.....)

ลงชื่อ.....พยาน

(.....)

ลงชื่อ.....พยาน

(.....)

บันทึกข้อตกลง

เขียนที่.....

วันที่..... เดือน พ.ศ.

เรียน พนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ.๒๕๕๑ (.....)

ข้าพเจ้า.....เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....อาชีพ.....
เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.อายุ..... ปี อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....
ตรอก/ซอย.....แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....
โทรศัพท์.....เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน..... ซึ่งเกี่ยวข้องเป็น.....
ของ (ด.ช./ ด.ญ./นาย/นางสาว) นามสกุล..... อายุ.....ปี

ขอทำบันทึกข้อตกลงกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๕๑ ดังต่อไปนี้

๑. วางเงินประกัน จำนวน.....บาท (.....) เพื่อเป็นหลักประกัน

๒. จะปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้ร่วมกันกำหนด ดังนี้

- () รมั้ดระวังมิให้เด็กประพุดิตนเเกรหรือชมเหงรังแกผู้อื่น
- () รมั้ดระวังมิให้เด็กมั่วสุมในลักษณะที่ก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่น
- () รมั้ดระวังมิให้เด็กเล่นการพนันหรือมั่วสุมในวงการพนัน
- () รมั้ดระวังมิให้เด็กเสพสุรา สูบบุหรี์ เสพยาเสพติดให้โทษหรือของมีนเมาอย่างอื่น หรือเข้าไปในสถานที่

เฉพาะเพื่อการจำหน่ายหรือดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

() รมั้ดระวังมิให้เด็กเข้าไปในสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ

() รมั้ดระวังมิให้เด็กซื้อหรือขายบริการทางเพศ เข้าไปในสถานค้าประเวณีหรือเกี่ยวข้องกับการ

ค้าประเวณีตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี

() รมั้ดระวังมิให้เด็กประพุดิตนไปในทางชั่วสาว หรือส่อไปในทางลามกอนาจารในที่ สาธารณะ

๓. หากเด็กยังมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดและพนักงานเจ้าหน้าที่ฯ ไปพบอีก ข้าพเจ้ายินยอมให้ริบเงินประกัน
ดังกล่าว และให้เด็กทำงานบริการสังคมและสาธารณะประโยชน์ตามข้อตกลงร่วมกันระหว่างพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้ปกครองและเด็ก
ต่อไป

ลงชื่อ.....ผู้ปกครอง

(.....)

ลงชื่อ.....พนักงานเจ้าหน้าที่

(.....)

ลงชื่อ.....พยาน

(.....)

ลงชื่อ.....พยาน

(.....)

สัญญาทำทัณฑ์บน (ตาม มาตรา ๓๙) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๕๖

เขียนที่.....

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.

ข้าพเจ้า.....เชื้อชาติ..... สัญชาติ..... อาชีพ.....
เกิดวันที่..... เดือน..... พ.ศ. อายุ.....ปี อยู่บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ถนน.....
ตรอก/ซอย..... แขวง/ตำบล..... เขต/อำเภอ..... จังหวัด.....
โทรศัพท์..... บัตรประจำตัวประชาชนเลขที่..... เกี่ยวข้องเป็น..... ของเด็ก
ขอทำสัญญาประกันทัณฑ์บนไว้ต่อ..... มีข้อความที่จะ
กล่าวต่อไปนี้

ข้าพเจ้า ขอสัญญาว่าจะให้การอุปการะเด็กที่อยู่ในความปกครอง คือ.....
เป็นอย่างดี โดยจะไม่เด็กในความปกครองทำการใดอันเป็นการประทุพทิศตนไม่สมควรตามกฎหมายกำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด
ถ้าข้าพเจ้าผิดสัญญาทำทัณฑ์บน ข้าพเจ้ายินยอมให้ดำเนินการดังนี้

๑. ข้าพเจ้ายินยอมให้ปรับเงินจำนวน.....บาท(.....)

๒. ข้าพเจ้ายินยอมให้เด็กในความปกครองคือ.....ที่ฝ่าฝืนทัณฑ์บน
ไปทำงานบริการสังคมและสาธารณประโยชน์ที่เหมาะสมต่อไป

ลงชื่อ.....ผู้ให้สัญญา
(.....)

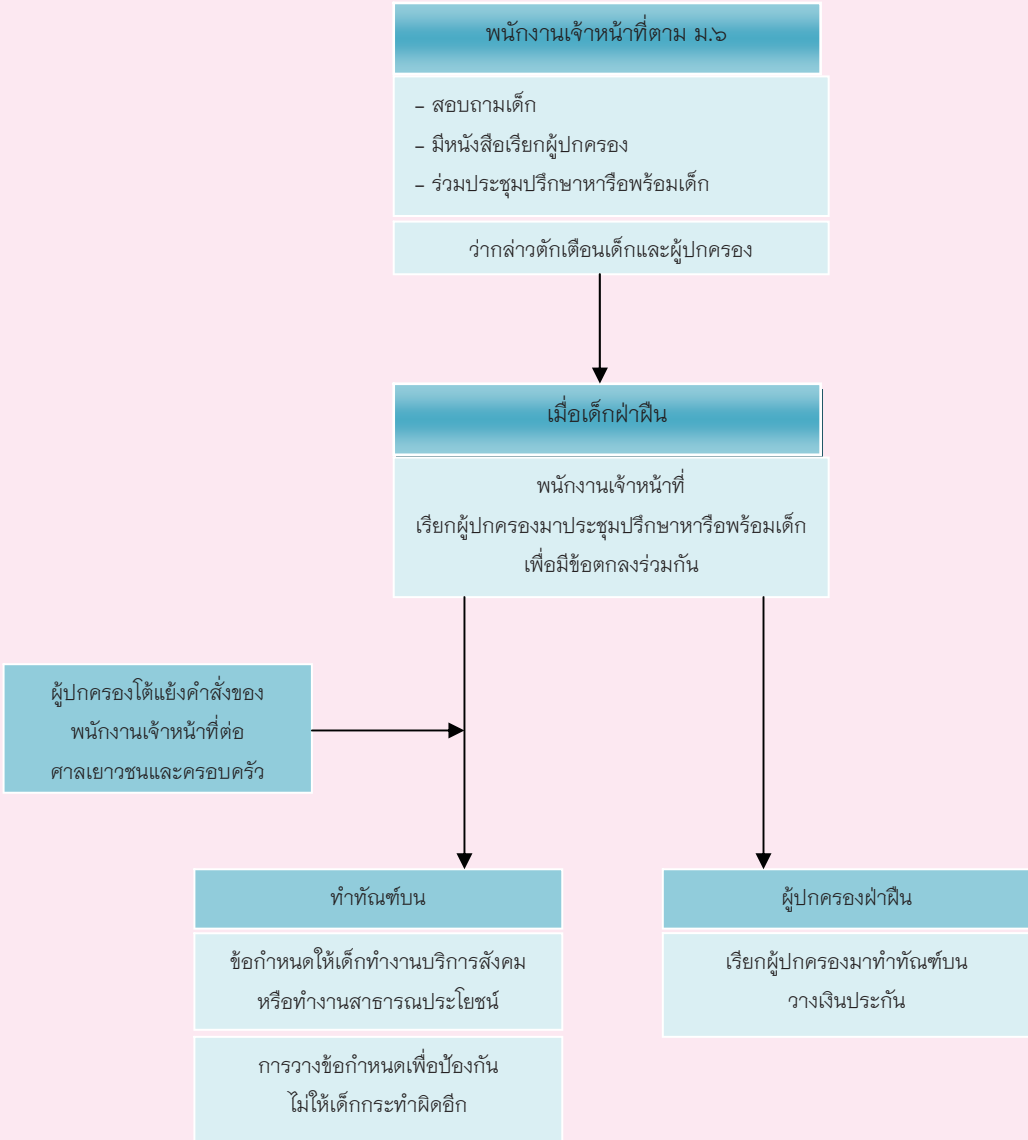
ลงชื่อ.....พนักงานเจ้าหน้าที่
(.....)

ลงชื่อ.....พยาน
(.....)

ลงชื่อ.....พยาน
(.....)

๓. เด็กที่พึงได้รับการส่งเสริมความประพฤติ

แผนผังการทำงานเพื่อช่วยเหลือเด็กที่พึงได้รับการส่งเสริมความประพฤติ

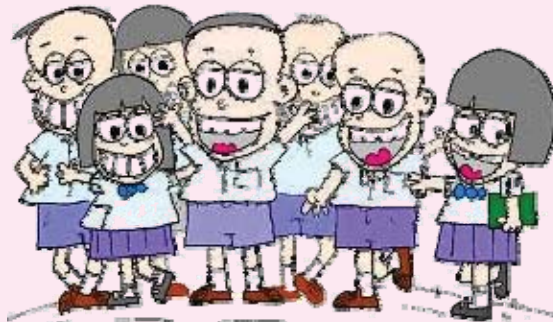

บทบาทของสถานศึกษาในการส่งเสริมความประพฤติเด็ก

๑. โรงเรียนและสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนว ให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม ความรับผิดชอบต่อสังคม และความปลอดภัยแก่นักเรียนและนักศึกษา ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง
๒. นักเรียนและนักศึกษาต้องประพฤติตนตามระเบียบของโรงเรียนหรือสถานศึกษาและตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

บทบาทของครู/อาจารย์ในการส่งเสริมความประพฤติเด็ก

๑. ให้การศึกษาเด็ก
๒. จัดสิ่งแวดล้อมด้านสังคมรอบ ๆ ตัวเด็ก
๓. ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในโรงเรียน
๔. การดูแลสุขภาพเด็กขณะอยู่โรงเรียน
๕. การให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน
๖. มีส่วนร่วมในการดูแลเด็กของผู้ปกครอง

**คณะกรรมการคุ้มครองเด็กมีอำนาจดำเนินการ
เพื่อส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา ดังต่อไปนี้**

- (๑) สอบถามครู อาจารย์ หรือหัวหน้าสถานศึกษา เกี่ยวกับความประพฤติ การศึกษา นิสัย และสติปัญญา ของนักเรียนหรือนักศึกษาที่ไม่ประพฤติตนตามระเบียบของโรงเรียนหรือสถานศึกษา และตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (๒) เรียกให้ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ หรือหัวหน้าสถานศึกษาที่นักเรียนหรือนักศึกษานั้นกำลังศึกษาอยู่ มารับตัวนักเรียนหรือนักศึกษา เพื่อว่ากล่าวอบรมสั่งสอนต่อไป
- (๓) ให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครองในเรื่องการอบรมและสั่งสอนนักเรียนหรือนักศึกษา
- (๔) เรียกผู้ปกครองมาว่ากล่าวตักเตือน หรือทำทัณฑ์บนว่าจะปกครองดูแลมิให้นักเรียนหรือนักศึกษาไม่ประพฤติตนตามระเบียบของโรงเรียนหรือสถานศึกษาและตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (๕) สอดส่องดูแลรวมทั้งรายงานต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลหรือแหล่งที่ชักจูงนักเรียนหรือนักศึกษาให้ประพฤติในทางมิชอบ
- (๖) ประสานงานกับผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ตำรวจ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่อื่นเพื่อดำเนินการ

การลงโทษเด็กตามระเบียบของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ในกรณีที่จำเป็นที่จะต้องใช้วิธีการลงโทษเด็กที่กระทำฝ่าฝืนระเบียบ วินัย ข้อบังคับให้ใช้วิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) ว่ากล่าวตักเตือน อบรมสั่งสอนเด็กให้กลับประพฤติตัวเป็นคนดี
- (๒) ตัดรางวัลหรือถอนสิทธิบางอย่าง เช่น งดการเล่น การบันเทิงพักผ่อนหย่อนใจในทางต่าง ๆ ห้ามชมการแสดงหรือออกเที่ยวนอกบริเวณ ทั้งนี้ ต้องให้เด็กได้มีการงานอย่างใดอย่างหนึ่งทำ หรือแยกเด็กให้อยู่ต่างหากจากเด็กอื่น แต่ห้ามแยกเด็กที่มีอายุต่ำกว่าสิบสองปี
- (๓) ให้เด็กทำกิจกรรม โดยจัดให้เด็กกระทำการใดๆ เพื่อบำเพ็ญประโยชน์ต่อตนเอง สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ สถานพัฒนาและฟื้นฟู ครอบครัวและสังคม
- (๔) ห้ามมิให้เจ้าของ ผู้ปกครองสวัสดิภาพ และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทำร้ายร่างกายหรือจิตใจ กักขังทอดทิ้งเด็กหรือลงโทษเด็กโดยวิธีรุนแรง
- (๕) ให้ผู้ปกครองสวัสดิภาพจัดทำสมุดรายงานการลงโทษเด็กขึ้นไว้ที่สำนักงานหรือสถานที่ที่จะตรวจดูได้ทุกโอกาส ตามแบบที่ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กำหนด
- (๖) การพิจารณาลงโทษเด็กจะด้วยความผิดประการใดก็ตาม ให้คำนึงถึงโทษตามความจำเป็น ความเหมาะสม และต้องพอสมควรแก่วัยของเด็ก แต่ทั้งนี้ จะลงโทษเด็กในการเลี้ยงดูของสถานรับเลี้ยงเด็กมิได้
- (๗) การลงโทษเด็กเพราะเหตุที่ลุแก่อิสระจริต หรือด้วยมูลเหตุจงใจประการอื่นหรือการลงโทษที่เกินสมควรแก่เหตุ นอกจากการอบรมสั่งสอน ให้ถือว่าเป็นการฝ่าฝืนระเบียบนี้

บทที่ ๕

บทบาทหน้าที่และเทคนิคการทำงานของทีมสหวิชาชีพ
และรายชื่อหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือเด็ก

บทที่ ๔

บทบาทหน้าที่และเทคนิคการทำงานของทีมสหวิชาชีพ และรายชื่อหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือเด็ก

๔.๑ บทบาทหน้าที่และเทคนิคการทำงานของทีมสหวิชาชีพ

๑) บุคลากรทางการแพทย์

แพทย์

หมายถึง แพทย์ที่มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือคุ้มครองเด็ก ได้แก่ แพทย์ทั่วไป แพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางสาขาต่างๆ ได้แก่ นิตแพทย์ สูตินารีแพทย์ กุมารแพทย์ ศัลยแพทย์ รังสีแพทย์ ศัลยแพทย์กระดูก

บทบาทหน้าที่

แพทย์มีบทบาทในการช่วยเหลือคุ้มครองเด็กในฐานะผู้ตรวจรักษาพยาบาล ในฐานะผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา เพื่อให้ความเห็นตามหลักวิชาการ โดยมีหน้าที่ คือ

๑. ประเมินสภาพความเจ็บป่วยของเด็กและสืบค้นความเสี่ยงต่อการเกิดการทารุณกรรมเด็ก ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ
๒. บำบัดรักษาเด็กที่ถูกทารุณกรรม
๓. จัดหาสถานที่ที่แยกเฉพาะส่วน เพื่อการดูแลรักษาอย่างใกล้ชิดและป้องกันการกระทำทารุณกรรม
๔. ติดตามดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง
๕. ประเมินความเสี่ยงและป้องกันการเกิดเหตุซ้ำซ้อนและภาวะแทรกซ้อน

พยาบาล/เจ้าหน้าที่สาธารณสุข

บทบาทหน้าที่

๑. คัดกรองด้านร่างกาย ให้การพยาบาลตามสภาพปัญหาของเด็ก
๒. ประเมินสภาพผู้ป่วยว่ามีภาวะวิกฤติด้านจิตใจหรือไม่ และให้การดูแลช่วยเหลือตามสภาพจิตใจ ส่งปรึกษาจิตแพทย์ในรายที่มีปัญหารุนแรง
๓. ประเมินความเสี่ยงต่อการถูกกระทำรุนแรงซ้ำ และให้การดูแลป้องกัน
๔. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและทีมสหวิชาชีพภายในและภายนอกโรงพยาบาลในการให้ความช่วยเหลือเด็ก แจ้งศูนย์ประสานเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กและสตรีให้รับทราบเพื่อดำเนินการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง (ในรายที่มีปัญหาซับซ้อน)
๕. เฝ้าระวังและป้องกันปัญหาในชุมชน

เทคนิคการทำงานของแพทย์/พยาบาล/เจ้าหน้าที่สาธารณสุข

๑. ต้องมีจิตใจในการดูแลรักษาเด็กที่ถูกทารุณกรรมอย่างเต็มใจ
๒. ดำเนินการอย่างทันทีที่ได้รับการปรึกษา ทุกวันและเวลา
๓. แพทย์ผู้เชี่ยวชาญทุกสาขา พยาบาล และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข พร้อมปฏิบัติงานทันที ณ ห้องตรวจที่จัดทำขึ้น โดยเฉพาะส่วน
๔. รับตัวเด็กเข้าดูแลรักษาในโรงพยาบาลในทุกรณี
๕. มีการบันทึกข้อมูลการตรวจรักษา เพื่อการรักษาและเป็นหลักฐานในทางคดี
๖. ให้ความช่วยเหลือด้านค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล เช่น การจัดตั้งกองทุน
๗. ให้การฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายและจิตใจ
๘. เตรียมเด็กเพื่อกลับคืนสู่สังคม
๙. ปฏิบัติงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพ เพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

ในโรงพยาบาลที่ไม่มีนักสังคมสงเคราะห์
ให้พยาบาลวิชาชีพทำหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือเด็กแทน

บทบาทหน้าที่

๑. ตรวจประเมินสภาพความเสียหายทางด้านจิตใจ
๒. บำบัดรักษาและฟื้นฟูทางจิตใจให้กับเด็กและครอบครัว

นักจิตวิทยา

บทบาทหน้าที่

๑. ตรวจทางด้านจิตวิทยา ได้แก่ สติปัญญา บุคลิกภาพ และปัญหาทางอารมณ์จิตใจ
๒. ให้การช่วยเหลือทางด้านจิตวิทยาเพื่อฟื้นฟูทางด้านอารมณ์จิตใจ และบุคลิกภาพ
๓. ประเมินสภาพผู้ป่วยว่ามีภาวะวิกฤติด้านจิตใจหรือไม่ และให้การดูแลช่วยเหลือตามสภาพจิตใจ
๔. ให้คำปรึกษา (Counseling) เพื่อเจาะเลือดตรวจหาเชื้อเอชไอวี (HIV) ในกลุ่มเสี่ยง หรือกรณีที่ได้เด็กหรือครอบครัวมีปัญหาทางด้านอารมณ์และจิตใจ
๕. ประเมินความเสี่ยงต่อการถูกระงับหรือทำร้ายซ้ำ และให้การดูแลป้องกัน
๖. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและทีมสหวิชาชีพภายในและภายนอกโรงพยาบาลในการให้ความช่วยเหลือ
๗. แจ้งคณะกรรมการศูนย์ช่วยเหลือเด็กที่ถูกระงับหรือทำร้าย

เทคนิคการบำบัดฟื้นฟูด้านจิตใจ

๑. สร้างสัมพันธภาพกับเด็กและครอบครัวเพื่อให้เด็กไว้วางใจและเชื่อมั่นว่าจะได้รับการปกป้องคุ้มครอง
๒. สืบถามและทำความเข้าใจปัญหา สืบถามความรุนแรงและผลกระทบด้านจิตใจที่เกิดกับเด็กและครอบครัว
๓. แก้ไขปัญหาและพิจารณาทางเลือก และเลือกเทคนิคการบำบัดฟื้นฟูทางจิตวิทยาที่เหมาะสมกับปัญหาด้านจิตใจหรืออาการของเด็ก เพื่อให้เด็กกลับสู่ภาวะปกติให้เร็วที่สุด เด็กบางรายที่มีอาการรุนแรง จิตแพทย์จะพิจารณาการให้ยาทางจิตเวชร่วมกับการทำจิตบำบัดเพื่อฟื้นฟูสภาพจิตใจ
๔. ช่วยให้เด็กลงมือปฏิบัติเพื่อฟื้นฟูจิตใจตนเอง การสนทนาพูดคุยกับเด็กเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอที่จะช่วยให้เด็กมีอาการดีขึ้น แต่หากเด็กและครอบครัวนำข้อเสนอแนะจากผู้รักษาไปปฏิบัติก็จะช่วยให้การบำบัดฟื้นฟูได้ผลเร็วขึ้น เช่น เด็กที่ซึมเศร้าและหมกมุ่นกับปัญหาของตนเอง หากได้ทำกิจกรรมกับสมาชิกในครอบครัวก็จะช่วยให้เด็กลดความวิตกกังวลและมีความสุขจากการร่วมกิจกรรม
๕. ติดตามผลการบำบัดฟื้นฟูเด็กมักทำหลายๆ ครั้ง โดยเฉพาะเด็กที่มีพื้นฐานด้านจิตใจที่อ่อนแอและถูกทารุณกรรมรุนแรงอย่างต่อเนื่อง จึงควรติดตามเด็กอย่างต่อเนื่อง

๒) บุคลากรทางสังคมสงเคราะห์

นักสังคมสงเคราะห์

บทบาทหน้าที่

๑. รวบรวมข้อเท็จจริงจากการสัมภาษณ์ สังเกต และจากเอกสารหลักฐานต่างๆ เกี่ยวกับการถูกระทำ ประวัติเด็ก บุคคล สภาพแวดล้อมทางครอบครัวและสังคมที่เกี่ยวข้องกับเด็ก
๒. นำข้อมูลที่ได้มาประเมินสถานะและความต้องการของเด็กและครอบครัว
๓. ประสานงานหรือร่วมประชุมกับหน่วยงาน หรือผู้ประกอบการวิชาชีพอื่น ทั้งภายในและภายนอกสถานสงเคราะห์ เพื่อร่วมค้นหาข้อเท็จจริง ประเมิน บำบัดฟื้นฟู ส่งต่อความรับผิดชอบพร้อมข้อมูลส่งคืนเด็กสู่สังคม ป้องกันและตรวจสอบ ติดตามเด็กอื่นที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแล
๔. ให้การสงเคราะห์แก่ครอบครัว เพื่อให้สามารถอุปการะเลี้ยงดูเด็กได้ตามมาตรฐานขั้นต่ำ
๕. ประสานงานกับองค์กรที่มีนักกฎหมายให้บริการเพื่อดำเนินการทางกฎหมายให้แก่เด็กทั้งการปกป้องคุ้มครอง และการดำเนินคดีต่อผู้กระทำ
๖. จัดกิจกรรมเพื่อสร้างทักษะทางสังคมทั้งรายบุคคลและกลุ่ม เพื่อการบำบัดฟื้นฟูเบื้องต้นให้แก่เด็กในความปกครองดูแล
๗. บันทึกข้อมูล รวมทั้งสรุปรวบรวมผลการดำเนินกิจกรรมที่ได้ทำให้กับเด็ก และครอบครัว
๘. จัดหาสถานที่ หรือบุคคลที่เหมาะสมที่จะให้ความช่วยเหลือหลังจากที่เด็กพ้นจากความปกครองดูแล
๙. ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ผู้ปกครองสวัสดิภาพมอบหมาย

เทคนิคการทำงาน

๑. เป็นผู้มีความรู้กว้างขวาง และมีวิสัยทัศน์กว้างไกล โดยเฉพาะทัศนคติที่เกี่ยวกับปัญหาต่างๆ เช่น การละเมิดสิทธิเด็ก
๒. ต้องเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และรักงานงานสังคมสงเคราะห์อย่างแท้จริง
๓. ควรเป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงานมากพอสมควร และมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจและสังคม
๔. มีความรู้พื้นฐานและทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ ได้แก่ ค่านิยม หลักการ วิธีการ และทฤษฎีทางสังคมสงเคราะห์ รวมทั้งทักษะที่สำคัญ เช่น ทักษะการสัมภาษณ์ ทักษะการช่วยเหลือ ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ เป็นต้น และควรผ่านการอบรมการช่วยเหลือในภาวะวิกฤต (Crisis Intervention) และการสัมภาษณ์ในลักษณะ Helping interview
๕. มีความอดทน และติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

องค์กรเอกชน ครู หรือผู้นำชุมชน

บทบาทหน้าที่

๑. ติดต่อกับตัวเด็ก สร้างความไว้วางใจเพื่อให้ได้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการละเมิดต่อเด็กเพิ่มขึ้น
๒. ติดต่อกับผู้ที่คาดว่าจะให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการช่วยเหลือเด็ก เช่น ผู้ปกครอง ญาติ ผู้นำชุมชน ครู หรือเพื่อนของเด็ก ตามความเหมาะสม
๓. ประสานงานไปยังสำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัด/อำเภอ หรืองานสังคมสงเคราะห์ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

บ้านพักเด็กและครอบครัว

บทบาทหน้าที่

๑. สืบค้นประวัติเด็ก ครอบครัว ชุมชน โดยการเยี่ยมบ้าน สัมภาษณ์ใช้วิธีการทางสังคมสงเคราะห์ในการทำงาน หากไปดูข้อเท็จจริงแล้วเห็นว่า ถ้าส่งเด็กกลับไปอยู่กับครอบครัวแล้วเด็กไม่ปลอดภัย เนื่องจากพ่อแม่เป็นผู้กระทำหรือระบบสังคมไม่พร้อมที่จะดูแลเด็ก หรือเด็กไม่สามารถภูมิใจในตัวเองได้ ดังนั้น จะต้องชะลอการส่งเด็กกลับบ้าน
๒. ให้คำปรึกษาแก่เด็ก
๓. จัดกิจกรรมในบ้าน เช่น การสนทนา การพัฒนาทางด้านอารมณ์ จิตใจ การจัดระบบในบ้านพัก เช่น เครื่องใช้ในบ้านพักที่เหมาะสมต้องไม่เป็นอาวุธเพื่อเป็นเครื่องมือทำร้ายตนเองหรือทำร้ายตนเองของเด็ก
๔. จัดกลุ่ม เช่น ศิลปะบำบัด การส่งเสริมอาชีพ
๕. จัดการประชุมรายการณของทีมนสหวิชาชีพ เฉพาะกรณีเด็กที่มีปัญหาในบ้านพัก เพื่อประเมินเด็กร่วมกันถึงสาเหตุของการกระทำ และวางแผนในการบำบัดฟื้นฟูเด็กต่อไป
๖. แลกเปลี่ยนการทำงานระหว่างบ้านพักด้วยกัน นำประเด็นของแต่ละบ้านพักมาหารือและหาข้อสรุปร่วมกัน
๗. จัดห้องสัมภาษณ์ การสืบพยานเด็กที่เหมาะสม เป็นสัดส่วน และมีอุปกรณ์ที่เอื้อต่อการทำงาน
๘. คืนเด็กสู่สังคม โดยก่อนคืนต้องประเมินครอบครัวเด็ก หรือครอบครัวอุปถัมภ์ การรับบุตรบุญธรรม

๓) บุคลากรทางกฎหมาย

ตำรวจ

บทบาทหน้าที่

๑. รวบรวมพยานบุคคล พยานวัตถุ เช่น เสื้อผ้าของเด็กที่สวมใส่ในขณะที่ถูกระทำ คราบเลือด คราบอสุจิ เส้นผม เส้นขนภายใน ๒๔ ชั่วโมง หรือโดยเร็วที่สุด หลังจากทราบเหตุการณ์ หากทำได้ ควรถ่ายภาพ ร่องรอยการถูกทำร้าย บาดแผล ไว้เป็นหลักฐาน
๒. ชี้แจงให้ผู้ปกครองเข้าใจเบื้องต้นก่อนที่จะมีการพาเด็กไปตรวจร่างกาย เพื่อประกอบ พิจารณาคดีที่โรงพยาบาล และแนะนำว่าไม่ควรชำระล้างร่างกายของเด็กก่อนตรวจ เพราะ จะเป็นการทำลายหลักฐาน
๓. ในอำเภออื่นนอกจากอำเภอเมือง ถ้าสามารถนำส่งที่โรงพยาบาลจังหวัดได้ก็ให้นำส่ง แต่ถ้า ไม่สามารถนำส่งได้ให้ส่งเด็กไปตรวจ ณ โรงพยาบาลประจำอำเภอ หรือในกรณีที่ โรงพยาบาลอำเภอไม่สามารถทำการตรวจได้ ให้พนักงานสอบสวนหรือร้อยเวรขอความ ร่วมมือกับโรงพยาบาลให้เก็บสิ่งส่งตรวจ เพื่อส่งไปตรวจที่โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ โดยประสานงานกับงานสังคมสงเคราะห์ผู้ปวยนอกของโรงพยาบาลหรือ ศูนย์วิทยาศาสตร์ การแพทย์
๔. ประสานงานไปยังศูนย์ประสานงานเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กและสตรีจังหวัดเชียงใหม่เป็นการด่วน

เทคนิคการทำงาน

๑. เจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยเฉพาะพนักงานสอบสวนควรคำนึงถึงสภาพจิตใจของเด็กเป็นสำคัญ และควรปฏิบัติต่อเด็กและผู้ปกครองอย่างนุ่มนวลทั้งท่าทีและวาจา มีความสงบและมั่นคงฯ ไม่แสดงท่าทีตำหนิและวิจารณ์ หรือตัดสินว่าใครผิดใครถูก
๒. ในการสอบปากคำเด็ก ควรมีสถานที่เฉพาะซึ่งมีความเป็นส่วนตัว เพื่อเป็นการรักษาความลับ ของเด็ก และมีบรรยากาศที่อบอุ่น ปลอดภัย น่าไว้วางใจ ไม่ให้เป็นการทารุณจิตใจเด็ก ซ้ำซ้อน ถ้าเป็นไปได้ ควรประสานงานให้นักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยามาร่วม สอบปากคำเด็กด้วย

ทนายความ/อัยการ

บทบาทหน้าที่

ให้ความเห็นหรือดำเนินการช่วยเหลือทางกฎหมายทั้งในศาลหรือนอกศาลต่อประเด็น ข้อพิพาทใด ๆ ที่เกิดขึ้นในกระบวนการช่วยเหลือคุ้มครองเด็ก และหรือกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๔.๒ รายชื่อหน่วยงานในจังหวัดเชียงใหม่ที่ให้ความช่วยเหลือเด็ก

ชื่อหน่วยงาน	ขอขบทำงาน	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
๑. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่	การสงเคราะห์ ปรระสานงานช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส และพัฒนาคุณภาพชีวิต สังคม จิตใจ และทุนการศึกษา	ศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๐๐	โทรศัพท์ ๐ ๕๓๓๕ ๙/๐๔๔ ๐ ๕๓๒๑ ๖๑๙/๑
๒. ศูนย์ประสานงานเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กและสตรีจังหวัดเชียงใหม่	● ประสานงานระหว่างภาคีรัฐและภาคเอกชนเพื่อรับแจ้งเหตุช่วยเหลือ คุ่มครอง บำบัด ฟื้นฟู การคืนสู่สังคมให้กับเด็กและสตรี หรือเหยื่อการกระทำรุนแรงและเหยื่อการค้ามนุษย์ ปรระสานงานเพื่อบังคับใช้กฎหมายกับผู้กระทำผิดความผิดกับเด็กและสตรี ● เป็นศูนย์กลางการทำงานร่วมแบบสหวิชาชีพเพื่อประเมินสภาวะและหาแนวทางและมาตรฐานในการแก้ปัญหาเด็กและสตรี ศูนย์ข้อมูล ประเมินผล การรายงานเกี่ยวกับการคุ้มครองช่วยเหลือบำบัด ฟื้นฟูเด็กและสตรี และคืนสู่สังคม	ศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ ชั้น ๔ ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๐๐	โทรศัพท์ ๐ ๕๓๑๑ ๒๖๔๓-๔
๓. บ้านพักเด็กและครอบครัว (บ้านพึงใจ)	● บ้านพักชั่วคราวสำหรับเด็กและครอบครัวที่ประสบปัญหาเดือดร้อน ● ศูนย์แจ้งข่าวสาร ให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาแก่เด็กและครอบครัวในกรณีเร่งด่วน ● เป็นศูนย์ปรระสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการช่วยเหลือเด็กและครอบครัว	เลขที่ ๖๓/๔ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๔๐	โทรศัพท์ ๐ ๕๓๒๑ ๖๔๕๙

ชื่อหน่วยงาน	ขอบข่ายงาน	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
๔. สถาบันราชชนดิรินทร์ ภาคเหนือ	ประเมินพัฒนาการ และสภาวะด้านร่างกายและจิตใจ หาแนวทางและมาตรฐานในการแก้ปัญหาในการ ช่วยเหลือบำบัด พื้นฟูเด็ก	ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัด เชียงใหม่ ๕๐๑๔๐	โทรศัพท์ ๐ ๕๓๔๙๙ ๐๒๓๔๔-๔๐
๕. งานสังคมสงเคราะห์ โรงพยาบาลมหาสารคาม เชียงใหม่	ประสานงานเพื่อรับแจ้งเหตุช่วยเหลือให้คำปรึกษา คุ้มครองบำบัดฟื้นฟูให้กับเด็กและสตรีที่ถูกทารุณ กรรม	โรงพยาบาลมหาสารคามศรีเชียงใหม่ ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๐๐	โทรศัพท์ ๐ ๕๓๙๙๔ ๕๖๖๙
๖. สำนักงานเพื่อคุ้มครองสิทธิ ด้านกฎหมายแก่ประชาชน (สศช.)สำนักงานอัยการ จังหวัดเชียงใหม่	ให้คำปรึกษาด้านกฎหมายเพื่อช่วยเหลือเด็กและสตรี	สำนักงานอัยการจังหวัดเชียงใหม่ ศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๐๐	โทรศัพท์ ๐ ๕๓๒๒ ๑๐๑๔ ๐ ๕๓๒๑ ๑๓๙๔
๗. สำนักงานตำรวจภูธร ภาค ๕	• รับแจ้งเหตุการณกระทำความผิดของเด็ก บังคับใช้ กฎหมายกับผู้กระทำผิดกับเด็กและสตรี • ให้ความคุ้มครองทางสังคมแก่เด็ก เยาวชนและสตรี โดยการสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิด สอบสวน รวบรวม พยานหลักฐานดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด ตลอดจน ให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา และคำแนะนำใน การป้องกันตนเองจากการกระทำผิดทุกรูปแบบที่ อาจเกิดขึ้น	สำนักงานตำรวจภูธรภาค ๕ ถนนพหลโยธิน ตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๐๐๐	โทรศัพท์ ๐ ๕๓๑๔ ๐๐๑๐ โทรสาร ๐ ๕๓๒๔ ๗๑๔๐
๘. สมาคมวางแผนครอบครัว แห่งประเทศไทย	ส่งเสริมความรู้ พัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนด้าน อนามัยเจริญพันธุ์	เลขที่ ๒๐๐/๓ ถนนราษฎร์บำรุง ตำบลวัด เกต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๐๐๐	โทรศัพท์ ๐ ๕๓๒๔ ๙๔๐๖ ๐ ๕๓๒๔ ๖๓๔๗

ชื่อหน่วยงาน	ขอบข่ายงาน	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
๙. สมาคม วาย เอ็ม ซี เอ เชียงใหม่	ส่งเสริมความรู้ พัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน	เลขที่ ๑๑ ถนนเสริมสุข ตำบลเม็งราย รัศมี อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๐๐๐	โทรศัพท์ ๐ ๕๓๒๑ ๑๔๑๙-๒๐ ๐ ๕๓๒๑ ๕๒๕๓
๑๐. สถานสงเคราะห์เด็กบ้าน เวียงพิงค์	สถานสงเคราะห์ บ้านพักสำหรับเด็กด้อยโอกาส	เลขที่ ๖๓/๔ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๔๐	โทรศัพท์ ๐ ๕๓๒๑ ๑๔๙๗/๗ ๐ ๕๓๒๒ ๐๘๐๒
๑๑. สถานสงเคราะห์บ้าน เด็กชายเชียงใหม่	สถานสงเคราะห์เด็กชาย	เลขที่ ๖๓/๔ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๔๐	โทรศัพท์ ๐ ๕๓๒๑ ๑๔๙๗/๗ ๐ ๕๓๒๒ ๐๘๐๒
๑๒. มูลนิธิรักไทย เชียงใหม่	- ส่งเสริมความรู้ พัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนด้าน สิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ สิทธิเด็ก - รับแจ้งเหตุ ให้คำปรึกษา คัดกรองให้กับเด็กและ สตรีที่ถูกละเมิด โดยประสานส่งต่อเครือข่ายที่ เกี่ยวข้อง - จัดกิจกรรมให้กับเด็กเพื่อลดผลกระทบของปัญหา - สร้างเครือข่าย กลไกการทำงานในชุมชน พัฒนา ศักยภาพองค์กรเครือข่ายความรู้ เทคนิค ทาง วิชาการที่เกี่ยวข้องในกระบวนการคุ้มครองเด็กใน ชุมชน	เลขที่ ๑๑๓/๙ หมู่ ๔ ตำบลท่าศาลา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๐๐๐	โทรศัพท์ ๐ ๕๓๓๐ ๘๘๖๙ ๐ ๕๓๒๔ ๖๗๘๒ ต่อ ๐ (โครงการด้านสุขภาพ)
๑๓. มูลนิธิเกื้ออรุณ	ประสานงานเพื่อรับแจ้งเหตุช่วยเหลือเด็ก บ้านพักเด็ก ชั่วคราว	เลขที่ ๑๔๐/๒๐๔ หมู่ที่ ๓ หมู่บ้านโชดนา นิเวศน์ ๒ ซอย ๖ ตำบลช้างเผือก อำเภอ เมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๐๐	โทรศัพท์ ๐ ๕๓๒๖ ๓๐๖๕ ๐ ๕๓๔๐ ๘๔๒๔
๑๔. สถานพินิจความจำจังหวัด เชียงใหม่			

ชื่อหน่วยงาน	ขอบข่ายงาน	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
๑๕. TRAFFCORD	• ประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนให้เกิดการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ • การช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในการส่งเคราะห์ด้านกฎหมาย • พัฒนาศักยภาพองค์กรเครือข่าย ความรู้ เทคนิคทางวิชาการที่เกี่ยวข้องในกระบวนการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์	ศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ ชั้น ๕ ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๐๐	โทรศัพท์ ๐ ๕๓๑๑ ๒๖๔๒-๔
๑๖. สะครชุมชน	ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิเด็ก การปกป้องคุ้มครองเด็ก การค้ามนุษย์ผ่านสื่อละคร	เลขที่ ๓๐/๑ ถนนราชพฤกษ์ ตำบล ช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๐๐๐	โทรศัพท์ ๐ ๕๓๔๐ ๔๔๔๒
๑๗. มูลนิธิศุภนิมิต	จัดกระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ความช่วยเหลือผู้ยากไร้ ด้อยโอกาสในสังคม และผู้ที่ด้อยชีวิตในภวैयाกลำบาก โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเด็ก ครอบครัวชุมชน และผู้ประสบภัยพิบัติต่างๆ	เลขที่ ๓๑๐ หมู่ ๗ บ้านดำนกใหม่ ถนน เชียงใหม่-หางดง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๐๐	โทรศัพท์ ๐ ๕๓๔๐ ๕๑๓๐ โทรสาร ๐ ๕๓๔๐ ๕๑๓๐ ต่อ ๑๕
๑๘. มูลนิธิศุภนิมิต	• เรียกร้องและปลูกจิตสำนึกของสังคมโดยเฉพาะคริสตจักร ให้ตระหนักถึงความสำคัญของเด็ก และการเอาใจใส่ดูแลเด็กด้อยโอกาส • เชิญชวนและเปิดโอกาสให้คริสตจักรและชุมชนเข้ามาจับบทบาทในการช่วยเหลือเด็กมากขึ้น • สร้างเครือข่ายกับองค์กรหรือหน่วยงานอื่น ๆ • ให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ในเรื่องการเป็นปากเป็นเสียงแก่เด็ก	เลขที่ ๕๓/๗ ถนนทุ่งโฮเต็ล ซอย ๓ ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ ๕๐๐๐๐	โทรศัพท์ ๐ ๕๓๒๖ ๖๔๒๖-๙ โทรสาร ๐ ๕๓๒๔ ๐๔๔๒

ชื่อหน่วยงาน	ขอบข่ายงาน	ที่อยู่	เบอร์ติดต่อ
๑๙. องค์การยูนิเซฟ นานาชาติ (IJM)	- ทำงานด้านการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กที่ถูกละเมิดทางเพศ - ให้ความช่วยเหลือคนไร้สถานะให้ได้รับสถานะ - ให้ความรู้ด้านสิทธิ และคนไร้สถานะ	ต. ปณ. ๑๑๒ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๐๐๐	โทรศัพท์ ๐ ๕๓๓๙ ๖๖๖๗
๒๐. มูลนิธิไซเอนเตอร์เนชั่นแนล (ZOE)	- ทำงานเพื่อช่วยเหลือเด็กกำพร้า เด็กเร่ร่อน เด็กที่ถูกทำร้าย เด็กที่ไร้ผู้ปกครอง เด็กที่เสี่ยงหรือตกอยู่ในภาวะการคุ้มครอง - ลงพื้นที่และเยี่ยมเยียนเด็กและครอบครัว	ต. ปณ. ๒๔ อำเภอคลองสะแกด จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๒๐	โทรศัพท์ ๐ ๕๓๓๑ ๓๖๒๒ โทรสาร ๐ ๕๓๓๑ ๓๖๒๓

๔.๓ รายชื่อหน่วยงานส่วนท้องถิ่นในแต่ละอำเภอ

๑. หน่วยงานฝ่ายปกครอง

อำเภอ	ที่อยู่	โทรศัพท์	โทรสาร
เมืองเชียงใหม่	ที่ว่าการอำเภอเมืองเชียงใหม่ ถนนอินทวิโรต ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๐๐๕	๐-๕๓๒๒-๑๐๑๖ ๐-๕๓๒๑-๓๖๖๓	๐-๕๓๒๒-๑๐๑๖ ต่อ ๔
สารภี	ที่ว่าการอำเภอสารภี ๕๒/๒ ถนนเชียงใหม่-ลำพูน หมู่ ๓ ตำบล ยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๔๐	๐-๕๓๓๒-๓๔๕๖	๐-๕๓๓๒-๑๒๕๓
สันทราย	๕ หมู่ ๕ ตำบลสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัด เชียงใหม่ ๕๐๒๑๐	๐-๕๓๔๙-๒๐๐๖ ๐-๕๓๔๙-๒๐๐๙	๐-๕๓๔๙-๒๐๐๖ ๐-๕๓๔๙-๒๐๐๙
ดอยสะเก็ด	ที่ว่าการอำเภอดอยสะเก็ด ๑๓๐ หมู่ ๓ ถนนดอยสะเก็ด-ปอ สร้าง ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๐๐	๐-๕๓๔๙-๕๓/๘๑	๐-๕๓๔๙-๕๓/๘๓
สันกำแพง	ที่ว่าการอำเภอสันกำแพง ๒๕ หมู่ ๖ ตำบลสันกำแพง อำเภอ สันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๓๐	๐-๕๓๓๙-๔๒๑๓/ ๑๑๑๓/	๐-๕๓๓๓-๒๔๑๒ ต่อ ๑๑๑๓/
แมริม	ที่ว่าการอำเภอแมริม ๙๗/ หมู่ ๑ ถนนเชียงใหม่-ฝาง อำเภอแม ริม จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๔๐	๐-๕๓๒๙-๓/๒๐๑	๐-๕๓๒๙-๓/๒๐๑
แม่แตง	ที่ว่าการอำเภอแม่แตง ถนนเชียงใหม่-ฝาง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๕๐	๐-๕๓๔๙-๑๓๑๑	๐-๕๓๔๙-๑๓๒๒
สะเมิง	ที่ว่าการอำเภอสะเมิง ตำบลสะเมิงใต้ อำเภอสะเมิง จังหวัด เชียงใหม่ ๕๐๒๕๐	๐-๕๓๔๘-๓/๑๑๕	๐-๕๓๔๘-๓/๑๑๕
พร้าว	ที่ว่าการอำเภอพร้าว ถนนรอบเวียงด้านใต้ หมู่ ๔ ตำบลเวียง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๙๐	๐-๕๓๔๙-๕๓๐๑	๐-๕๓๔๙-๕๓๐๑
เชียงดาว	ที่ว่าการอำเภอเชียงดาว หมู่ ๖ ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๓๐	๐-๕๓๔๕-๕๑๓๖	๐-๕๓๔๕-๕๑๓๖
ฝาง	ที่ว่าการอำเภอฝาง ๒๙๐ หมู่ ๕ ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๑๐	๐-๕๓๔๕-๒๐๑๕ ต่อ ๒๑	๐-๕๓๔๕-๒๐๑๕ ต่อ ๒๑
แม่สาย	ที่ว่าการอำเภอแม่สาย ๕๕ หมู่ ๔ ถนนฝาง-ท่าตอน ตำบลแม่ สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๔๐	๐-๕๓๔๕-๖๓๖๘ ๐-๕๓๔๕-๙๐๑๒	๐-๕๓๔๕-๖๓๖๘ ๐-๕๓๔๕-๙๐๑๒
หางดง	ที่ว่าการอำเภอหางดง ๑๔๑ หมู่ ๓ ถนนเชียงใหม่-ฮอด ตำบล หางดง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๓๐	๐-๕๓๔๔-๑๙๓/๕ ๐-๕๓๔๔-๑๙๓๖	๐-๕๓๔๔-๑๙๓/๕ ๐-๕๓๔๔-๑๙๓๖

อำเภอ	ที่อยู่	โทรศัพท์	โทรสาร
สันป่าตอง	ที่ว่าการอำเภอสันป่าตอง ๔๒๘ หมู่ ๑๐ ถนนเชียงใหม่-ฮอด ตำบลยุหว่า อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๒๐	๐-๕๓๓๑-๑๒๕๘	๐-๕๓๓๑-๑๒๕๘ ต่ข ๑๑
จอมทอง	ที่ว่าการอำเภอจอมทอง ถนนเชียงใหม่-ฮอด อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๖๐	๐-๕๓๓๔-๑๑๗/๗	๐-๕๓๓๔-๑๑๗/๗ ต่ข ๑๑
ฮอด	ที่ว่าการอำเภอฮอด หมู่ ๙ ถนนเชียงใหม่-ฮอด ตำบลหางดง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๔๐	๐-๕๓๔๖-๖๑๑๑	๐-๕๓๔๖-๖๑๑๑
แม่แจ่ม	ที่ว่าการอำเภอแม่แจ่ม ๕๔ หมู่ ๔ ถนนสุตสนธิ ตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๓๐	๐-๕๓๔๘-๕๑๑๑	๐-๕๓๔๘-๕๑๑๑
อมก๋อย	ที่ว่าการอำเภออมก๋อย ๙๐๐ หมู่ ๑ ถนนเจริญทัศน์ ตำบลอม ก๋อย อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๑๐	๐-๕๓๔๖-๗/๐๖๐	๐-๕๓๔๖-๗/๐๖๐
ดอยเต่า	ที่ว่าการอำเภอดอยเต่า ถนนแม่ตื่น-ฮอด อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๖๐	๐-๕๓๔๖-๙/๐๖๖	๐-๕๓๔๖-๙/๐๖๖
เวียงแหง	ที่ว่าการอำเภอเวียงแหง ๓๓๓ หมู่ ๓ ถนนเมืองงาย-เปียง หลวง ตำบลเมืองแหง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๕๐	๐-๕๓๔๗/๗/๐๖๑	๐-๕๓๔๗/๗/๐๖๑
ไชยปราการ	ที่ว่าการอำเภอไชยปราการ ๗/๑๗ หมู่ ๒ ถนนโชตนา อำเภอ ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๒๐	๐-๕๓๔๕-๗/๐๒๙	๐-๕๓๔๕-๗/๐๒๙
แม่วาง	ที่ว่าการอำเภอแม่วาง ๑๘๕ หมู่ ๑ ถนนสันป่าตอง-แม่วิน ตำบลบ้านกาด อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๖๐	๐-๕๓๓๖-๓๑๗๖	๐-๕๓๓๖-๓๑๗๖ ต่ข ๑๖
แม่ออน	ที่ทำการปกครองอำเภอแม่ออน ๑๓๕ หมู่ ๙ ตำบลอนกลาง อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๓๐	๐-๕๓๔๕-๙/๕๕๑	๐-๕๓๔๕-๙/๕๕๑
ดอยหล่อ	ที่ว่าการอำเภอดอยหล่อ ถนนเชียงใหม่-ฮอด อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๖๐	๐-๕๓๓๖-๙/๕๗/๓	๐-๕๓๓๖-๙/๕๗/๓
กัลยาณิวัฒนา	ที่ว่าการอำเภอกัลยาณิวัฒนา ถนนบ้านจันทร์-ปาย อำเภอ กัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ๕๘๑๓๐	๐-๕๓๓๑-๗๖๑๓	๐-๕๓๓๑-๗๖๑๓

๒. หน่วยงานตามกฎหมาย

หน่วยงาน	ที่อยู่	โทรศัพท์	โทรสาร
สภ.เมืองเชียงใหม่	๑๖๙ ถนนราชดำเนิน ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๐๐	๐-๕๓๒๓๗-๓๗๔๕๔ ๐-๕๓๔๘๑-๔๓๑๓-๔	๐-๕๓๒๓๗-๓๗๑๙๑
สภ.สารภี	๔๖ หมู่ ๓ ตำบลยางเนิง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๔๐	๐-๕๓๓๒๒-๒๙๙๕-๖	๐-๕๓๓๒๒-๑๑๙๐
สภ.หางดง	หมู่ ๓ ถนนเชียงใหม่-ฮอด ตำบลหางดง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๓๐	๐-๕๓๔๔-๑๘๐๐-๓	๐-๕๓๔๔-๑๘๐๒
สภ.สันป่าตอง	๔๒๒ หมู่ ๑๐ ตำบลยุหว่า อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๒๐	๐-๕๓๑๑-๑๑๒๒	๐-๕๓๑๑-๑๑๒๓
สภ.แมริม	สถานีตำรวจภูธรอำเภอแมริม ตำบลริมใต้ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๘๐	๐-๕๓๒๙-๘๒๐๓/	๐-๕๓๒๙-๓๗๐๔๐
สภ.สันทราย	สถานีตำรวจภูธร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๑๐	๐-๕๓๔๙-๑๘๖๖	๐-๕๓๔๙-๑๙๔๙
สภ.ดอยสะเก็ด	๑๓/๘ หมู่ ๑ ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๒๐	๐-๕๓๘๖-๕๓/๒๔	๐-๕๓๔๙-๕๔๙๑
สภ.สันกำแพง	๒๔/๒ หมู่ ๖ ตำบลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๓๐	๐-๕๓๓๓-๑๘๙๖	๐-๕๓๓๓-๒๔๕๒
สภ.แม่แตง	อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๕๐	๐-๕๓๔๓-๑๓๑๙	๐-๕๓๔๓-๑๓๑๓/
สภ.พร้าว	๑๑๐ หมู่ ๔ ตำบลเวียง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่	๐-๕๓๔๓-๕๓๐๙	๐-๕๓๔๓-๕๓๑๒
สภ.ฝาง	๕๕๑ หมู่ ๓ ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๑๐	๐-๕๓๔๕-๒๐๐๑	๐-๕๓๔๕-๑๑๔๘
สภ.แม่อาว	๑๙๓ หมู่ ๔ ตำบลแม่อาว อำเภอแม่อาว จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๔๐๕	๐-๕๓๔๕-๙๐๓๑	๐-๕๓๔๕-๙๐๓๒
สภ.เชียงดาว	๑๐๐ หมู่ ๖ ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๓/๐	๐-๕๓๔๕-๕๐๘๐ ๐-๕๓๔๕-๕๐๘๒-๓	๐-๕๓๔๕-๕๐๘๑
สภ.เวียงแหง	ตำบลเมืองแหง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่	๐-๕๓๔๓-๓๗๐๖๖	๐-๕๓๔๓-๓๗๐๖๖
สภ.ไชยปราการ	หมู่ ๒ ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๒๐	๐-๕๓๔๕-๓๗๐๑๑	๐-๕๓๔๕-๓๗๑๒๐
สภ.ฮอด	๒๖ หมู่ ๙ ตำบลหางดง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๔๐	๐-๕๓๔๖-๑๑๐๔	๐-๕๓๔๖-๑๑๐๑

หน่วยงาน	ที่อยู่	โทรศัพท์	โทรสาร
สภ.แม่แจ่ม	๕๕ หมู่ ๔ ตำบลช้างเค็ม อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๓๐	๐-๕๓๔๘-๕๑๒๖	๐-๕๓๔๘-๕๑๑๐
สภ.จอมทอง	๑๖๔ หมู่ ๔ ถนนเชียงใหม่-ฮอด ตำบลบ้านหลวง อำเภอ จอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๖๐	๐-๕๓๔๑-๑๑๙๕	๐-๕๓๔๑-๑๑๙๔
สภ.ดอยเต่า	๑๕๖ หมู่ ๓ ตำบลท่าเตือ อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๖๐	๐-๕๓๔๖-๙๐๕๘	๐-๕๓๔๖-๙๑๑๓
สภ.อมก๋อย	๒๔๓ หมู่ ๑ ถนนเจริญทัศน์ อำเภอมก๋อย จังหวัด เชียงใหม่ ๕๐๓๑๐	๐-๕๓๔๖-๓/๑๑๓/	๐-๕๓๔๖-๓/๑๑๖
สภ.สะเมิง	สถานีตำรวจภูธรอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่	๐-๕๓๔๓-๑๕๕๓	๐-๕๓๔๘-๓/๐๙๐
สภ.แม่วาง	๑๘๔ หมู่ ๑ ตำบลบ้านกาด อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๖๐	๐-๕๓๙๒-๘๐๒๘-๓๐	๐-๕๓๙๒-๘๐๓๐
สภ.ดอยหล่อ	๒๐๐ หมู่ ๕ ตำบลดอยหล่อ อำเภอดอยหล่อ จังหวัด เชียงใหม่ ๕๐๑๖๐	๐-๕๓๓๖-๙๕๖๓/	๐-๕๓๓๖-๙๕๖๖
สภ.แม่ฮอน	๑๓๖ หมู่ ๙ ตำบลฮอนกลาง อำเภอแม่ฮอน จังหวัด เชียงใหม่ ๕๐๑๓๐	๐-๕๓๘๕-๙๔๕๒-๓	๐-๕๓๘๕-๙๔๕๒
สภ.แม่ปิง (อำเภอเมือง)	๑๙๑ หมู่ ๓ ตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๐๐๐	๐-๕๓๑๔-๐๒๒๕-๖	๐-๕๓๑๔-๐๒๒๓
สภ.ภูพิงคราชนิเวศน์ (อำเภอเมือง)	๑๙๓ ถนนห้วยแก้ว ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ ๕๐๓๐๐	๐-๕๓๒๑-๙๒๒๖-๓๐	๐-๕๓๒๑-๙๒๓๐
สภ.ช้างเผือก (อำเภอเมือง)	๑๙๙ หมู่ ๒ ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๐๐	๐-๕๓๒๑-๓/๙๙๕	๐-๕๓๒๑-๘๔๔๓
สภ.โหล่งขอด (อำเภอพร้าว)	๙๓ หมู่ ๔ ตำบลแม่ปิง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๙๐	๐-๕๓๒๒-๙๓/๓๒	๐-๕๓๒๕-๓/๓๔๓
สภ.แม่แฝก (อำเภอสันทราย)	๑๔๓ หมู่ ๑๔ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัด เชียงใหม่ ๕๐๒๑๐	๐-๕๓๘๔-๘๖๐๔-๕	๐-๕๓๘๔-๘๖๐๕
สภ.ป่าแป๋ (อำเภอแม่แตง)	๑๓๘ หมู่ ๔ ตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๘๐	๐-๕๓๓๑-๓/๔๕๖	๐-๕๓๓๑-๓/๔๕๖
สภ.หนองตอง (อำเภอหางดง)	๒๔๒ หมู่ ๒ ตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัด เชียงใหม่ ๕๐๓๔๐	๐-๕๓๔๖-๔๒๕๕	๐-๕๓๔๖-๔๒๑๔
สภ.นาหวาย (อำเภอเชียงดาว)	๑๓/๑ หมู่ ๓ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัด เชียงใหม่ ๕๐๑๓๐	๐-๕๓๒๑-๐๕๕๕	๐-๕๓๒๖-๑๔๔๙

หน่วยงาน	ที่อยู่	โทรศัพท์	โทรสาร
สภ.แม่กา (อำเภอคอยเต่า)	หมู่ ๓ ตำบลแม่สา อำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๖๐	๐-๕๓๓๖-๖๒๐๔	๐-๕๓๓๖-๖๒๐๔
สภ.แม่โป่ง (อำเภอคอยสะแก)	๖ หมู่ ๖ ตำบลแม่โป่ง อำเภอคอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๒๐	๐-๕๓๔๔-๐๗/๓๑	๐-๕๓๔๔-๐๗/๓๑
สภ.แม่ตื่น (อำเภออมก๋อย)	๑๒๖ หมู่ ๑ ตำบลแม่ตื่น อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๑๐	๐-๕๓๙๐-๓๙๖๓	๐-๕๓๙๐-๓๙๖๓
สภ.บ่อหลวง (อำเภอฮอด)	ถนนเชียงใหม่-แม่สะเรียง หมู่ ๔ อำเภอฮอด จังหวัด เชียงใหม่ ๕๐๒๔๐	๐-๕๓๒๑-๑๖๖๖	๐-๕๓๒๒-๙๐๓๓

๓. หน่วยงานด้านสาธารณสุข

หน่วยงาน	ที่อยู่	โทรศัพท์	โทรสาร
โรงพยาบาลอำเภอฝาง	อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๑๐	๐-๕๓๓๘-๒๓/๕๔-๕	
โรงพยาบาลสันป่าตอง	อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๖๐	๐-๕๓๓๕-๕๓๓๕-๘	
โรงพยาบาลจอมทอง	อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๖๐	๐-๕๓๓๖-๒๐๗/๕-๘ ๐-๕๓๓๕-๑๒๑๘-๙	๐-๕๓๔๕-๑๑๕๒
โรงพยาบาลเชียงดาว	อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๓๐	๐-๕๓๔๕-๕๐๓/๒ ๐-๕๓๔๕-๕๒๔๘-๙	๐-๕๓๓๑-๑๗/๑๒
โรงพยาบาลฮอด	อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๔๐	๐-๕๓๔๖-๑๐๙๕ ๐-๕๓๔๓-๑๔๕๓-๕	๐-๕๓๓๔-๑๕๒๑
โรงพยาบาลแม่แจ่ม	อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๓๐	๐-๕๓๔๘-๕๐๓/๓ ๐-๕๓๔๘-๕๐๙๙	๐-๕๓๔๘-๕๐๙๘
โรงพยาบาลพร้าว	อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๙๐	๐-๕๓๔๕-๕๒๓/๑ ๐-๕๓๔๕-๓/๒๙๓	๐-๕๓๔๕-๓/๒๙๓
โรงพยาบาลแม่อาย	อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๘๐	๐-๕๓๔๕-๙๐๓๖-๓	๐-๕๓๔๕-๙๐๓๘
โรงพยาบาลคอยสะแก	อำเภอคอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๒๐	๐-๕๓๔๙-๕๕๓/๑ ๐-๕๓๔๙-๖๑๗/๑ ๐-๕๓๔๙-๕๓๖๖	๐-๕๓๔๙-๕๕๐๕
โรงพยาบาลสารภี	อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๔๐	๐-๕๓๓๒-๑๗๖๒ ๐-๕๓๓๒-๑๑๗/๙	๐-๕๓๓๒-๑๗๖๒
โรงพยาบาลอมก๋อย	อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๑๐	๐-๕๓๔๖-๓/๑๑๐-๑	๐-๕๓๔๖-๓/๐๑๔

หน่วยงาน	ที่อยู่	โทรศัพท์	โทรสาร
โรงพยาบาลแม่แตง	อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๕๐	๐-๕๓๔๓-๐๓/๐๑-๓	๐-๕๓๔๓-๑๑๓/๑
โรงพยาบาลสันทราย	อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๑๐	๐-๕๓๔๙-๘๙๙๘	๐-๕๓๔๙-๘๙๙๘
โรงพยาบาลสะเมิง	อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๕๐	๐-๕๓๔๘-๓/๐๑๕ ๐-๕๓๔๘-๓/๑๒๔-๕	๐-๕๓๔๘-๓/๐๑๕
โรงพยาบาลแม่วาง	อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๖๐		
โรงพยาบาลดอยเต่า	อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๖๐	๐-๕๓๔๓-๙๐๑๘	๐-๕๓๔๓-๓๑๐๐
โรงพยาบาลเวียงแหง	อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๕๐	๐-๕๓๔๓-๓/๐๐๑	๐-๕๓๔๓-๓/๐๐๑
โรงพยาบาล ไชยปราการ	อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๒๐	๐-๕๓๔๓-๐๔๔๔	๐-๕๓๔๕-๓/๐๒๓
โรงพยาบาลหางดง	อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๓๐	๐-๕๓๔๔-๒๑๑๒-๓	๐-๕๓๔๔-๑๖๓๐
โรงพยาบาลแม่ออน	อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๓๐	๐-๕๓๔๘-๐๓/๔๕-๖	๐-๕๓๔๘-๐๔๓/๕
โรงพยาบาลสันกำแพง	อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๓๐	๐-๕๓๓๙-๕๓/๔๐ ๐-๕๓๔๔-๖๖๓๕-๘	๐-๕๓๔๔-๖๖๓๘
โรงพยาบาลดอยหล่อ	อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๖๐	๐-๕๓๓๕-๕๘๓๒-๔	๐-๕๓๓๕-๕๘๓๕
โรงพยาบาลวัดจันทร์ เฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา	โรงพยาบาลวัดจันทร์เฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ตำบล วันจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่	๐-๕๓๓๑-๓/๖๖๒ ๐-๕๓๓๑-๓/๔๖๒	๐-๕๓๓๑-๓/๖๖๒ ๐-๕๓๓๑-๓/๔๖๒
โรงพยาบาลแม่คหะมี	๑๓๓ ถนนแก้ววรัญ ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ ๕๐๐๐๐	๐-๕๓๙๒-๑๓/๓/๓	๐-๕๓๙๒-๑๓/๓/๓
โรงพยาบาลรวมแพทย์	๒๑ ถนนนันทาราม ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ ๕๐๑๐๐	๐-๕๓๒๓-๐๑๔๔-๕๐ ๐-๕๓๒๓-๓๕๓๖	๐-๕๓๒๓-๙๒๕๖ ๐-๕๓๒๓-๕๖๘๙
โรงพยาบาลลานนา	๑ ถนนสุขเกษม แขวงนครพิงค์ ตำบลป่าตัน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๐๐	๐-๕๓๙๙-๙๓/๓/๓	๐-๕๓๙๙-๙๓/๓/๘
โรงพยาบาลเซ็นทรัล เมโมเรียล เชียงใหม่	๑๘๖/๒ ถนนช้างคลาน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๐๐	๐-๕๓๘๑-๙๓๓๓-๔๐	-
โรงพยาบาลสยาม ราษฎร์	๘๔/๓ ถนนเชียงใหม่-ลำปาง ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๐๐	๐-๕๓๓๕-๓/๖๕๕	-
โรงพยาบาลเชียงใหม่ ราม	๘ ถนนบุญเรืองฤทธิ์ ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ ๕๐๒๐๐	๐-๕๓๒๒-๔๘๖๑	๐-๕๓๒๒-๔๘๘๐
โรงพยาบาลเทพปัญญา	๙๙ หมู่ ๕ ถนน เชียงใหม่ - พร้าว อำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่	๐-๕๓๘๕-๒๕๙๐-๙	๐-๕๓๘๕-๒๙๙๙
โรงพยาบาลมหาวิทยาลัย นครเชียงใหม่	๑๑๐ ถนนอินทวิโรจน์ ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ ๕๐๒๐๐	๐-๕๓๒๒-๑๑๒๒	

บทที่ ๕

สิ่งที่ควรทราบในการปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็ก

บทที่ ๕

สิ่งที่ควรทราบในการปฏิบัติงานช่วยเหลือเด็ก

๕.๑ กรณีเด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำผิด

๕.๑.๑ การดำเนินการตามกรณีเด็กเป็นผู้กระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

การกระทำผิดกฎหมายอาญาโดยทั่วไปแล้ว ผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องหาได้ได้รับโทษตามกฎหมาย แต่ในกรณีเด็กหรือเยาวชนอายุไม่เกิน ๒๐ ปี เมื่อมีการกระทำผิดอาญาเกิดขึ้น กฎหมายได้คำนึงถึงว่า บุคคลอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี มีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี แตกต่างจากผู้ที่เป็นบรรลุนิติภาวะแล้ว จึงมีวิธีการกำหนด ความรับผิดในทางอาญาที่แตกต่างกันในช่วงอายุ และนอกจากนี้ก็ยังมีความหมายหลายตัวที่ร่วมกันคุ้มครอง สิทธิของเด็ก เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

ความรับผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชนนี้ ประมวลกฎหมายอาญาได้แบ่งกลุ่มอายุของเด็กและ เยาวชนที่กระทำความผิดไว้ดังนี้

๑. เด็กอายุไม่เกิน ๑๐ ปี
๒. เด็กอายุกว่า ๑๐ ปี แต่ไม่เกิน ๑๕ ปี
๓. เด็กอายุกว่า ๑๕ ปี แต่ไม่เกิน ๑๘ ปี
๔. เด็กอายุกว่า ๑๘ ปี แต่ไม่เกิน ๒๐ ปี

๑.เด็กอายุไม่เกิน ๑๐ ปี เมื่อเด็กอายุไม่เกิน ๑๐ ปี กระทำผิดตามกฎหมายอาญาไม่ว่าจะเป็นใน ฐานความผิดใด ก็ถือว่าเป็นผู้ต้องหาตามกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมก็ต้องมีการดำเนินการเช่น ผู้ต้องหาทั่วไป ซึ่งการกระทำความผิดนั้น เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษตามกฎหมาย แต่พนักงานสอบสวนต้องส่ง ตัวเด็กไปยัง พนักงานเจ้าหน้าที่คุ้มครองเด็กให้ได้รับการคุ้มครอง

๒. เด็กอายุกว่า ๑๐ ปี ไม่เกิน ๑๕ ปี เมื่อเด็กช่วงอายุนี้ กระทำผิดตามกฎหมายอาญาไม่ว่าจะเป็นในฐานความผิดใด ก็ถือว่าเป็นผู้ต้องหาคดีตามกฎหมาย พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ แต่การกระทำความผิดนั้น เด็กอายุกว่า ๑๐ ปีแต่ไม่เกิน ๑๕ ปี ไม่ต้องรับโทษตามกฎหมาย แต่ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการดังต่อไปนี้ได้อันเป็นดุลพินิจของศาลที่จะใช้วิธีการสำหรับเด็ก

(๑) ว่ากล่าวตักเตือนเด็กนั้นแล้วปล่อยตัวไป และถ้าศาลเห็นสมควรจะเรียกบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มาตักเตือนด้วยก็ได้

(๒) มอบตัวเด็กนั้นให้แก่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองไป โดยวางข้อกำหนดซึ่งบิดา มารดา หรือผู้ปกครองระวางเด็กนั้นไม่ให้ก่อเหตุร้ายตลอดเวลาที่ศาลกำหนดซึ่งต้องไม่เกินสามปีและกำหนดจำนวนเงินตามที่เห็นสมควรซึ่งบิดา มารดา หรือผู้ปกครองจะต้องชำระต่อศาลไม่เกินครั้งละ ๑๐,๐๐๐ บาท ในเมื่อเด็กนั้นก่อเหตุร้ายขึ้น และหากเด็กอยู่กับบุคคลอื่นก็อาจจะเรียกบุคคลดังกล่าวมาทำข้อกำหนดเช่นเดียวกัน

(๓) ในกรณีที่ศาลมอบตัวเด็กให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลอื่น ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติเด็กด้วยก็ได้ โดยให้ศาลแต่งตั้งพนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานอื่นใดเพื่อคุมความประพฤติเด็กนั้น

(๔) ถ้าเด็กนั้นไม่มีบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง หรือมีแต่ศาลเห็นว่าไม่สามารถดูแลเด็กนั้นได้ หรือถ้าเด็กอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และบุคคลอื่นไม่ยอมรับข้อกำหนด ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้อยู่กับบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควรเพื่อดูแลอบรม และสั่งสอนตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดและบุคคลหรือองค์การนั้นยินยอม โดยบุคคลหรือองค์การนั้นมีอำนาจเช่นผู้ปกครองเฉพาะเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอน รวมตลอดถึงการกำหนดที่อยู่และการจัดให้เด็กมีงานทำตามสมควร หรือให้ดำเนินการกฎหมายคุ้มครองเด็ก หรือ

(๕) ส่งตัวเด็กนั้นไปยังโรงเรียน หรือสถานฝึกและอบรม หรือสถานที่ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อฝึกและอบรมเด็ก ตลอดระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่อย่าให้เกินกว่าที่เด็กนั้นจะมีอายุครบสิบแปดปี

หากพบว่ามิพพฤติการณ์เกี่ยวกับคำสั่งได้เปลี่ยนแปลงไป ศาลก็มีอำนาจเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่ง หรือมีคำสั่งใหม่ได้

๓. เด็กอายุกว่า ๑๕ ปีแต่ต่ำกว่า ๑๘ ปี

กรณีนี้ถือว่าเป็นผู้ต้องหาตามกฎหมาย เมื่อกระทำการอันเป็นการผิดกฎหมาย ศาลจะพิจารณาถึงความรู้ผิดชอบและสิ่งอื่นๆ เพื่อพิจารณาว่าสมควรพิพากษาลงโทษหรือไม่ หากพิจารณาแล้วไม่สมควรลงโทษก็สามารถดำเนินการเช่นเดียวกันกับ เด็กอายุกว่า ๑๐ ปี แต่ไม่เกิน ๑๕ ปี

๔. เด็กอายุตั้งแต่ ๑๔ ปีแต่ยังไม่เกิน ๒๐ ปี

โดยปกติแล้วผู้กระทำความผิดที่มีอายุ ๑๔ ปีแต่ยังไม่เกิน ๒๐ ปี จะต้องรับโทษทางอาญาเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ แต่ศาลอาจใช้พินิจลดโทษ ให้หนึ่งในสาม หรือกึ่งหนึ่งของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้ก่อนก็ได้ หากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าความรู้สึกละอายของเยาวชนนั้นยังมีไม่เต็มที่ ซึ่งเป็นเหตุที่พิจารณาจากตัวเด็กที่กระทำความผิดนั่นเอง

๕.๑.๒ การดำเนินการตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มีกระบวนการดำเนินคดีผู้ต้องหาเยาวชน (อายุกว่า ๑๐ ปี แต่ไม่เกิน ๑๘ ปี) ดังนี้

๑. ห้ามมิให้จับกุมเด็กซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดเว้นแต่เด็กนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้าหรือมีหมายจับของศาล เมื่อผู้ต้องหาถูกจับกุมแล้วพนักงานเจ้าหน้าที่ที่จับกุมต้องแจ้งกับเด็กว่าเขาต้องถูกจับและแจ้งข้อกล่าวหาทั้งสิทธิตามกฎหมายให้ทราบหากขณะจับกุมมีผู้ปกครองอยู่ด้วย ให้แจ้งให้ผู้ปกครองทราบ หรือแจ้งผู้ปกครองในโอกาสแรกเท่าที่สามารถกระทำได้ แล้วนำตัวไปพบพนักงานสอบสวนทันที

๒. พนักงานสอบสวนจะต้องสอบถามเบื้องต้นและแจ้งข้อกล่าวหาแก่ผู้ต้องหาแล้วนำตัวไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมภายในเวลา ๒๔ ชั่วโมงนับแต่ผู้ต้องหาเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน

๓. เมื่อไปศาล ศาลจะดำเนินการตรวจสอบการจับและการปฏิบัติต่อเด็กว่าชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ พร้อมแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้ และอาจจะมอบตัวเด็กให้ผู้ปกครองไปดูแล หรือมีคำสั่งให้ควบคุมตัวเยาวชนไว้ในสถานพินิจหรือสถานที่เหมาะสมสมควร

๔. พนักงานสอบสวน ต้องดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการเพื่อยื่นฟ้องเยาวชนต่อศาลเยาวชนและครอบครัวให้ทันภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ผู้ต้องหาถูกจับกุม หากผู้ต้องหาทำผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงไว้จำคุกเกิน ๖ เดือนแต่ไม่เกิน ๕ ปี พนักงานสอบสวนสามารถยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอพักฟ้องต่อไปได้อีกครั้งละไม่เกิน ๑๕ วัน ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองครั้ง

หากผู้ต้องหาทำผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงไว้ให้จำคุกเกิน ๕ ปีขึ้นไป เมื่อศาลสั่งอนุญาตให้พัก
ฟ้องครบสองครั้งแล้ว สามารถพักฟ้องต่อไปได้อีกไม่เกิน ๑๕ วัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองครั้ง แต่ต้องอ้าง
เหตุจำเป็น

สรุประยะเวลาการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาเด็กในชั้นสอบสวนเป็นระยะเวลารวมทั้งหมดไม่
เกิน ๖๐ วัน

๕.๑.๓ การดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการถาม ปากคำเด็ก

๑. กรณีเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ซึ่งเป็นผู้เสียหาย พยาน ผู้ต้องหา ในคดีความผิดดังนี้

- ๑) ความผิดเกี่ยวกับเพศ
- ๒) ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายอันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการชุลมุนต่อสู้
- ๓) ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชก ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์
- ๔) ความผิดตาม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี
- ๕) ความผิดตาม พระราชบัญญัติการค้ามนุษย์
- ๖) ความผิดตาม พระราชบัญญัติสถานบริการ และ
- ๗) คดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุกซึ่งได้ร้องขอ

พนักงานสอบสวน จะต้องสอบปากคำในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก เป็นส่วนตัว และมีทีม
สหวิชาชีพ ประกอบด้วย พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่
ได้ร้องขอ และทนายความ (กรณีผู้ต้องหา) เข้าร่วมในการถามปากคำ

๒. ในการถามปากคำนั้น พนักงานสอบสวนจะต้องถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสงเคราะห์ เป็น
การเฉพาะตามประเด็นคำถามของพนักงานสอบสวน โดยมีให้เด็กได้อินคำถามของพนักงานสอบสวน และ
ห้ามถามซ้ำซ้อนหลายครั้งโดยไม่มีเหตุอันควร

๓. การถามปากคำโดยทีมสหวิชาชีพนี้ ต้องมีการบันทึกภาพและเสียงการถามปากคำเพื่อนำออก
ถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้เป็นพยาน (บันทึกภาพและเสียงลงในซีดี เพื่อใช้เป็นพยานวัตถุ)

๕.๒ กรณีมีผู้กระทำความผิดต่อเด็กและเยาวชน

กรณีที่มีผู้กระทำความผิดต่อเด็กและเยาวชน เป็นกรณีที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว ก็ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทางกฎหมายเท่าเทียมกับผู้ใหญ่

แต่เนื่องจากในบางกรณี ความอ่อนวัยของเด็กและเยาวชน อาจทำให้ผู้นั้นถูกระทำความผิดได้ง่ายขึ้น กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดอาศัยความอ่อนวัยของเด็กและเยาวชน เพื่อจะทำให้การกระทำความผิดทำได้ง่ายขึ้น กฎหมายอาญาจึงบัญญัติให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชนไว้เป็นกรณีพิเศษ

การคุ้มครองเด็กและเยาวชนดังกล่าว ก็โดยการกำหนดให้การกระทำความผิดบางอย่างต่อเด็กและเยาวชน เป็นความผิด หรือ เป็นกรณีที่จะต้องรับโทษมากขึ้น

ความผิดต่างๆ ที่ให้การคุ้มครองแก่เด็กและเยาวชนเป็นพิเศษนี้ในบางกรณีเป็นการให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษแก่เด็กและเยาวชน ส่วนอายุของเด็กและเยาวชนที่ได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษนั้น จะแตกต่างกันไปแล้วแต่ประเภทความผิด ความผิดที่เด็กและเยาวชนได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษ ได้แก่

๕.๒.๑ ความผิดเกี่ยวกับเพศ

ความคุ้มครองที่กฎหมายให้เป็นพิเศษแก่เด็กและเยาวชนในความผิดที่เกี่ยวกับเพศนั้น มีดังนี้

๑. ความผิดฐานกระทำความชำเราเด็กอายุยังไม่เกิน ๑๓ ปีซึ่งมิใช่ภริยาและสามีของตน ไม่ว่าเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม มีโทษจำคุกตั้งแต่เจ็ดปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นสี่พันบาทถึงสี่หมื่นบาท หรือจำคุกตลอดชีวิต (กระทำความชำเราหมายความว่า การกระทำให้เสื่อมความใคร่ของผู้กระทำโดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำมากระทำกับอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น หรือการใช้สิ่งอื่นใดกระทำกับอวัยวะเพศหรือทวารหนักของผู้อื่น และคุ้มครองทั้งการกระทำต่อทั้งเด็กหญิงและเด็กชาย) กฎหมายก็ถือว่าเป็นความผิดที่ผู้กระทำผิดต้องรับโทษหนักขึ้น เนื่องจากพิจารณาถึงอายุของเด็กซึ่งไม่สามารถให้ความยินยอมในการมีเพศสัมพันธ์ได้

หากกระทำความชำเราเด็กอายุยังไม่เกิน ๑๕ ปีซึ่งมิใช่ภริยาหรือสามีของตน โดยเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม มีโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดพันบาทถึงสี่หมื่นบาท

แต่อย่างไรก็ตาม หากเป็นการกระทำโดยบุคคลอายุไม่เกินสิบแปดปีกระทำต่อเด็กซึ่งมีอายุมากกว่าสิบสามปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี โดยเด็กนั้นยินยอม และภายหลังศาลอนุญาตให้ทั้งสองฝ่ายสมรสกัน ผู้กระทำผิดไม่ต้องรับโทษและหากศาลอนุญาตให้สมรสในระหว่างที่ผู้กระทำผิดกำลังรับโทษในความผิดนั้นอยู่ ก็ให้ศาลปล่อยผู้กระทำผิดความผิดนั้นไป

และไม่ว่ากรณีใดหากการกระทำซ้ำเรานั้นเป็นเหตุให้ผู้ทำกระทำซ้ำเราได้รับอันตรายสาหัส หรือถึงแก่ความตาย ผู้นั้นก็ต้องรับโทษหนักขึ้นด้วย

๒. ความผิดฐานกระทำอนาจาร

การกระทำอนาจารได้แก่ การกระทำที่ไม่สมควรในทางเพศต่อร่างกายของบุคคลอื่น เช่น การจับหรือ ลูบคลำอวัยวะเพศ เป็นต้น

กฎหมายลงโทษผู้กระทำอนาจารแก่บุคคลไม่ว่าชายหรือหญิงอายุกว่า ๑๕ ปี โดยขู่เข็ญหรือกำลังประทุษร้าย หรือเพราะบุคคลนั้น ไม่อยู่ในภาวะขัดขืนไว้ หรือทำให้เข้าใจผิดว่าตนเป็นคนอื่น มีโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

นอกจากนั้น หากเป็นการกระทำแก่เด็กไม่ว่าชายหรือหญิง อายุยังไม่เกิน ๑๕ ปี ไม่ว่าเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ ก็เป็นความผิด มีโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และถ้าทำโดยขู่เข็ญหรือใช้กำลังประทุษร้าย หรือเพราะบุคคลนั้นไม่อยู่ในภาวะขัดขืนได้ หรือทำให้เข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ผู้นั้นก็ต้องรับโทษจำคุกไม่เกินสิบห้าปี หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ อันเป็นโทษที่หนักขึ้น

และไม่ว่ากรณีใดหากการอนาจารเป็นเหตุให้ผู้ทำอนาจารได้รับอันตรายสาหัส หรือถึงแก่ความตาย ผู้นั้นก็ต้องรับโทษหนักขึ้นด้วย

๓. ความผิดฐานพาเด็กหญิงไปเพื่อให้สำเร็จความใคร่ของผู้อื่น

ความผิดฐานนี้กฎหมายลงโทษแก่ผู้ที่เป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือ ชักพาไปเพื่อการอนาจาร ซึ่งเด็กหญิงหรือหญิงอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ไม่ว่า จะยินยอมหรือไม่ก็ตาม และผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นหากหญิงนั้นมีอายุไม่เกิน ๑๕ ปี

ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวได้กระทำโดยใช้อุบายหลอกลวง ขู่เข็ญใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม หรือข่มขืนใจโดยประการใด ๆ ผู้กระทำความผิดดังกล่าวก็ต้องรับโทษซึ่งหนักขึ้น

เหตุเพิ่มโทษพิเศษหรือความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดทางเพศที่กระทำต่อเด็กและผู้เยาว์ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้นกว่าปกติถึงหนึ่งในสามถ้าเป็นการกระทำแต่

๑. ผู้สืบสันดาน ซึ่งได้แก่ บุตร หลาน เหลน ลื้อ ที่ชอบด้วยกฎหมาย
๒. ศิษย์ซึ่งอยู่ในความดูแล ซึ่งไม่ใช่เฉพาะครูที่มีหน้าที่สอนอย่างเดียว ต้องมีหน้าที่ดูแลด้วย
๓. ผู้อยู่ในความควบคุมตามหน้าที่ราชการ
๔. ผู้อยู่ในความปกครอง ในความพิทักษ์ หรือในความอนุบาลตามกฎหมาย

๕.๒.๒ ความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย

กฎหมายให้ความคุ้มครองแก่เด็กและเยาวชนเป็นพิเศษในความผิดที่เกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย ในกรณีต่าง ๆ ดังนี้

๑. ความผิดฐานช่วยหรือยุยงให้เด็กอายุไม่เกิน ๑๖ ปีฆ่าตัวตาย ความผิดฐานนี้มุ่งลงโทษแก่ผู้ซึ่งให้การช่วยเหลือหรือยุยงให้เด็กอายุไม่เกิน ๑๖ ปี ฆ่าตัวตาย ถ้าได้มีการฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายของเด็กนั้น ผู้นั้นจะต้องถูกลงโทษ

๒. ความผิดฐานทอดทิ้งเด็กอายุไม่เกิน ๙ ปี ความผิดฐานนี้เป็นกรณีที่ผู้นั้นทอดทิ้งเด็กซึ่งอายุยังไม่เกิน ๙ ปี ไว้ ณ ที่ใด ๆ เพื่อให้เด็กนั้นพ้นไปเสียจากตน โดยประการที่ทำให้เด็กนั้นปราศจากผู้ดูแล ทั้งนี้เพราะกฎหมายถือว่าเด็กอายุไม่เกิน ๙ ปี ยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้

๓. ความผิดฐานทอดทิ้งผู้ซึ่งพึ่งตนเองมิได้ ความผิดฐานนี้มุ่งลงโทษผู้มีหน้าที่ตามกฎหมายหรือตามสัญญาที่ทอดทิ้ง ผู้ซึ่งพึ่งตนเองไม่ได้ โดยประการที่น่าจะเป็นเหตุ ให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต การที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้นั้นจะต้องเกิดจากอายุ ความป่วยเจ็บ ภัยพิการ หรือจิตพิการด้วย

๔. ความผิดฐานทารุณเด็ก ความผิดฐานนี้มุ่งเอาโทษแก่ผู้ที่กระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการทารุณต่อเด็กอายุยังไม่เกิน ๑๕ ปี (รวมทั้งคนป่วยหรือคนชรา) ซึ่งต้องพึงผู้นั้นในการดำรงชีพหรือการอื่นใด

การที่กฎหมายลงโทษเช่นนี้เพราะเป็นการกระทำที่ขาดเมตตาธรรมต่อเพื่อนมนุษย์

๕.๒.๓ ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ

๑. ความผิดฐานพรากเด็ก

ความผิดฐานนี้เป็นการพรากเด็กอายุไม่เกิน ๑๕ ปี โดยปราศจากเหตุอันสมควรไปเสียจากบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแล การ "พราก" ในที่นี้หมายถึง การเอาตัวเด็กไปจากการดูแลและการถวรนอกจากนี้กฎหมายยังลงโทษผู้ซื้อ จำหน่าย หรือรับตัวเด็กซึ่งถูกพรากไว้โดยทุจริตอีกด้วย และถ้าทำไปเพื่อหากำไร หรือเพื่อการอนาจารก็มีโทษหนักขึ้นอีกด้วย

๒. ความผิดฐานพรากผู้เยาว์

การพรากผู้เยาว์อายุกว่า ๑๕ ปี ไม่เกิน ๑๘ ปีไปเสียจากบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลโดยผู้เยาว์นั้นไม่เต็มใจไปด้วย เป็นความผิด และนอกจากนี้กฎหมายยังลงโทษรวมไปถึงผู้ซื้อ จำหน่าย หรือรับตัวผู้เยาว์ซึ่งถูกพรากไว้โดยทุจริตและจะต้องรับโทษหนักขึ้น หากเป็นการกระทำเพื่อหากำไรหรือเพื่อการอนาจาร และแม้ในกรณีที่ผู้เยาว์นั้นเต็มใจไปด้วย หากเป็นการทำเพื่อหากำไรหรือเพื่อการอนาจารแล้ว ก็ยังถือเป็นความผิดนั้นเอง และกฎหมายยังลงโทษรวมไปถึงผู้ที่ซื้อ จำหน่าย หรือรับตัวผู้เยาว์ซึ่งถูกพรากไว้โดยทุจริตอีกด้วย

๕.๒.๔ ความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว

การกระทำความรุนแรงในครอบครัว หมายถึง การกระทำใดๆ ที่มุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ ยกตัวอย่างถึงการทำร้ายร่างกายกันโดยบุคคลในครอบครัวกระทำกับบุคคลในครอบครัว เช่น สามีกระทำต่อภรรยา บิดากระทำต่อบุตร ฯลฯ มีโทษตามกฎหมายขึ้นอยู่กับความรุนแรงในการกระทำ ดังนี้

- หากผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บเพียงเล็กน้อยรักษาไม่เกินเจ็ดวัน มีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ
- หากได้รับบาดเจ็บรักษาเกินเจ็ดวันแต่ไม่เกินยี่สิบเอ็ดวัน ก็ต้องรับโทษไม่เกินสองปี ปรับไม่เกินสี่พันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ
- หากได้รับบาดเจ็บรักษาเกินยี่สิบวันขึ้นไป ต้องรับโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปี

๕.๒.๕ ความผิดตามพระราชบัญญัติการค้ำมนุษย์

การค้ำมนุษย์ หมายถึงการเป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขังจัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฆ้อนหลอกลวงใจใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลบุคคลนั้นเพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแลโดยกระทำต่อบุคคลอายุกว่าสิบแปดปี และเป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยว กักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็ก มีโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

หากเป็นการค้ำมนุษย์ซึ่งกระทำต่อบุคคลอายุเกินสิบห้าปีแต่ไม่ถึงสิบแปดปีต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกปีถึงสิบสองปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนสองหมื่นบาทถึงสองแสนสี่หมื่นบาท อันเป็นโทษหนักขึ้น

และหากเป็นการค้ำมนุษย์ซึ่งกระทำต่อบุคคลอายุไม่เกินสิบห้าปี ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่แปดปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนหกหมื่นบาทถึงสามแสนบาท

๕.๓ การคุ้มครองเด็กด้านแรงงาน

เด็ก คือ บุคคลที่ยังไม่พร้อมในการปกป้องดูแลตนเองเหตุเพราะความไม่พร้อมในสภาพร่างกายสติปัญญา ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ชีวิต ครอบครัวจึงถูกมองว่าเป็นสถาบันที่ต้องทำหน้าที่ช่วยเหลือคุ้มครองปกป้องดูแลทั้งร่างกายและจิตใจให้เติบโตอย่างเหมาะสมและดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคม แต่ปัจจุบันสถาบันครอบครัวก็ขาดความเข้มแข็งด้วยเหตุผลทางสังคมและเศรษฐกิจเป็นหลักทำให้เด็กไม่ได้รับการปกป้องดูแลให้ปลอดภัยจากสิ่งแวดล้อมและหรือบุคคลอื่นในสังคมที่อาจมุ่งแสวงหาประโยชน์จากเด็กโดยมิชอบ

ปัญหาด้านแรงงานเด็กเป็นผลพวงหนึ่งจากความอ่อนแอของสถาบันครอบครัวทำให้เด็กขาดการดูแลอย่างเหมาะสมเช่น ปัญหาการลักพาเด็กไปเร่ร่อนขอทาน ปัญหาการค้าประเวณีเด็ก ขณะที่เด็กบางส่วนจำเป็นต้องทำงานหาเงินหรือแลกเปลี่ยนจำเป็นเสี่ยงชีวิตด้วยตนเอง ขาดโอกาสในการศึกษาเล่าเรียนพัฒนาตนเอง และเป็นโอกาสให้บุคคลบางกลุ่มแสวงหาประโยชน์จากแรงงานเด็กอย่างไร้มนุษยธรรม

รัฐจึงจำเป็นต้องเข้าคุ้มครองดูแลปัญหาเรื่องการใช้แรงงานเด็กด้วยมาตรการและเป็นเหตุให้ออกพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.๒๕๔๑ หมวด ๔ ว่าด้วยการใช้แรงงานเด็ก เป็นการเฉพาะและมีสาระสำคัญดังนี้คือ

๑. ห้ามนายจ้าง หัวหน้างาน ผู้ควบคุมงาน ผู้ตรวจงาน **กระทำการล่วงเกินทางเพศต่อแรงงานหญิงหรือเด็ก การล่วงเกินทางเพศ** (มาตรา ๑๖)

๒. **ห้ามมิให้นายจ้างจ้างเด็กอายุต่ำกว่าสิบห้าปีเป็นลูกจ้าง** (มาตรา ๔๔)

๓. ในกรณีที่มีการจ้างเด็กอายุต่ำกว่าสิบแปดปีเป็นลูกจ้างให้นายจ้างต้องแจ้งข้อมูลการเข้าทำงาน (ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันเข้าทำงาน) และการสิ้นสุดการเข้าทำงาน (ภายใน ๗ วัน) ของเด็กคนหนึ่งๆ ต่อพนักงานตรวจแรงงานและต้องมีการทำบันทึกสภาพการจ้างงานที่ชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้ทุกเมื่อ (มาตรา ๔๕)

๔. นายจ้างต้องจัดให้ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กมี**เวลาพักวันหนึ่งไม่น้อยกว่าหนึ่งชั่วโมงติดต่อกันหลังจากที่ลูกจ้างทำงานมาแล้วไม่เกินสี่ชั่วโมง** แต่ในสี่ชั่วโมงนั้นให้ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กได้มีเวลาพักตามที่นายจ้างกำหนด (มาตรา ๔๖)

๕. **ห้ามมิให้นายจ้างให้ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กอายุต่ำกว่าสิบแปดปีทำงานในระหว่างเวลา ๒๒.๐๐ นาฬิกา ถึงเวลา ๐๖.๐๐ นาฬิกา** เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย นายจ้างอาจให้ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กอายุต่ำกว่าสิบแปดปีและเป็นผู้แสดงภาพยนตร์ ละครหรือการแสดงอย่างอื่นที่คล้ายคลึงกันทำงานในระหว่างเวลาดังกล่าวได้ ทั้งนี้ ให้นายจ้างจัดให้ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กนั้นได้พักผ่อนตามสมควร (มาตรา ๔๗)

๖. **ห้ามมิให้นายจ้างให้ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กอายุต่ำกว่าสิบแปดปีทำงานล่วงเวลาหรือทำงานในวันหยุด** (มาตรา ๔๘)

๓. ห้ามมิให้นายจ้างให้ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กอายุต่ำกว่าสิบแปดปี **ทำงานอย่างหนึ่งอย่างใดเพราะเหตุเป็นงานอันตรายและความเสี่ยงมากเกินภาวะเด็ก ดังต่อไปนี้**

- (๑) งานหลอม เป่า หล่อ หรือรีดโลหะ
- (๒) งานปั๊มโลหะ
- (๓) งานเกี่ยวกับความร้อน ความเย็น ความสั่นสะเทือน เสียง และแสงที่มีระดับแตกต่างจากปกติ อันอาจเป็นอันตรายตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (๔) งานเกี่ยวกับสารเคมีที่เป็นอันตรายตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (๕) งานเกี่ยวกับจุลชีวันเป็นพิษซึ่งอาจเป็นเชื้อไวรัส แบคทีเรีย ราหรือเชื้ออื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (๖) งานเกี่ยวกับวัตถุมีพิษ วัตถุระเบิด หรือวัตถุไวไฟ เว้นแต่ในงานในสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (๗) งานขับหรือบังคับรถยกหรือปั้นจั่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (๘) งานใช้เลื่อยเดินด้วยพลังไฟฟ้าหรือเครื่องยนต์
- (๙) งานที่ต้องทำไต่ดิน ไต่น้ำ ในถ้ำ อุโมงค์ หรือปล่องในภูเขา
- (๑๐) งานเกี่ยวกับกัมมันตภาพรังสีตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (๑๑) งานทำความสะอาดเครื่องจักรหรือเครื่องยนต์ขณะที่เครื่องจักรหรือเครื่องยนต์กำลังทำงาน
- (๑๒) งานที่ต้องทำบนนั่งร้านที่สูงกว่าพื้นดินตั้งแต่สิบเมตรขึ้นไป
- (๑๓) งานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา ๔๙)

๔. ห้ามมิให้นายจ้างให้ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กอายุต่ำกว่าสิบแปดปี **ทำงานในสถานที่ดังต่อไปนี้**

- (๑) โรงฆ่าสัตว์
- (๒) สถานที่เล่นการพนัน
- (๓) สถานเต้นรำ รำวง หรือรอกเงย
- (๔) สถานที่ที่มีอาหาร สุรา น้ำชา หรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่ายและบริการโดยมีผู้บ่าวเรอสำหรับปรนนิบัติลูกค้า หรือโดยมีที่สำหรับพักผ่อนหลับนอนหรือมีบริการนวดให้แก่ลูกค้า
- (๕) สถานที่อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา ๕๐)

๙. ห้ามมิให้นายจ้างจ่ายค่าจ้างของลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กให้แก่บุคคลอื่น ห้ามมิให้นายจ้างเรียกหรือรับเงินประกันเพื่อการใด ๆ จากฝ่ายลูกจ้างซึ่งเป็นเด็ก ในกรณีที่นายจ้าง ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็ก บิดามารดาหรือผู้ปกครองของลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กจ่ายหรือรับเงินหรือประโยชน์ตอบแทนใด ๆ เป็นการล่วงหน้าก่อนมีการจ้างครั้งแรกจ้างหรือก่อนถึงงวดการจ่ายค่าจ้างให้แก่ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กในแต่ละคราว มิให้ถือว่าเป็นการจ่ายหรือรับค่าจ้างสำหรับลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กนั้น และห้ามมิให้นายจ้างนำเงินหรือประโยชน์ตอบแทนดังกล่าวมาหักจากค่าจ้างซึ่งต้องจ่ายให้แก่ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กตามกำหนดเวลา (มาตรา ๕๑)

๑๐. เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการทำงานของเด็กให้ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กอายุต่ำกว่าสิบแปดปี มีสิทธิลาเพื่อเข้าประชุมสัมมนา รับการอบรม รับการฝึกหรือลาเพื่อการอื่น ซึ่งจัดโดยสถานศึกษาหรือหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่อธิบดีเห็นชอบ โดยให้ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กแจ้งให้นายจ้างทราบล่วงหน้าถึงเหตุที่ลาโดยชัดแจ้ง พร้อมทั้งแสดงหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ถ้ามี และให้นายจ้างจ่ายค่าจ้างให้แก่ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กเท่ากับค่าจ้างในวันทำงานตลอดระยะเวลาที่ลา แต่ปีหนึ่งต้องไม่เกินสามสิบวัน (มาตรา ๕๒)

แม้จะมีมาตรการทางกฎหมายอย่างชัดเจนก็ตาม แต่การละเมิดต่อสิทธิเด็กด้านแรงงานก็ยังคงเป็นปัญหาประเด็นปัญหาอย่างต่อเนื่องเหตุเพราะ การละเมิดทำเป็นกระบวนกรที่ยากแก่การตรวจพบหรือเข้าถึงพยานหลักฐาน ปัญหาที่พบบ่อยและเป็นส่วนหนึ่งของการละเมิดสิทธิเด็ก (ข้อมูลจาก สถานการณ์ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม : ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๓ และกองแรงงานหญิงและเด็ก กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้) อาทิ

๑. การบาดเจ็บและเจ็บป่วยจากการ ทำงาน อัตราการบาดเจ็บและเจ็บป่วยจากการทำงานของแรงงานเด็กร้อยละ ๒๐ ทำให้ต้องหยุดงานชั่วคราว หรือเลิกทำงาน

๒. การทำงานยาวนานมาก เด็กหลายคนต้องทำงานหลายชั่วโมงต่อวัน บางคนต้องทำงานถึง ๙ ชั่วโมงต่อวัน สัปดาห์ละ ๗ วัน โดยไม่มีวันหยุดพัก โดยทั่วไปพบว่า เด็กหญิงต้องทำงานเป็นเวลายาวนานกว่าชาย และได้รับค่าจ้างน้อยกว่าพี่ชายหรือน้องชาย ทั้งที่ทำงานอย่างเดียวกัน

๓. แรงงานเด็กในชนบทมีมากกว่าในเขตเมืองประมาณ ๒ เท่า เด็กในชนบทโดยเฉพาะเด็กหญิงมีแนวโน้มที่จะเริ่มทำงานตั้งแต่อายุยังไม่ถึง ๑๐ ปี (๔) มีแรงงานเด็กถึง ๔ ใน ๕ คน ที่ทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ส่วนแรงงานเด็กที่ได้รับค่าจ้างก็จะได้รับค่าจ้างต่ำกว่าอัตราค่าจ้างทั่วไป และมักต่ำกว่าค่าจ้างขั้นต่ำตามกฎหมายด้วย

๔. ปัญหาทุพโภชนาการ เด็กที่ทำงาน มักจะอาศัยอยู่กับนายจ้าง และเนื่องจากเด็กมีระยะเวลาทำงานที่ยาวนานมีเวลาพักผ่อนน้อย อาหารที่นายจ้างจัดให้ส่วนใหญ่มักไม่มีคุณภาพ ปัญหาสุขภาพอนามัย เด็กที่พักอาศัยอยู่กับนายจ้าง นายจ้างมักจะจัดอาหาร ที่พัก ตลอดทั้งสิ่งแวดล้อมต่างๆ ทั้งที่ทำงาน และที่พักไม่ถูกสุขลักษณะ

๕. ปัญหาการขาดโอกาสทางการศึกษาและพัฒนาอาชีพ เด็กที่ทำงานมักจะมีการศึกษาต่ำ การทำงานจะไม่ได้รับการศึกษาเพิ่มเติม

๖. ปัญหาการปรับตัว เด็กที่ทำงานในช่วงวัยที่กำลังเจริญเติบโตเป็นวัยรุ่น เป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกายและอารมณ์ การที่เด็กต้องทำงานอยู่ในสถานที่ที่ไม่เอื้ออำนวยไม่ถูกสุขลักษณะ ห่างไกลครอบครัว ญาติพี่น้อง ย่อมทำให้การพัฒนาการของ เด็กมีปัญหา

การป้องกันและแก้ไขปัญหาแรงงานเด็ก ปัญหาแรงงานเด็กเป็นปัญหาที่สังคมที่มีผลกระทบมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ขาดความสมดุล การป้องกัน และ แก้ไขจึงต้องมีมาตรการที่เป็นระบบและครบวงจรตั้งแต่การรณรงค์มิให้เด็กต้องเข้าสู่ตลาดแรงงานก่อนวัยอันควร การสร้าง โอกาสและทางเลือกในการศึกษาและการประกอบอาชีพแก่แรงงานเด็ก การป้องกันมิให้ถูกหลอกลวง จนถึงการคุ้มครองมิให้มีการใช้แรงงานเด็กที่ไม่เป็นธรรม อันเป็นการดำเนินมาตรการทั้งในเชิงป้องกัน คุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนา และเน้นการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้ง ภาครัฐและเอกชน ตลอดจนดึงเอาชุมชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา

สำหรับผู้ปฏิบัติงานด้านคุ้มครองเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ ควรต้องมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายแรงงานพอสมควรหรืออย่างน้อยต้องตระหนักว่า **การฝ่าฝืนมาตรการทางกฎหมายคุ้มครองแรงงานเด็กดังกล่าวข้างต้นไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่บางส่วนจะเป็นสัญญาณหนึ่งของ “การละเมิดสิทธิเด็ก”** ที่ควรได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย เพราะ “นายจ้าง” ถือเป็น “ผู้ปกครอง” (มาตรา ๕) ที่พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กได้กำหนดให้มีหน้าที่ต้องคุ้มครองดูแลเด็กให้เป็นไปตามกฎหมาย (หมวด ๒ การปฏิบัติต่อเด็ก มาตรา ๒๓, ๒๕, ๒๖) เกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำเช่นเดียวกับผู้ปกครองคือพ่อแม่ที่แท้จริง ดังนั้นหากนายจ้างฝ่าฝืนพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ และหรือพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ หมวด ๔ การใช้แรงงานเด็ก **ผู้ปฏิบัติงานด้านคุ้มครองเด็กสามารถพิจารณาและนำมาตราการด้านการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ หรือส่งเสริมความประพฤตินักเรียนนักศึกษา มาพิจารณาให้ความช่วยเหลือเด็กได้ตามกฎหมายและความเหมาะสมต่อไป**

ภาคผนวก

กรณีตัวอย่างกระบวนการทำงานเพื่อให้ความช่วยเหลือเด็ก

ภาคผนวก:

กรณีตัวอย่างกระบวนการทำงานเพื่อให้ความช่วยเหลือเด็ก

๑. เด็กพึงได้รับการสงเคราะห์

ประวัติ: ข้อมูลเบื้องต้น

ภูมิหลัง : น้องเอ (นามสมมุติ) อายุ ๖ ปี เป็นลูกคนเดียวของครอบครัว แม่อายุ ๒๗ ปี แม่ติดเชื้อเอชไอวีจากการไปขายบริการทางเพศตั้งแต่เด็ก พ่ออายุ ๓๑ ปี เสียชีวิตด้วยโรคเอดส์เช่นกัน

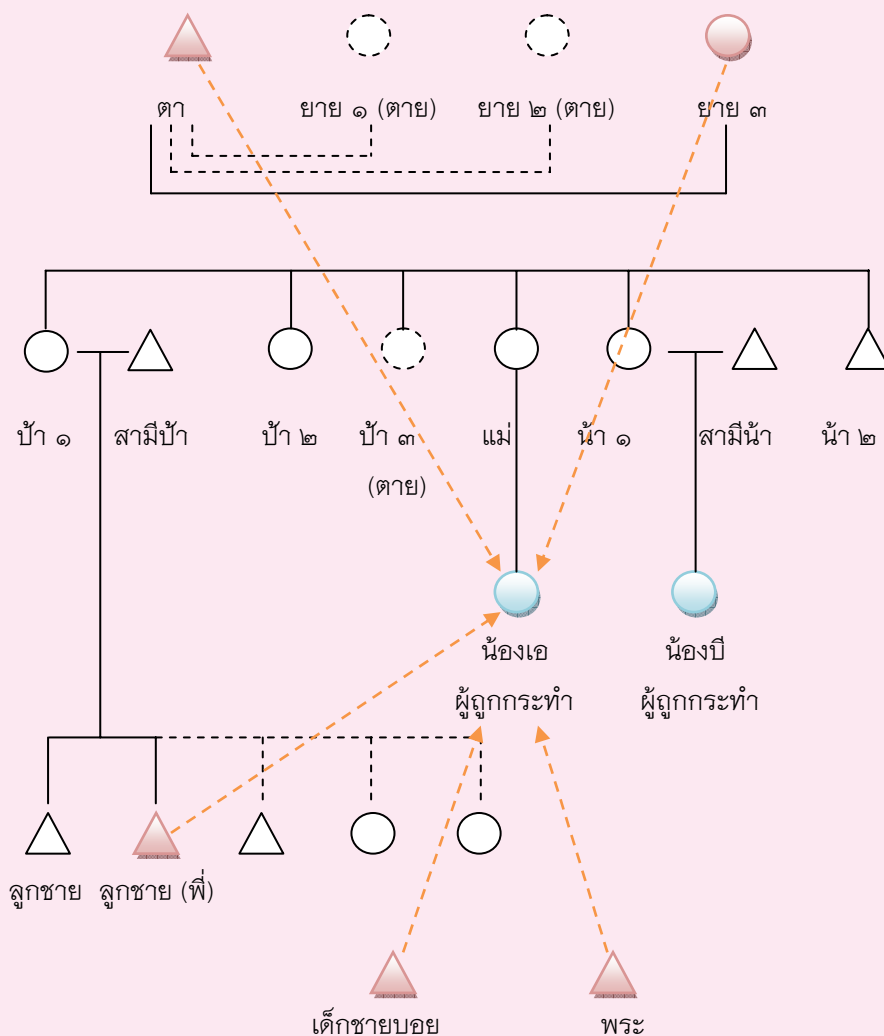
ในขณะที่น้องเออายุได้ ๔ เดือน แม่ไม่สามารถเลี้ยงดูน้องเอได้เพราะป่วยบ่อย ร่างกายอ่อนแอ จึงยกน้องเอให้ป้าช่วยดูแล ต่อมาเมื่ออายุ ๒ ปี ป้าเสียชีวิต น้องเอจึงได้ไปอยู่ในความดูแลของตาและยายเลี้ยง น้องเอเป็นเด็กร่างเรียว ผุดแก่ง มีมนุษยสัมพันธ์กับคนแปลกหน้าง่าย แต่น้องเอมีสุขอนามัยส่วนตัวไม่ดี ผอมและเล็บมือเล็บเท้าไม่สะอาด ผิวพรรณมีริ้วรอยผื่นและแผลเป็น ฟันผุ มักไม่ค่อยได้ใส่กางเกงเมื่ออยู่บ้าน

น้องเอติดเชื้อ HIV จากแม่ ตาและยายเลี้ยงดูน้องเอแบบปล่อยปละละเลย ไม่สนใจการกินอยู่ของน้องเอ ประกอบกับมีฐานะยากจน ตาเป็นผู้ดูแลและจัดการทุกอย่างในบ้าน รวมทั้งรับผิดชอบในการเลี้ยงดูสมาชิกครอบครัวทั้ง ๓ คน โดยมีอาชีพรับจ้างทั่วไป รายได้วันละ ๔๐ บาท ส่วนใหญ่ตานำมาซื้อเหล้า บุหรี่ ส่วนยายเลี้ยง อยู่กับบ้าน ยายเป็นชนเผ่า เคยเป็นหญิงขายบริการมาก่อนและถูกทำร้ายจนสติไม่สมประกอบ ยายเลี้ยงมีเชื้อ HIV ด้วยเช่นกัน รวมทั้งลูกทุกคนของตาซึ่งอยู่ในบ้านเดียวกันก็ป่วยด้วยโรคเอดส์

บ้าน ชุมชนและสภาพแวดล้อม: บ้านที่น้องเออาศัยอยู่กับตาและยายเลี้ยงเป็นบ้านชั้นเดียว ติดพื้นดิน มีห้องนอนเพียงห้องเดียว ผนังทำด้วยไม้ไผ่ ทุ ๆ และเศษไม้ ไม่มีประตู มีรูโหว่มองลอดเข้าไปได้ ห้องกลางมีพื้นที่แคบ ๆ เป็นที่นั่งรับประทานอาหาร แหวนเสื้อผาระเกะระกะ น้องเอนอนห้องเดียวกับตาและยายเลี้ยง บ้านหลังนี้ตั้งอยู่บนที่ดินสาธารณะ (ของวัด) เป็นพื้นที่ติดป่าของชุมชน จึงค่อนข้างห่างจากชุมชน ชาวบ้านไม่ต้องการให้ครอบครัวนี้อยู่ในที่ติดดังกล่าว เพราะรังเกียจว่ายากจนและมีลูกสาวเคยขายบริการ และติดเชื้อ HIV ทั้งหมด

สภาพชุมชนที่อาศัยอยู่ เป็นชุมชนเล็ก ๆ ส่วนใหญ่เป็นคนยากจน ไม่มีที่ดินของตนเอง หรืออพยพมาจากที่อื่น ไม่มีอาชีพแน่นอน จึงมาปักหลักอาศัยป่าชุมชนของวัด (เป็นวัดที่พระ ซึ่งละเมิดเด็กอาศัยอยู่) เข้าไปตั้งบ้านเรือนอยู่นานแล้ว ตาเป็นผู้ไปขอใช้ประโยชน์จากวัดเพื่ออยู่อาศัยและใช้ป่าชุมชนด้วย (หมายเหตุ: หลังจากเกิดเหตุการณ์ฟ้องร้องคดีความเรื่องการละเมิดน้องเอ ครอบครัวนี้ถูกชาวบ้านไม่ให้เข้าไปใช้ป่าชุมชน และคนในชุมชนยังมีทัศนคติไม่ดีและรังเกียจครอบครัวนี้ เพราะคดีนี้มีการกล่าวหาว่าพระเป็นผู้ละเมิดทางเพศเด็กด้วย ซึ่งพระรูปนี้เป็นที่นับถือศรัทธาของชาวบ้าน)

แผนภูมิครอบครัว

สถานการณ์ปัญหา: น้องเอมีอาการเจ็บที่อวัยวะเพศ มีลักษณะบวมแดง น้ำสาวจึงสอบถาม แต่ น้องเอไม่ยอมบอก น้ำจึงนำตัวมาตรวจที่โรงพยาบาล ผลการตรวจอวัยวะเพศ น้องมีร่องรอยการถูกละเมิดจริง โรงพยาบาลจึงได้ประสานกับมูลนิธิรักษ์ไทยเพื่อให้มาช่วยดูแลเด็ก เจ้าหน้าที่มูลนิธิรักษ์ไทยจึงได้ประสานขอความร่วมมือไปยังศูนย์ประสานงานเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี และพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ. คຸ້ມครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ เพื่อขอความช่วยเหลือและประสานงานกับสถานีตำรวจอำเภอ เพื่อดำเนินการแจ้งความ และแยกเด็กเพื่อการคุ้มครองให้ปลอดภัยต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

- การเยี่ยม เพื่อดูสภาพบ้านครอบครัว สภาพเศรษฐกิจ รายได้
- สัมภาษณ์ และการสังเกตพฤติกรรมเด็ก แม่เด็ก เครือญาติ บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ครู แพทย์ โรงพยาบาล
- การเก็บรวบรวมข้อมูลหลักฐาน สำเนาทะเบียนบ้าน บัตรประชาชน ผลการตรวจของแพทย์ ใบแจ้งความ

การประชุมทีมสหวิชาชีพเพื่อช่วยเหลือเด็ก ครั้งที่ ๑:

วัตถุประสงค์: เพื่อประเมินสภาพปัญหาและข้อมูล และดำเนินงานเบื้องต้น

ผู้เข้าร่วม: นักสังคมสงเคราะห์ (พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด) นักจิตวิทยา ตำรวจ เจ้าหน้าที่มูลนิธิรักษ์ไทย เจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี องค์กรเอกชน ครู

ผลการประชุม:

ข้อมูลเบื้องต้นการประเมินปัญหา: น้องเอมีอาการเจ็บที่อวัยวะเพศ และอวัยวะเพศมีอาการบวมแดง ตาจึงบอกให้แม่และนำของเด็กลำตัวไปตรวจที่โรงพยาบาลอำเภอ ผลการตรวจอวัยวะเพศน้องเอมีร่องรอยการถูกละเมิดจริง แพทย์ผู้ตรวจจึงแจ้งไปยังเจ้าหน้าที่มูลนิธิรักษ์ไทย ซึ่งเป็นองค์กรปฏิบัติงานและทำงานร่วมกับโรงพยาบาลอำเภอเพื่อช่วยเหลือแม่และเด็กที่ติดเชื่อในพื้นที่ เจ้าหน้าที่มูลนิธิรักษ์ไทยจึงเดินทางไปโรงพยาบาล และสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นกับเด็กร่วมกับนักจิตวิทยาของโรงพยาบาล โดยสร้างความสัมพันธ์และสัมภาษณ์พูดคุยกับน้องเอถึงสาเหตุที่มีอาการดังกล่าว น้องเอจึงเล่าเหตุการณ์ทั้งหมดให้ฟังว่า ถูกล่วงละเมิดทางเพศจากบุคคล ๕ คน คือ ๑) ตา อายุ ๗๐ ปี ๒) หลวงพ่อที่วัดใกล้บ้าน อายุ ๗๒

ปี ๓) ยายเลี้ยง อายุ ๓๐ ปี ๔) ลูกชายของป้า อายุ ๒๖ ปี และ ๕) เด็กชายบอย (นามสมมุติ) อายุ ๑๐ ปี
เพื่อนเล่นในชุมชน นอกจากนี้ ครูในโรงเรียนซึ่งน้องเอเรียนอยู่ ให้ข้อสังเกตว่าน้องเอมีพฤติกรรมชอบเข้า
หาผู้ชาย

แนวทางการดำเนินงานช่วยเหลือ

ระยะวิกฤติ: นำข้อมูลเบื้องต้นมาวิเคราะห์ปัญหา มีการปรึกษาในประเด็นข้อเท็จจริงเบื้องต้นที่น้องเอได้
ให้ไว้และนำมาวางแผนเพื่อการช่วยเหลือเฉพาะหน้ากรณีเร่งด่วน เพราะเกรงว่าจะถูกละเมิดซ้ำอีก
นอกจากนี้น้องเอยังถูกระทำโดยบุคคลในครอบครัวและบุคคลนอกครอบครัวหลายคน จึงควรมีการ
พิจารณาดำเนินการในหลายด้าน ข้อสรุปเบื้องต้น คือ

- การนำตัวน้องเอ ออกจากสิ่งแวดล้อมที่เป็นอันตรายต่อตัวเด็กโดยเร็วที่สุด
- สืบค้นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานะน้องเอและครอบครัวดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตาม หมวด ๔
แห่ง พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ และดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ระยะสั้น:

- การส่งน้องเอเข้ารับการตรวจประเมินร่างกายและจิตใจ การเยี่ยมบ้าน ครอบครัวของน้องเอเพื่อ
การประเมินปัญหา
- ด้านกฎหมาย รวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เตรียมเด็กเพื่อการสอบปากคำและขึ้นสู่ศาล

ระยะยาว: ส่งน้องเอเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูด้านจิตเวชในโรงพยาบาล เรื่องพฤติกรรมทางเพศที่ไม่
เหมาะสมและให้การสงเคราะห์ครอบครัวเบื้องต้นและการจัดหาที่อยู่อาศัย

ผู้รับผิดชอบ: นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา ตำรวจ เจ้าหน้าที่มูลนิธิรักษ์ไทย เจ้าหน้าที่ศูนย์
ประสานงานเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี องค์การเอกชน ครู

การประชุมทีมสหวิชาชีพเพื่อช่วยเหลือเด็ก ครั้งที่ ๒:

วัตถุประสงค์: เพื่อประเมินร่างกาย จิตใจ สังคมของเด็กและครอบครัว และติดตามผลการดำเนินงาน
ด้านกฎหมาย

ผู้เข้าร่วม: นักจิตวิทยาสถาบันพัฒนาการเด็ก ตำรวจ เจ้าหน้าที่มูลนิธิรักษ์ไทย นักสังคมสงเคราะห์
เจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี แพทย์ อัยการ เจ้าหน้าที่สถาน
สงเคราะห์ หน่วยงาน

ผลการประชุม:

ข้อมูลเบื้องต้นการประเมินปัญหา:

ด้านร่างกาย: ผลการตรวจร่างกายจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศโดยแพทย์ลงความเห็นว่ายৌพรหมจรรย์มีลักษณะฉีกขาดและเก่ามาก น่าจะมีการล่วงละเมิดทางเพศติดต่อกันเป็นเวลานาน แพทย์ตรวจไม่พบโรคทางเพศสัมพันธ์ แต่มีอาการอักเสบและตกขาว จึงได้รักษาตามอาการ

ด้านจิตใจ: ผลการตรวจประเมินทางจิตวิทยา พบว่า น้องเอเป็นเด็กที่ร่าเริงแจ่มใส ไม่มีภาวะเครียด มีลักษณะร่าเริงในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น มีความก้าวร้าวที่ซ่อนอยู่ภายใน IQ อยู่ในระดับคาบเส้น (๘๐) ขาดความรักและต้องการความรักความอบอุ่น น้องเอมีทัศนคติต่อแม่ค่อนข้างลบสนทั้งรักและเกลียด ส่วนความรู้สึกต่อตาและพระที่กระทำต่อตนเอง น้องเอมีความรู้สึกอยากให้ผู้ใหญ่เหล่านี้ติดคุก

ด้านพัฒนาการตามวัย: น้องเอมีพัฒนาการทางร่างกายปกติ ทั้งส่วนสูงและน้ำหนักความสามารถทางสติปัญญา เรียนรู้ได้เร็ว พุดจาต่อเนื่อง สามารถเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นได้ดี แต่ยังมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมกับวัย เช่นชอบเอาเนื้อตัวสัมผัสกับผู้ชาย เล่นนอนทับกัน

ด้านกฎหมาย: น้องเอถูกละเมิดทางเพศ โดยผู้กระทำทั้งหมด ๕ คน ซึ่งมีการกระทำต่อเด็กดังนี้คือ

- ตา จะล่วงละเมิดเด็กในเวลากลางคืน ซึ่งจะมียายคอยอยู่ด้วยทุกครั้ง
- ยาย จะทุบตีทำร้ายร่างกายบ่อยครั้ง ล่วงละเมิดทางเพศโดยใช้นิ้ว
- ลูกชายของป้า ติดเชื้อ HIV และติดยาเสพติด ล่วงเกินเด็กในเวลากลางวัน ขณะที่ตาและยายไม่อยู่บ้าน
- เด็กชายบอย เรียนอยู่ชั้น ป.๔ มีการเล่นเพศหรือทำอนาจารตั้งแต่ชั้น ป.๓ เป็นประจำ
- พระ ได้กระทำการล่วงเกินน้องเอในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ โดยจะมีการลวนลามและร่วมเพศกับน้องเอที่กุฏิ และให้สิ่งของเล็ก ๆ น้อย ๆ และแลกกับการมีเพศสัมพันธ์ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทำการสอบปากคำน้องเอ ตาม พ.ร.บ. วิ. อาญา ฉบับที่ ๒๐ ทีมสหวิชาชีพได้มีการเตรียมตัวน้องเอก่อนขึ้นศาล พนักงานสอบสวนได้สอบถามเพิ่มเติม รวมทั้งเจ้าหน้าที่มูลนิธิรักษไทย แพทย์พยาบาล เป็นพยาน และสามารถตั้งข้อหาแก่ผู้กระทำต่อน้องเอ ๔ คน ส่วนเด็กชายบอย ไม่มีความผิด แต่จะต้องได้รับการดูแลที่ถูกต้องเหมาะสมจากผู้ปกครองเพื่อมิให้กลายเป็นผู้กระทำในอนาคต พนักงานอัยการ สรุปได้ว่า มีการฟ้องผู้กระทำผิด ๕ คดี คนที่จะถูกฟ้องมี ๔ คน ได้แก่ พระ ตา (๒ คดี) ยาย และลูกชายของป้า

แนวทางการดำเนินงานช่วยเหลือ

ระยะสั้น:

- เตรียมน้องเอเพื่อเข้ารับการสอบปากคำ
- การบำบัดด้านจิตใจจากสถาบันพัฒนาการเด็กในระหว่างที่อยู่สถานสงเคราะห์ เพราะน้องเอมีพฤติกรรมเข้าหาเด็กผู้ชาย ร่วมกับเจ้าหน้าที่สถานสงเคราะห์เพื่อป้องกันการมีเพศสัมพันธ์กับเด็กผู้ชายในสถานสงเคราะห์
- ด้านกฎหมาย เตรียมความพร้อมการให้ปากคำของน้องเอและผู้ปกครอง การหาพยานหลักฐาน และเข้ารับการสอบปากคำ การย้ายคดีมาสอบจังหวัดอื่น ซึ่งอยู่ใกล้เคียง เนื่องจากผู้กระทำผิดมีอิทธิพลเกรงว่าจะมีการเพิกถอนหน้าไม่เป็นผลดีต่อน้องเอ

ระยะยาว:

- หาข้อมูลแม่ของน้องเอและชุมชนเพิ่มเติม
- หาแนวทางดูแลน้องเอในระยะยาวและการทำงานกับชุมชนเพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติ
- ส่งตัวน้องเอเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูด้านจิตเวชในโรงพยาบาลในเรื่องพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม และให้การสงเคราะห์ครอบครัวเบื้องต้นและการจัดหาที่อยู่อาศัย

ผู้เข้าร่วม: นักจิตวิทยาสถาบันพัฒนาการเด็ก ตำรวจ เจ้าหน้าที่มูลนิธิรักษ์ไทย นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี แพทย์ อัยการ เจ้าหน้าที่สถานสงเคราะห์ หน่วยงาน องค์การบริหารส่วนตำบล

การประชุมทีมสหวิชาชีพเพื่อช่วยเหลือเด็ก ครั้งที่ ๓:

วัตถุประสงค์: เพื่อติดตามความก้าวหน้าด้านกฎหมาย

ผู้เข้าร่วม: อัยการ ตำรวจ เจ้าหน้าที่มูลนิธิรักษ์ไทย นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี นักจิตวิทยา เจ้าหน้าที่สถานสงเคราะห์ หน่วยงาน

ผลการประชุม:

ข้อมูลเบื้องต้นการประเมินปัญหา: สถานที่สืบพยานไม่พร้อม ไม่มีการแยกตัวน้องเอ่อออกไปอยู่ห้องสืบพยานสำหรับเด็กโดยเฉพาะ น้องเอ่อต้องเผชิญหน้ากับผู้ต้องหาในห้องสืบพยาน การหาหรือความเป็นไปได้ในการย้ายประเด็นคดีมาจังหวัดเดิมที่น้องเอ่ออยู่ ซึ่งสะดวกต่อน้องเอ่อในการเดินทางและมีการเตรียมความพร้อมของเด็กด้านการสืบพยานอย่างต่อเนื่อง

แนวทางการดำเนินงานช่วยเหลือ

ระยะสั้น:

- การหาหรือความเป็นไปได้ในการย้ายประเด็นคดีมาจังหวัดเดิมที่น้องเอ่ออยู่ ซึ่งสะดวกต่อน้องเอ่อ
- ขอเลื่อนการสอบปากคำ
- เตรียมพยานเด็กและแม่ก่อนขึ้นศาลอีกครั้ง
- กรณีหลักฐานหาย ที่ประชุมไม่อนุมัติให้สอบเด็กใหม่ เพราะถือเป็นการละเมิดเด็กซ้ำ

ผู้เข้าร่วม: อัยการ ตำรวจ เจ้าหน้าที่มูลนิธิรักษไทย นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี นักจิตวิทยา เจ้าหน้าที่สถานสงเคราะห์ ทนายความ

การประชุมทีมสหวิชาชีพเพื่อช่วยเหลือเด็ก ครั้งที่ ๔:

วัตถุประสงค์: เพื่อติดตามความคืบหน้าด้านกฎหมาย ประเมินสภาวะเด็กและครอบครัว และวางแผนการทำงานกับเด็กและครอบครัวในระยะยาว

ผู้เข้าร่วม: เจ้าหน้าที่มูลนิธิรักษไทย นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี นักจิตวิทยา ทนายความ เจ้าหน้าที่สถานสงเคราะห์ นักวิชาการ พยาบาล ชุมชน

ผลการประชุม:

ข้อมูลเบื้องต้นการประเมินปัญหา:

ด้านร่างกาย: น้องเอ่อถูกละเมิดทางเพศเป็นเวลานาน และมีความเสี่ยงสูงที่จะติดโรคทางเพศสัมพันธ์เนื่องจากผู้กระทำและแม่ติดเชื้อ HIV การตรวจผลเลือดครั้งแรกไม่ปรากฏว่าติดเชื้อ แต่อย่างไรก็ตาม จะต้องมีการตรวจซ้ำอีกครั้งใน ๑ ปีข้างหน้า น้องเอ่อเลี้ยงดูไม่ได้มาตรฐานขั้นต่ำ เป็นการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยส่งผลให้มีสติปัญญาต่ำกว่าปกติ ซึ่งจำเป็นต้องมีการฟื้นฟูพัฒนาการ

ด้านจิตใจ: น้องเอได้รับผลกระทบจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศเป็นเวลานาน ทำให้มีการแสดงพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม และการสืบพยานควรมีนักสังคมสงเคราะห์ที่เด็กคุ้นเคยด้วยเป็นผู้สืบพยาน

ด้านครอบครัว: ผลประเมินมาตรฐานการเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวและศักยภาพของครอบครัว และปัจจัยเสี่ยงของครอบครัวจากสภาพครอบครัวของเด็ก พบว่าศักยภาพการเลี้ยงดูเด็กที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ครอบครัวไม่มีอาชีพและรายได้ที่จะเลี้ยงตัวเองได้ มีอาชีพที่ไม่พึงประสงค์ และแม่มีอาชีพขายบริการ และคนในครอบครัวติดเชื้อ HIV ถึง ๕ คน

การประเมินความเสี่ยงจากครอบครัว มีดังนี้

- เป็นครอบครัวที่มีการละเมิดกันเอง
- เป็นครอบครัวที่มีภาวะเสี่ยงของโรคเอดส์
- เป็นครอบครัวที่เป็นคนขายขบของชุมชน คือ มีความยากจนมาก และสาเหตุที่ชุมชนให้ความรังเกียจ คือ การติดเชื้อ HIV และบุคคลในครอบครัวส่วนใหญ่ขายบริการ

ด้านกฎหมาย: แม่น้องเอถูกตาช่มชู่ระหว่างให้การที่ศาล ทำให้หวาดกลัวและไม่กล้าขึ้นศาล

แนวทางการดำเนินงานช่วยเหลือ

ระยะวิกฤติ:

- การบำบัดด้านจิตใจจากสถาบันพัฒนาการเด็กในระหว่างที่อยู่สถานสงเคราะห์ เพราะน้องเอมีพฤติกรรมเข้าเด็กผู้ชาย มีอารมณ์ฉุนเฉียว ชอบขโมยของคนอื่น ต้องส่งพบจิตแพทย์
- การแก้ไขปัญหากรณีที่แม่ถูกตาช่มชู่ระหว่างการให้การที่ศาล ทำให้แม่ไม่ยอมให้การอีก และถูกกดดันจากญาติจนมีอาการป่วย เครียดต้องพาไปพบจิตแพทย์

ระยะสั้น:

- แม่มีปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยเพราะเกรงว่าตาจะไล่ออกจากบ้าน ต้องสร้างบ้านให้กับครอบครัว

ระยะยาว:

- การเตรียมน้องเอคืนสู่ครอบครัว

ผู้รับผิดชอบ: เจ้าหน้าที่มูลนิธิรักษ์ไทย นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี นักจิตวิทยา ทนายความ เจ้าหน้าที่สถานสงเคราะห์ นักวิชาการ พยาบาล ชุมชน

การประชุมทีมสหวิชาชีพเพื่อช่วยเหลือเด็ก ครั้งที่ ๕:

วัตถุประสงค์: เพื่อติดตามและสรุปผลการดำเนินงาน

ผู้เข้าร่วม: เจ้าหน้าที่มูลนิธิรักษ์ไทย นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี นักจิตวิทยา หนายความ เจ้าหน้าที่สถานสงเคราะห์ นักวิชาการ

ผลการประชุม:

ข้อมูลเบื้องต้นการประเมินปัญหา:

- สรุปผลการบำบัดรักษาด้านจิตใจของน้องเอและครอบครัว แม่น้องเอคลายความเครียดลง และน้องเอมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น ไม่ลักขโมย ไม่เข้าหาเพื่อนนักเรียนชาย
- สรุปผลการสร้างบ้านให้กับแม่ ซึ่งได้รับเงินบริจาคจากองค์กรเอกชนต่าง ๆ จนสำเร็จลงด้วยดี ครอบครัวแม่น้องเอมีบ้านอยู่
- ด้านคดี มีการโอนประเด็นมาสืบพยานที่จังหวัดที่น้องเออยู่ในสถานสงเคราะห์เป็นผลสำเร็จ และทีมสหวิชาชีพช่วยเหลือตั้งแต่เริ่มต้น

แนวทางการดำเนินงานช่วยเหลือ

ระยะสั้น:

- ด้านกฎหมาย จะมีการฟ้องร้อง ๕ คดี จึงต้องมีการเตรียมน้องเอขึ้นสู่ศาล และรวมสืบพยานในครั้งเดียว เพื่อจะไม่ทำให้น้องเอต้องกระทบกระเทือนจิตใจ และการคุ้มครองดูแลน้องเอขณะขึ้นสู่ศาลเพราะผู้กระทำผิดมีอิทธิพล

ระยะยาว:

- การคืนเด็กสู่ครอบครัวต้องใช้เวลาในการบำบัดครอบครัวและการทำงานในชุมชนอย่างต่อเนื่อง น้องเอจึงต้องได้รับการคุ้มครองอยู่ในสถานสงเคราะห์ต่อไปอีกระยะหนึ่ง
- การหาครอบครัวอุปถัมภ์ เนื่องจากครอบครัวอยู่ในภาวะเสี่ยงและไม่มั่นคง
- สร้างระบบเฝ้าระวังชุมชน ให้ผู้ใหญ่บ้านและองค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทในการปรับเปลี่ยนทัศนคติของชุมชน จัดระบบเฝ้าระวังปัญหาการละเมิดสิทธิเด็ก โดยการจัดเวทีประชาคมให้ความรู้ในการอยู่ร่วมกับผู้ติดเชื้อ การพัฒนาอาชีพและกวาดล้างสื่อลามกในชุมชน โดยประสานความร่วมมือไปยังคณะทำงานในระดับอำเภอและคณะกรรมการคุ้มครองเด็กระดับจังหวัด เพื่อนำมาเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

ผู้เข้าร่วม: เจ้าหน้าที่มูลนิธิรักษ์ไทย นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็ก และสตรี นักจิตวิทยา หน่วยงาน นักวิชาการ องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน

ปัญหาและอุปสรรค:

- ทีมสหวิชาชีพยังขาดความเชี่ยวชาญและความละเอียดอ่อนต่อความรู้สึกของเด็ก
- การดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง โดยเฉพาะในครอบครัวและในชุมชน
- การประสานงานกันในด้านคดีมีช่องว่างทำให้พยานถูกข่มขู่ หลีกเลี่ยงหาย การเตรียมการมีเวลาน้อย และมีความขัดแย้งไม่เข้าใจกัน

สรุปข้อเสนอแนะหรือข้อพึงระวังในการปฏิบัติงาน

- ผู้ปฏิบัติงานในทุกระดับจะต้องเพิ่มพูนความรู้ ความตระหนัก ทักษะในการทำงานด้านการคุ้มครองเด็กให้มีประสิทธิภาพทั้งด้านกฎหมาย เพื่อให้เด็กได้รับการคุ้มครองมากที่สุด ด้านสังคม สงเคราะห์และการดูแลเด็กที่ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดทางเพศในสถานสงเคราะห์ ซึ่งต้องมีระบบการดูแลเป็นพิเศษมิฉะนั้นจะมีการละเมิดกันเอง
- เนื่องจากปัญหาเด็กมีความซับซ้อน โดยเฉพาะเด็กที่ถูกละเมิดทางเพศโดยคนหลายคน จึงควรต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญหลายสาขาวิชาชีพ และความร่วมมือจากเครือข่ายทางสังคมที่มีประสิทธิภาพและกว้างขวาง ที่จะเข้ามาดำเนินการทั้งด้านการช่วยเหลือคุ้มครอง การบำบัดฟื้นฟู การคืนสู่สังคมและรวมถึงการป้องกัน
- ด้านกฎหมาย การคุ้มครองพยาน ผู้เสียหายระหว่างการขึ้นศาลเป็นเรื่องสำคัญมาก ต้องอาศัยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ ประสพการณ์ จึงควรมีเครือข่าย และพนักงานเจ้าหน้าที่เข้ามาดำเนินการ
- ทศนคติของผู้เกี่ยวข้องต้องมีความเข้าใจตระหนักในสิทธิเด็ก ต้องมุ่งประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ
- ผู้ใดพบเห็นเด็กที่มีปัญหาเช่นเดียวกับน้องเอ ควรไปแจ้งเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ตาม พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้แก่ นายอำเภอ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย และตำรวจ เพื่อให้การสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพ นอกจากนี้กลุ่มทางสังคมหรือเครือข่ายทางช่วยเหลือเด็กในพื้นที่ก็สามารถเข้ามาช่วยเหลือด้วย เช่น โรงพยาบาล สาธารณสุข โรงเรียน องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การพัฒนาเอกชน

๒. เด็กที่พึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ

ประวัติ : ข้อมูลเบื้องต้น

ภูมิหลัง: เด็กหญิงข้าวโพด (นามสมมุติ) อายุ ๑ ปี ๙ เดือน ภูมิลำเนาอยู่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ บิดาชื่อนายชาย (นามสมมุติ) อายุ ๒๐ ปี มารดาชื่อนางวรรณ (นามสมมุติ) อายุ ๒๓ ปี

ประวัติการคลอด:

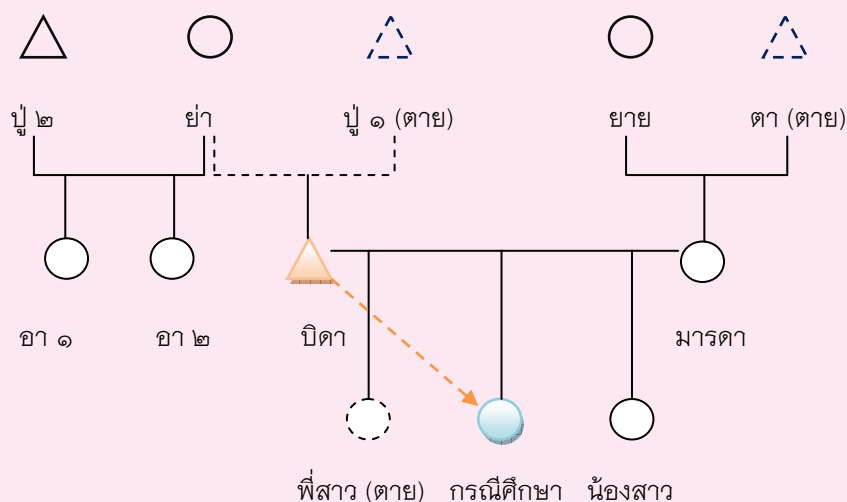
เด็กคลอด อายุ ครรภ์ ๓๘ สัปดาห์ที่โรงพยาบาลวชิระ กรุงเทพมหานคร โดยการผ่าตัดเนื่องจากผลการตรวจเจาะถุงน้ำคร่ำ พบว่าเด็กถ่ายซีเทาในท้องและกำลังขาดอากาศหายใจ เด็กรักษาอยู่ในโรงพยาบาลนาน ๙ วัน หลังจากเด็กอายุได้ ๑ เดือนเศษ เด็กย้ายมาอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่พร้อมบิดามารดา

ประวัติการเจ็บป่วย:

- ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ เด็กเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลแมคคอมมิคด้วยอาการสำลักนม
- ๔-๖ มีนาคม ๒๕๔๙ เด็กเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลแมคคอมมิคด้วยโรคลำไส้อักเสบ (ลำไส้บิดตัว) และดูดสำลักนมเข้าปอด
- ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๙ เด็กเข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลแมคคอมมิคด้วยอาการมีจ้ำเลือดขึ้นตามตัวและทางเดินหายใจส่วนบนอักเสบ
- ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๙ เด็กเข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลแมคคอมมิคด้วยอาการมีจ้ำเลือด (แพทย์ตรวจเลือดไม่พบโรคเกี่ยวกับเลือด) และมีอาการลำไส้อักเสบและลิ้นอักเสบร่วมด้วยและมีหิнопูนพอกกระดูกซี่โครงซี่ที่ ๕-๖
- วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๔๙ เด็กเข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลแมคคอมมิคด้วยอาการทางเดินหายใจส่วนบนอักเสบและสำลักนมหลังทานนมเหมือนหายใจไม่ออก
- แพทย์ทำการ X - Ray ปอดเนื่องจากเด็กเคยมีประวัติเข้ารับการรักษาด้วยอาการปอดขึ้น พบร่องรอยการหักของกระดูกซี่โครงทั้งด้านซ้ายหน้าหลัง และด้านขวา จากการวินิจฉัยของแพทย์คาดว่าอาการหักดังกล่าวเกิดในระยะเวลาต่างกันประมาณ ๓ ครั้ง โดยสังเกตจากร่องรอยการสมานตัวของกระดูกที่มีหิнопูนมาเกาะโดยกระดูกที่หักมีทั้งสิ้น ๑๒ ซี่ เป็นบริเวณซี่โครงซี่ที่ ๔-๗ ด้านซ้ายหัก กระดูกซี่โครงซี่ที่ ๔-๙ ด้านซ้ายหัก

บ้าน ชุมชนและสภาพแวดล้อม: บ้านปลูกในพื้นที่ประมาณ ๓๐ ตารางวา เป็นบ้านครึ่งอิฐครึ่งปูนสองชั้น ชั้นล่างเป็นอิฐบล็อกชั้นบนสร้างด้วยไม้ ชั้นล่างมีห้องนอน ๒ ห้อง เป็นห้องนอนของยายเด็กและปิตามารดาเด็ก มีห้องน้ำ ๑ ห้อง ชั้นบนมี ๓ ห้องนอนเป็นครอบครัวนางคำนึ่ง บริเวณบ้านค่อนข้างคับแคบ เพดานต่ำมีเก้าอี้ไว้รับแขกขนาดค่อนข้างใหญ่ สามารถนั่งได้ ๓ คน จำนวน ๒ ตัว และมีเก้าอี้เล็กอีก ๒ ตัว มีแปลนนอนของเด็กวางอยู่หน้าห้องยายเด็ก เครื่องใช้ภายในบ้านมีตามความจำเป็น ตัวบ้านปลูกอยู่ด้านหลังบ้านน้องของยายทวดเด็ก ทางเข้าบ้านมีบ้านเพื่อนบ้านปลูกติดกันหลายหลัง

แผนภูมิครอบครัว

สถานการณ์ปัญหา:

ปิตาเด็ก จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ปิตาเสียชีวิตตั้งแต่เด็กอายุ ๓ ปี เดิมปิตา (ปู่ของเด็ก) ประกอบอาชีพมีรถให้เช่า ประมาณ ๒๐ คัน หลังจากปิตาเสียชีวิต มารดา (ย่าของเด็ก) ขายกิจการทั้งหมดและแต่งงานใหม่สามีใหม่ไม่ได้ประกอบอาชีพ มีบุตรด้วยกัน ๒ คน เป็นหญิงอายุ ๑๖ ปี และ ๑๕ ปี ตามลำดับ สมรสแล้ว ๑ คน อีกคนอยู่ระหว่างการศึกษา ช่วงปิตาเด็กอายุ ๑๕ ปี ปิตาเด็กหนีออกจากบ้านไปร่วมแก๊งมอเตอร์ไซด์เป็นหัวหน้าแก๊งมีฉายา “โอบางกรวย” ก่อนที่จะเป็นหัวหน้าแก๊งติดสารเสพติดหลายชนิด เช่น เฮโรอีน ยาบ้า ยาอี ยาเลิฟ เลิกเสพยาหลังจากได้รับตำแหน่งหัวหน้าแก๊ง ประมาณ ๑ เดือน ช่วงอายุ ๑๖ ปี มาเที่ยวเชียงใหม่กับเพื่อน รู้จักกับมารดาเด็ก และมีความสัมพันธ์ฉันท์ชู้สาวกับมารดาเด็กประมาณ ๑ ปี ช่วงอายุ ๑๗ ปี ถูกยายเด็กบังคับให้แต่งงานกับมารดาเด็ก (ปิตาเด็กไม่ได้อยู่ประจำใน

จังหวัดเชียงใหม่แต่ไป – มา ระหว่างจังหวัดนนทบุรีและจังหวัดเชียงใหม่) ช่วงอายุ ๑๘ ปี ทะเลาะกับสามีใหม่ของย่าเด็ก ได้หนีออกจากบ้านต่อมาย่าของเด็กให้สมัครเป็นทหารเกณฑ์ หลังจากกลับมาได้เข้าร่วมแก๊งมอเตอร์ไซด์อีกครั้ง (บิดาเด็กเคยมีเหตุทะเลาะวิวาทชกต่อยกับसारวัตรปราบปราม สถานีตำรวจเตาปูน)

ช่วงอายุ ๒๐ ปี บิดาเด็กมีเหตุทะเลาะวิวาทโดนรุมฟัน บิดาเด็กฆ่าคนตาย ๒ คน ต้องขึ้นศาลบิดาเด็กชนะคดีถือว่าเป็นการป้องกันตนเอง โดยมีพี่ชายของสามีใหม่ย่าเด็กซึ่งเป็นผู้พิพากษาช่วยเหลือ หลังจากรดาเด็กตั้งครรภ์บุตรคนแรก บิดาเด็กตัดสินใจเลิกทุกอย่างขายทรัพย์สินที่ได้จากการพนันได้เงิน ๒๙๐,๐๐๐ บาท ไปเที่ยว อาร์ ซี เอและพัทยา เงินหมดภายใน ๑ วัน เหลือเงิน ๑,๒๕๑ บาทจึงเดินทางมาที่จังหวัดเชียงใหม่มาอยู่กับครอบครัวมารดาเด็ก ช่วยยายเด็กค้าขายอาหาร ช่วยหุงข้าวได้ค่าจ้างวันละ ๒๐๐ บาทช่วงเวลาทำงาน คือ ช่วงเช้า เที่ยงคืนถึงหกโมงเช้า และช่วงบ่ายตั้งแต่ ๑๓.๐๐ – ๑๖.๐๐ น.

มารดาเด็ก อายุ ๒๓ ปี จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีอาชีพค้าขายอาหารที่ตลาดสันป่าข่อยและตลาดทองคำ หลังตั้งครรภ์ได้ ๗ เดือนมีปัญหาทะเลาะกับยายเด็กจึงย้ายไปอยู่กรุงเทพมหานคร หลังคลอดเด็กได้ ๑ เดือนเศษ จึงกลับมาอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่กับครอบครัวของยายเด็ก มีบุตรทั้งหมด ๓ คน คือ คนแรกเป็นเด็กหญิง (เสียชีวิตเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๗) เด็กเสียชีวิตด้วยอาการเลือดออกที่เยื่อหุ้มสมอง ซึ่งจากการผ่าพิสูจน์พบว่ามีอาการเลือดออกในเยื่อหุ้มสมอง เกิดขึ้นประมาณ ๓ วันก่อนเสียชีวิต และพบว่าตามร่างกายมีร่องรอยแผลฟกช้ำหลายที่บริเวณต้นคอทั้งสองข้างและสะโพกทั้งสองข้างซึ่งเป็นร่องรอยที่เกิดขึ้นหลายวันแล้วเพราะมีรอยจางหายในบางจุด ส่วนอวัยวะภายในไม่พบเลือดออกหรือปรากฏความเสียหายแต่อย่างใด) คนที่ ๒ เป็นเด็กหญิง อายุ ๑ ปี ๙ เดือน เกิดวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๙ (กรณีศึกษา) และคนที่ ๓ เด็กหญิง อายุ ๙ เดือน โดยบุตรคนที่ ๒ และ ๓ อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของมูลนิธิบ้านกึ่งแก้ววิบูลสันติ เชียงใหม่

เด็ก จากการประเมินของทีมนสทวิชาชีพ พบว่า การเจ็บป่วยของเด็กไม่ได้เกิดจากโรคภัยหรือความผิดปกติในร่างกาย เด็กถูกทารุณกรรมจากคนในครอบครัว โดยการถูกอัดกระแทก มีกระดูกหักทั้งสิ้น ๑๒ ซี่ เป็นบริเวณซี่โครงซี่ที่ ๔-๗ ด้านซ้ายหัก กระดูกซี่โครงซี่ที่ ๔-๙ ด้านซ้ายหักและมีหินปูนพอกกระดูกซี่โครงซี่ที่ ๕-๖ และปุ่มกระดูกหัวไหล่ข้างซ้ายหัก รวมถูกกระทำประมาณ ๓ ครั้ง จากการอ่านผลจากฟิล์ม X-Ray เด็กถูกกระทำประมาณ ๑๐-๒๐ วันก่อนมาตรวจ (ประมาณวันที่ ๘-๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙) หลังจากย้ายมาจากจังหวัดนนทบุรี

การประชุมทีมนสทวิชาชีพเพื่อช่วยเหลือเด็ก :

วัตถุประสงค์:

- ทบทวนกระบวนการให้บริการเด็กและครอบครัวของพนักงานเจ้าหน้าที่และผู้ประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง
- ทบทวนปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่
- วิเคราะห์ความรู้และความเข้าใจในการบังคับใช้กฎหมาย

ผลการประชุม:

ข้อมูลเบื้องต้นการประเมินปัญหา:

พัฒนาการเด็ก

ช่วงอายุ ๓ เดือน พัฒนาการเด็กได้ตามอายุ สบตาได้ ยิ้มได้ การเคลื่อนไหวไม่ได้ช้ากว่าอายุ เด็กจะดูตunned หิวบ่อยจะกรีดร้องเวลาหิว ถ้ามีคนอุ้มก็จะเงียบ มักจะร้องไห้โดยไม่ทราบสาเหตุ ปัจจุบันหลังจากเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ เด็กร่าเริง สุขภาพดี พัฒนาการเป็นไปตามวัย เดินได้คล่อง ปีนป่ายสนใจสิ่งต่างๆ เรียกร้องความสนใจ ชอบเดิน ตบมือ เริ่มพูดหรือเรียกแม่ได้

ผลการตรวจทางจิตเวช

บิดาเด็กมีบุคลิกภาพ พุดจาโผงผาง โมโหง่าย รู้สึกผิดในบางครั้ง รู้สึกเหมือนมีคนคอยจับผิด ท้อแท้ บางครั้งรู้สึกว่าตนเองไม่เอาไหน มีปมด้อย อ้างว้าง ล้มเหลว ส่วนมารดาเด็กมีอาการทางจิตมีระดับการวัดอยู่ในเกณฑ์ปกติ ไม่มีภาวะซึมเศร้า ไม่พบอาการทางจิตประสาทแต่อย่างใด บุคลิกภาพมารดาเป็นคนเงียบขรึมไม่มีปากเสียงกับใครบุคลิกภาพอื่นที่แอบแฝง ยังประเมินไม่ได้ ไม่มีความเครียดเมื่อเลี้ยงดูเด็ก

ผลการประเมินครอบครัว

ลักษณะครอบครัวภายในเป็นครอบครัวขยาย ความสัมพันธ์ครอบครัวไม่ดีนัก มีความขัดแย้งภายในครอบครัว เนื่องจากบิดาเด็กมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับญาติของมารดาเด็ก ญาติมารดาเด็กปฏิเสธบิดาเด็กมาตั้งแต่ต้น มีเหตุการณ์ที่แสดงความขัดแย้ง เช่น มารดาเด็กตั้งครรภ์พี่สาวเด็ก อายุครรภ์ได้ 6 เดือน น้ำของมารดาเด็กพามารดาเด็กไปทำแท้งแต่ไม่สำเร็จ บิดาเด็กทราบและอาละวาดใช้มีดดาบฟันข้างของที่อยู่ในบ้าน จนกระทั่งยายเด็กยอมให้มารดาเด็กตั้งครรภ์ต่อไป บิดาเด็กมีปัญหาทะเลาะกับน้ำของมารดาเด็กอย่างรุนแรง เนื่องจากทุกคนอยากให้บิดามารดาเด็กเลิกกัน และมีปัญหาในเรื่องมรดกของฝ่ายมารดาเด็ก บิดาเด็กทะเลาะกับนายบุญมานุตรนางคำนึ่งเรื่องนายบุญมาขโมยรองเท้าบิดาเด็ก

เด็มายายเด็กและนางคำนึ่งขายอาหารร่วมกันหลังจากบิดาเด็กเข้ามาช่วยนางคำนึ่งได้แยกไปขายเองรายได้ค่อนข้างดี แต่ยายเด็กรายได้ไม่ดีนัก

แนวทางการดำเนินงานช่วยเหลือ:

แผนการดำเนินงานสำหรับเด็ก

- มติที่ประชุมทีมสหวิชาชีพให้แยกเด็กออกจากครอบครัวก่อนเพื่อให้ความคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก หากยังประเมินไม่ได้ทีมสหวิชาชีพมีมติไม่อนุญาตให้ผู้ปกครองรับเด็กออกจากโรงพยาบาล จนกว่าจะดำเนินการสืบค้นข้อเท็จจริงและดำเนินการทางกฎหมายเสร็จสิ้น
- ต้องมีการดำเนินคดีหาตัวผู้กระทำผิด
- แผนการเลี้ยงดูเด็ก จะมีการส่งเด็กทั้งสอง ให้ย่าของเด็กเลี้ยงดูโดยให้จังหวัดนนทบุรีติดตามดูแล ส่วนบิดามารดาเด็กจะตามไปเลี้ยงดูหลังจากที่หางานได้ แต่ต้องอยู่ในการควบคุมความประพฤติของศาล และการส่งไปรับการบำบัดต่อที่จังหวัดนนทบุรี

แผนการดำเนินงานสำหรับผู้ปกครอง

- การดำเนินการส่งเสริมอาชีพ ได้ส่งเสริมให้บิดามารดาเด็กชายชนมจีน ซึ่งทั้งสองคนตั้งใจประกอบอาชีพเป็นอย่างดีและทำให้เป็นที่ยอมรับของยายเด็ก
- การดำเนินการให้ครอบครัวเด็กเข้าร่วมกิจกรรมฝึกทักษะในการควบคุมตนเอง ทักษะในการเลี้ยงดู ทักษะในการจัดการปัญหา
- ผู้ปกครองต้องแสดงให้เห็นว่าครอบครัวมีความพร้อมในการเลี้ยงดูเด็กได้ ทั้งเรื่องอาชีพ รายได้ที่มีมั่นคง ที่อยู่อาศัย ความพร้อมในการเลี้ยงดูของบิดามารดาซึ่งต้องเข้ารับการฝึกทักษะการเลี้ยงดูเด็กโดยเจ้าหน้าที่ที่ต้องสามารถไปดูแลหรือเยี่ยมเด็กได้ตลอดเวลา
- กรณีที่จะมีการย้ายไปอยู่ที่จังหวัดนนทบุรี โดยเด็กจะอยู่ในการเลี้ยงดูของย่าเด็กบิดามารดาเด็กต้องอยู่ในการควบคุมความประพฤติของศาล และจะส่งรายงานไปรับการบำบัดต่อที่จังหวัดนนทบุรี

แผนการดำเนินงานด้านกฎหมาย

- พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ลงบันทึกประจำวันที่สถานีตำรวจภูธรแม่เปิน ดำรวจได้ประสานงานไปยังตำรวจในพื้นที่บางกรวยให้ตรวจสอบข้อมูลบิดาเด็กมีเหตุทะเลาะกับตำรวจจริง แต่เป็นระดับสวป. เรื่องคดีของกรณีพี่สาวของน้องข้าวโพดที่เสียชีวิตเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๗ (เด็กเสียชีวิตด้วยอาการเลือดออกที่เยื่อหุ้มสมอง) พี่สาวเด็กได้มีการลงบันทึกประจำวันไว้ ตำรวจจะดำเนินการสืบสวนหาข้อเท็จจริง แต่ก็มีปัญหาเรื่องการหาพยานหลักฐาน บุคคลในครอบครัวไม่ให้ความร่วมมือ
- ผลทางกฎหมาย ตำรวจส่งสำนวนการสืบสวนไปยังอัยการและอัยการได้สั่งระงับการสืบสวนเนื่องจากไม่สามารถหาหลักฐานมาพิสูจน์ได้

แผนการดำเนินงานด้านการแพทย์

- ผลการตรวจคลื่นสมอง (MRI) ปรากฏว่าเด็กปกติดีทุกอย่างไม่มีเลือดออกในสมอง สมองปกติ ไม่เหมือนเด็กที่สมองซ้า
- กระดูกหักจะมีการย่นกันและเชื่อมติดกันเอง

- พัฒนาการของเด็กได้ตามอายุ สบตาได้ ยิ้มได้ การเคลื่อนไหวไม่ได้ช้ากว่าอายุ เด็กร้องไห้เก่ง ถ้ามีคนอุ้มจะเงียบน้ำหนักเพิ่มขึ้นในระหว่างที่นอนโรงพยาบาลการที่เด็กร้องไห้ไม่น่าเป็นเพราะกลัวคนแปลกหน้า แต่เป็นเพราะเด็กจะเริ่มกลัวคนแปลกหน้าแยกได้ว่าเป็นคนรู้จักหรือแปลกหน้าในขณะอายุ ๖-๘ เดือนการที่เด็กร้องไห้อาจเป็นปัญหาเรื่องการเลี้ยงดูที่บ้าน
- มีการตรวจกระตุ้นพัฒนาการเด็ก ผลออกมาว่าทุกอย่างปกติเป็นไปตามช่วงอายุ แต่ในด้านพฤติกรรมของเด็กเดิมที่เคยร้องไห้เสียงดังเวลาหิว ขณะนี้ลดลงพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กมีแนวโน้มดีขึ้น

แผนการดำเนินงานด้านสังคมสงเคราะห์

- การประสานให้พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนนทบุรีเยี่ยมบ้านย่าของเด็ก เรื่องที่อยู่อาศัยบิดามารดาเด็กไม่ต้องการอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ ต้องการกลับไปอยู่ที่จังหวัดนนทบุรี ซึ่งได้ดำเนินการสอบข้อเท็จจริงแล้ว ผลดังนี้
- ย่าของเด็ก ที่อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี อาชีพรับจ้างดูแลผู้สูงอายุบริเวณหมู่บ้านรายได้ ๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน สามีอายุ ๔๓ ปี อาชีพรับจ้างทั่วไป รายได้ ๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน มีบุตร ๑ คน อายุ ๑๔ ปี ศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ บ้านหลังที่อยู่เป็นบ้านของพี่สามี ซึ่งครอบครัวยินดีและพร้อมที่จะเลี้ยงดูเด็ก
- ดำเนินการหาที่อยู่บ้านเอื้ออาทรที่จังหวัดเชียงใหม่และส่งเสริมอาชีพขายขนมจีน
- เนื่องจากบิดาเด็กไม่สามารถปรับเปลี่ยนนิสัยได้ และหนีออกจากบ้าน มารดาเด็กจึงขอรับเด็กไปเลี้ยงดู โดยทีมสหวิชาชีพได้ดำเนินการประเมินด้านจิตเวชมารดาและเตรียมให้ยายและมารดาเด็กได้มาวางแผนในการเลี้ยงดูเด็กและปรับเปลี่ยนวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็ก สถานที่สิ่งแวดล้อมและการคืนเด็กสู่ครอบครัว

๓. เด็กที่พึงได้รับการส่งเสริมความประพฤติ

ประวัติ : ข้อมูลเบื้องต้น

“หนึ่ง” อายุ ๑๑ ปี พ่อแม่ของเด็กได้เสียชีวิตตอนอายุได้ ๒ ปี หลังจากพ่อแม่เสียชีวิตลุงและป้าได้นำมาเลี้ยงดู ลุงประกอบอาชีพรับจ้างก่อสร้าง ส่วนป้าประกอบอาชีพทำไร่ทำสวน และมีลูกสาวหนึ่งคนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และมีอายุมากกว่าเด็กชายหนึ่ง

ป้าเล่าว่า ได้นำเด็กมาเลี้ยงตอนอายุ ๒ ปีจนถึงปัจจุบัน ตอนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ หนึ่งก็เริ่มมีพฤติกรรมหนีเรียนบ่อยครั้ง มักจะชอบหนีเรียนออกมาเล่นเกมและไปเที่ยวเล่นและมักจะมีพฤติกรรมชอบขโมยเงินไปเล่นเกมอยู่เป็นประจำ และมีพฤติกรรมลักขโมยของที่โรงเรียน โดยได้ชวนเพื่อนไปประมาณ ๔ คน ร่วมกันจัดห้องเข้าไปขโมยโน้ตบุ๊กและกล้องถ่ายรูปของอาจารย์ โดยหนึ่งคอยดูต้นทางให้เพื่อนหลังจากที่นำของที่ลักขโมยมาได้ก็ชวนกันไปถ่ายรูปเล่นกัน พอคุณครูรู้ว่าห้องถูกงัดก็เลยกลัวความผิดจึงนำกล้องถ่ายรูปไปซ่อนไว้ในโพรงหญ้า เมื่อทางโรงเรียนทราบข่าวก็เลยเชิญผู้ปกครองเด็กทั้ง ๔ คน และผู้ใหญ่บ้าน เข้าร่วมพูดคุยไกล่เกลี่ยกันที่โรงเรียน ผลสรุปคือทางโรงเรียนจะไม่ดำเนินคดีกับเด็ก แต่จะไม่ให้เด็กเรียนที่โรงเรียนเดิม ผู้ใหญ่บ้านได้แจ้งมายังศูนย์ประสานงานเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้เจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดเชียงใหม่ นักสังคมสงเคราะห์จากสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านเชียงใหม่และเจ้าหน้าที่ประสานงานโครงการได้เข้าไปสืบค้นหาข้อเท็จจริงเบื้องต้นและได้หาที่เรียนที่ใหม่ให้กับหนึ่งที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในอำเภอแห่งหนึ่งและพามาตรวจสุขภาพจิต

ความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว

หนึ่งมีความสัมพันธ์ที่ดีกับลุง เวลาที่มีปัญหาอะไรจะมาเล่าให้ฟังอยู่เป็นประจำ ส่วนป้าจะไม่ค่อยเล่าอะไรให้ฟัง เด็กจะกลัวเนื่องจากป้าจะเข้มงวดและให้เด็กอยู่ในกรอบที่วางไว้ เช่น เวลาให้ทำการบ้านจะต้องทำให้เสร็จก่อนถึงจะไปเล่นได้ ห้ามไปไหนจนกว่าจะทำเสร็จ บางทีเด็กถูกบังคับมากๆ ก็ร้องไห้ออกมา แต่สักๆ แล้วที่ป้าทำไปก็อยากให้เด็กมีระเบียบวินัยอยากให้เป็นคนดีและรักเด็กมากๆ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างพี่สาวของหนึ่งนั้นมีความสัมพันธ์ที่ดี เด็กจะรักพี่สาว เวลาที่ได้ขนมอะไรมาก็จะนำมาแบ่งปันให้พี่สาวเสมอ ส่วนความสัมพันธ์กับยายซึ่งเป็นแม่ของป้าจะสนิทกับเด็กและรักเด็กมาก รักเหมือนหลานของตัวเองจริงๆ เวลาที่กลับจากกรุงเทพมหานครมาที่บ้านจะซื้อของมาให้อยู่เป็นประจำ และเด็กจะพูดถึงยายอยู่เสมอและรักยาย เวลาที่ยายกลับมาเยี่ยมบ้านเด็กจะนอนกับยายและเวลายายไปไหนก็จะตามติดยายตลอดเวลา

พฤติกรรมของเด็กเมื่ออยู่โรงเรียน

จากการให้ข้อมูลของคุณครูประจำชั้นและคุณครูคนอื่นๆ ในโรงเรียนได้เล่าว่า เวลาที่เรียนหนังสือเด็กก็จะไม่เรียนหนังสือ เวลาที่ให้ทำงานส่งภายในชั้นก็จะไม่ทำและเด็กมักจะหนีเรียนไปนอกโรงเรียนเป็นประจำ ทุกครั้งที่หนีเรียนครูประจำชั้นก็จะแจ้งให้ผู้ปกครองทราบและเรียกให้มาพบที่โรงเรียน แต่เด็กก็ยังหนีเรียนอยู่เป็นประจำ โดยจะหนีไปเล่นเกมที่ร้านหรือบางครั้งถ้าไม่มีเงินไปเล่นเกมก็จะหนีไปอยู่ตามท้องทุ่งนา ตามไร่ ตามสวน เวลาที่อยู่ในชั้นเรียนเพื่อนๆ ในห้องมักจะชอบล้อเลียนหนึ่งเสมอว่าเป็นเด็กขี้โมยเด็กนิสัยไม่ดี จึงทำให้เพื่อนๆ ในห้องไม่มีใครคบเป็นเพื่อนและไม่มีเพื่อนสนิท จากการที่หนึ่งขาดเรียนและหนีเรียนเป็นประจำส่งผลให้เด็กเรียนไม่ทันเพื่อนๆ ในชั้นทำให้เด็กต้องซ้ำชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ถึง ๒ ครั้ง

การวิเคราะห์ปัญหา

ด้านร่างกาย:

เด็กมีพฤติกรรมที่อยู่นิ่ง สงเกตเห็นได้จากการทำอะไรรนานๆ จะอดทนไม่ไหว ถ้าถูกบังคับให้ทำอะไรมากๆ ก็จะไม่ยอมให้ ยกตัวอย่างเช่น เวลาที่พี่สาวสอนการบ้านและบังคับให้ทำการบ้านต่อให้เสร็จเด็กจะไม่ยอมทำให้เสร็จจะลุกหนีเดินออกไปหรือบางทีก็ร้องไห้

ด้านจิตใจ:

ปัญหาทางด้านสุขภาพจิต เนื่องจากว่าที่เด็กไปโรงเรียนเพื่อนในห้องมักจะล้อเลียนและกล่าวดูถูกเด็กว่าเป็นเด็กซี้ซม้ายไม่มีใครคบเป็นเพื่อน จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กมีทัศนคติที่ไม่ดีกับเพื่อนๆ และไม่ยอมเรียนหนังสือและทุกๆ วันที่ไปโรงเรียนเด็กจะฟังใจอย่างมากว่าคุณครูใจร้ายและเพื่อนใส่ร้าย

ด้านสังคม

๑. มีพฤติกรรมเกรี้ยว โห่เรียนเป็นประจำ
๒. เด็กไม่มีบัตรประจำตัว
๓. เด็กมีพฤติกรรมติดเกม

การวางแผนให้ความช่วยเหลือ

ระยะวิกฤติ

- เยี่ยมบ้านและสืบเสาะหาข้อเท็จจริง
- ติดต่อขอใบรับรองการศึกษาจากโรงเรียนเมืองนะเพื่อนำไปเป็นหลักฐานในการเข้าสมัครเรียนที่โรงเรียนใหม่
- ติดต่อประสานงานหาที่เรียนใหม่ที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่

ระยะสั้น

- พาเด็กไปตรวจสุขภาพจิตที่สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์

ระยะยาว

- ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทะเบียน อำเภอเชียงใหม่ในการติดต่อทำบัตรให้กับเด็กชายหนึ่ง
- ให้คำปรึกษาแก่ครอบครัวของเด็กในเรื่องการดูแลเด็กและการสร้างแรงจูงใจให้เด็กมีกำลังใจและมีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น

การดำเนินการให้ความช่วยเหลือ

- ครั้งที่ ๑ ไปเยี่ยมบ้านเด็กพร้อมกับนักสังคมสงเคราะห์สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านเชียงใหม่ เพื่อไปสืบเสาะหาข้อเท็จจริงจากผู้ปกครองของเด็กและผู้ใหญ่บ้าน
- ครั้งที่ ๒ ติดต่อทางโรงเรียนเดิมเพื่อขอหลักฐานใบรับรองผลทางการศึกษาเพื่อนำไปสมัครเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่
- ครั้งที่ ๓ เจ้าหน้าที่โครงการไปรับเด็กชายหนึ่งที่บ้านมาสมัครเรียนที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ และพามาพบเจ้าหน้าที่ทะเบียน อำเภอเชียงใหม่ เพื่อขอคัดสำเนาทะเบียนบ้านให้กับเด็กเพื่อนำไปใช้เป็นหลักฐานในการทำบัตรประจำตัว เนื่องจากเด็กยังไม่มีบัตรประจำตัว และหลังจากนั้นก็พาเด็กมาพักที่บ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดเชียงใหม่เป็นเวลา ๑ คืน และในวันถัดมาเจ้าหน้าที่โครงการไปรับเด็กที่บ้านพักเด็กและครอบครัวมาตรวจที่สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์แต่ไม่พบแพทย์ เนื่องจากแพทย์ติดภารกิจเร่งด่วน ดังนั้นทางนักสังคมสงเคราะห์ของสถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์จึงได้ประเมินสุขภาพจิตเบื้องต้นก่อน และทางพยาบาลได้นัดให้มาพบแพทย์ครั้ง
- ครั้งที่ ๔ ใน ๑ เดือน ต่อมา เจ้าหน้าที่โครงการและผู้ปกครองของเด็กได้พาเด็กมาตรวจสุขภาพ และตรวจระดับสติปัญญา (IQ) ที่สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ และทางแพทย์จะนัดพบเด็กทุกๆ ๑ เดือน
- ครั้งที่ ๕ ติดต่อทำบัตรประจำตัวกับเจ้าหน้าที่ทะเบียนของอำเภอเชียงใหม่ (บัตรที่ขึ้นต้นด้วยเลข ๐ ซึ่งเป็นบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน)
- ครั้งที่ ๖ ผู้ปกครองและคุณครูประจำชั้นพาเด็กมาตรวจตามที่แพทย์นัดที่สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ โดยทางโรงเรียนจะเป็นธุระจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์คำรักษาพยาบาลให้กับเด็กชายหนึ่ง

การติดตามและประเมินผล

- จากการที่เจ้าหน้าที่ประสานงานโครงการได้เข้าไปให้ความช่วยเหลือได้เข้าไปให้ความช่วยเหลือในเรื่องของการติดต่อประสานงานหาโรงเรียนใหม่ให้กับเด็ก ซึ่งเด็กได้เรียนอยู่ที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำ จะมีคุณครูประจำหอและคุณครูประจำชั้นคอยดูแลเด็ก วันเสาร์และวันอาทิตย์ผู้ปกครองสามารถไปเยี่ยมเด็กที่โรงเรียนได้ เทอมหนึ่งสามารถกลับบ้านได้ ๒ ครั้ง สัปดาห์แรกที่เด็กชายหนึ่งได้เข้าไปเรียนที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่จากการสอบถามคุณครูประจำชั้น พบว่า

เด็กมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น มีความรับผิดชอบมากขึ้น ชอบช่วยเหลือเพื่อนๆ ในห้องเป็นอย่างดี สนใจในเรื่องของการเรียนมากขึ้น มีความตั้งใจเรียน และปัจจุบันเด็กก็มีพฤติกรรมดีขึ้นเรื่อยๆ

- เจ้าหน้าที่ประสานงานโครงการได้พาเด็กไปตรวจสุขภาพจิตที่สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ แพทย์ตรวจพบว่าเด็กมีระดับสติปัญญา (IQ) อยู่ที่ ๖๕ ซึ่งคนปกติส่วนใหญ่จะมีระดับสติปัญญาอยู่ที่ ๘๐ ขึ้นไป จึงถือว่าต่ำกว่าปกติ ส่งผลทำให้เด็กมีพัฒนาการทางการเรียนค่อนข้างช้าเมื่อเทียบกับอายุของเด็กในปัจจุบัน และนอกจากนี้ทางแพทย์ได้ตรวจพบว่าเด็กเป็นโรคสมาธิสั้น เด็กจะมีพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง ถ้าให้ทำอะไรเป็นเวลานานๆ เด็กก็มักจะทำไม่ได้ และบางครั้งเด็กไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ดังนั้น แพทย์จึงได้ให้รับประทานยาเพื่อรักษาอาการดังกล่าว เพื่อให้เด็กมีสมาธิในการเรียนมากขึ้น และทุกๆ เดือนแพทย์จะนัดให้มาดูอาการว่าหลังจากรับประทานยาไปแล้วเด็กมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหรือไม่ โดยทางโรงเรียนจะเป็นธุระในการพาเด็กมาตรวจและทุกครั้งที่มาตรวจทางโรงเรียนจะทำหนังสือขอความอนุเคราะห์คำปรึกษาพยาบาลให้กับเด็ก แต่จากการพูดคุยกับคุณครูประจำชั้นพบว่าเมื่อรับประทานยาเข้าไปแล้วเด็กมีอาการนิ่งและง่วงนอนส่งผลให้เด็กเรียนไม่รู้เรื่อง ดังนั้นทางแพทย์จึงไม่ให้ทานยา

- เจ้าหน้าที่ประสานงานโครงการได้ติดต่อเจ้าหน้าที่ทะเบียนของอำเภอเชียงดาว เนื่องจากเด็กยังไม่มีบัตรประจำตัว เนื่องจากว่าผู้ปกครองที่ดูแลเด็กไม่มีเวลาทำให้เด็ก ดังนั้น เจ้าหน้าที่ประสานงานโครงการจึงได้ไปขอคัดสำเนาทะเบียนบ้านที่ว่าการอำเภอเชียงดาว เพื่อจะได้ให้ผู้ปกครองของเด็กได้ไปดำเนินการในการทำบัตรให้กับเด็กต่อไป ปัจจุบันผู้ปกครองได้ไปติดต่อทำบัตรให้กับเด็กที่อำเภอเรียบร้อยแล้ว แต่ยังไม่ได้รับบัตรสีชมพูเนื่องจากว่าจะต้องรอใบอนุญาตจากกระทรวงมหาดไทยก่อนถึงจะได้รับบัตร

- จากการที่เข้าไปให้คำปรึกษากับครอบครัวเด็กแล้ว พบว่า จากเดิมครอบครัวของเด็กมีความรู้สึกที่ไม่ต้องการเด็กและไม่ยอมรับในตัวเนื่องจากเกิดความอับอายที่เด็กมีพฤติกรรมที่ไม่ดี แต่เมื่อเจ้าหน้าที่เข้าไปพูดคุยให้คำปรึกษาแก่ครอบครัวเด็กแล้ว ครอบครัวของเด็กก็มีความคิดที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นและมีความรู้สึกที่ดีต่อเด็ก ปัจจุบันครอบครัวของเด็กก็ตั้งใจที่เด็กมีพฤติกรรมดีขึ้นและมีความสนใจในการเรียนมากขึ้นกว่าเดิม

บรรณาธิการ

บรรณานุกรม

หนังสือ

มูลนิธิรักษ์ไทย. คู่มือการประชุมกลุ่มทางสังคมเพื่อช่วยเหลือเด็ก : ความรู้เบื้องต้นการทำงานช่วยเหลือและคุ้มครองเด็ก. เชียงใหม่: ส. การพิมพ์, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์, หน้า ๑๖-๑๗.

_____. คู่มือการประชุมกลุ่มทางสังคมเพื่อช่วยเหลือเด็ก : การจัดอบรมเรื่องการจัดประชุมกลุ่มทางสังคมเพื่อการทำงานช่วยเหลือเด็ก. เชียงใหม่: ส. การพิมพ์, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์, หน้า ๓๘-๔๐.

_____. คู่มือการประชุมกลุ่มทางสังคมเพื่อช่วยเหลือเด็ก : หน่วยงานให้ความช่วยเหลือและเครือข่ายการส่งต่อเด็ก. เชียงใหม่: ส. การพิมพ์, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์.

ศูนย์ประสานงานเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กและสตรีจังหวัดเชียงใหม่. แนวทางรับเหตุและคุ้มครองเด็กที่ถูกละเมิดสิทธิ. เชียงใหม่, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์.

_____. แนวทาง ขั้นตอน และวิธีปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือเด็กที่ถูกละเมิดทางเพศในจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่, ๒๕๔๕.

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดระนอง. คู่มือปฏิบัติและข้อตกลงร่วมกัน: การคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กในภาวะเสี่ยงและเป็นเหยื่อจากการละเมิด ละเลยทอดทิ้ง แสวงประโยชน์ และความรุนแรง. กรุงเทพฯ: บริษัท เอฟ เอส พี เน็ทเวิร์ค จำกัด. ๒๕๕๑.

เอกสารแผ่นพับ

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ และ กองนิติการ สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. คู่มือแผนผังขั้นตอนการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖. ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์.